

Folkbildningsrådets samlade bedömning

Folkbildningens betydelse för samhället **2019**

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	6
Demokratisyftet	9
Många olika deltagare	10
Folkbildningen som mötesplats	17
Folkbildning i hela Sverige	19
Demokratiska värderingar och demokratisk verksamhet	25
Folkbildningen och hoten mot demokratin	28
Påverkanssyftet	29
Folkbildningen och det civila samhället	30
Folkbildningens nya deltagare	32
Stärkande och motiverande pedagogik	35
Folkbildningens pedagoger	38
Orten myllrar av folkbildning och organisering	40
Utbildnings- och bildningssyftet	41
Deltagarnas utbildningsbakgrund	42
Folkhögskolan och livslångt lärande	45
Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden	48
Folkbildningen och samhällets kompetensförsörjning	48
Folkbildningen är en kraftfull resurs och experimentverkstad i arbetet med Agenda 2030	50
Kultursyftet	51
Sveriges största kulturarena	52
Folkbildningens kultur – geografisk spridning	54
Mångfaldig kultur?	56
Världens mysterier	58
Referenser	59
Tabellbilaga	62

Förord

STATENS STÖD TILL folkbildningen är omfattande. Under 2019 avsatte regeringen närmare 4,1 miljarder kronor i ett generellt folkbildningsanslag riktat till studieförbund och folkhögskolor. Därutöver avsattes ytterligare medel för särskilda folkbildningsinsatser, regeringsuppdrag och projektsatsningar.

Rapporten *Folkbildningens betydelse för samhället 2019 – Folkbildningsrådets samlade bedömning* innehåller en beskrivning och analys av studieförbundens och folkhögskolornas arbete i relation till de fyra syften som staten angett för sitt stöd till folkbildningen:

- *Demokratisyftet* – statens medel ska stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- *Påverkanssyftet* – statens medel ska bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- *Utbildnings- och bildningssyftet* – statens medel ska bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- *Kultursyftet* – statens medel ska bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Liksom tidigare år är det korta svaret på frågan om folkbildningen bidrar till statens syften ett självklart ja. Folkbildningen är bred och mångfacetterad och bidrar både direkt och indirekt till att uppfylla de syften som staten har angett.

Studieförbundens och folkhögskolornas arbete är även avgörande för Sveriges förutsättningar att leva upp till målsättningarna i Agenda 2030, för att en hög bildnings- och utbildningsnivå ska kunna upprätthållas och för att människor i hela landet ska ha tillgång till kultur. I tider av oro och förändring utgör folkbildningen en rikstäckande arena som kan mobiliseras för stöd och informationsinsatser.

Samtidigt finns naturligtvis både utmaningar och möjligheter att utveckla verksamheterna ytterligare. Alla som är verksamma inom folkbildningen behöver ställa sig frågor om hur statens bidrag används på bästa sätt för att stärka demokratin, stödja människors handlingskraft, fylla utbildnings- och bildningsbehov i samhället och ge alla tillgång till kulturlivet.

I denna rapport analyserar vi den sammantagna folkbildningen och dess bidrag till det svenska samhället. Vår ambition är att rapporten både ska svara mot regeringens kunskapsbehov och fungera som ett slags årsbok över folkbildningen som samhällssektor. Förhoppningen är att den också kan användas som kunskapsunderlag av dem som bättre vill förstå betydelsen och värdet av den omfattande verksamhet som studieförbund och folkhögskolor bedriver.

Stockholm den 20 mars 2020

Maria Graner

Generalsekreterare

Folkbildningsrådet

Folkbildningsrådet har i uppdrag att fördela statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor och att följa upp och utvärdera hur bidraget används. I Folkbildningsrådets uppdrag ingår att varje år lämna en samlad bedömning till regeringen av hur de fyra syftena med statsbidraget har uppnåtts. Folkbildningsrådet tar sin utgångspunkt i en aktuell uttolkning av syftena, och de resultatindikatorer som anges i budgetpropositionen. Bedömningen grundar sig på den sammantagna uppföljningen av statsbidraget, utvärderingar och särskilda studier som genomförts inom ramen för Folkbildningsrådets verksamhet, samt på andra relevanta studier.

Sammanfattning

I RAPPORTEN *Folkbildningens betydelse för samhället 2019* – Folkbildningsrådets samlade bedömning presenterar och analyserar Folkbildningsrådet de delar av studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter som finansieras med det statliga folkbildningsanslaget. Även folkbildningens särskilda folkbildningsinsatser, regeringsuppdrag och projektmedel ingår.

Folkbildningens verksamhet 2019 relateras till vart och ett av de fyra syften för stödet till folkbildningen som staten har formulerat.

Demokratisyftet – stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen finns i hela landet och når mer än en miljon människor varje år. Det innebär att folkbildningen utgör en rikstäckande arena som möjliggör och verkar för att alla människor oavsett exempelvis kön, ålder, funktionsnedsättning, etnicitet eller religion inkluderas i det sociala och politiska livet – något som även anges som mål i Agenda 2030.

Kurser och studiecirkelar kompenserar för brister i det formella utbildningssystemet. Folkhögskolan fungerar som ett stöd för deltagare med funktionsnedsättning.

Studieförbund och folkhögskolor skapar mötesplatser, bland annat i landets marginaliserade stadsdelar, som både bidrar till social sammanhållning och till en öppen och fri debatt. Som ansvariga anordnare av folkbildning behöver studieförbund och folkhögskolor arbeta aktivt för att förmedla och förankra respekt för grundläggande demokratiska värderingar i all sin verksamhet.

Påverkanssyftet – bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Samhällsengagerade medborgare både kännetecknar och är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Folkbildningsrådet konstaterar att den breda förankringen i det civila samhället gör det möjligt för folkbildningen att nå ut i landet och fånga upp många människors engagemang för att främja en hållbar utveckling. I enlighet med Agenda 2030 bidrar studieförbund och folkhögskolor därmed till att säkerställa allmän tillgång till information, och ett inkluderande, deltagarbaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer i samhället.

Folkbildningen samverkar med tusentals organisationer inom det civila samhället, och bidrar med stöd till utveckling och till sektorns stabilitet. Samtidigt är det viktigt att studieförbund och folkhögskolor når personer – och ges förutsättningar att genom breddad rekrytering och uppsökande insatser nå personer – som inte är föreningsaktiva.

Folkbildningen är och bör även fortsättningsvis vara djupt engagerad i de människor som kommer nya till Sverige. I det arbetet är folkbildningens pedagoger, deras kompetens och tillgång till relevant kompetensutveckling, centrala.

Utbildnings- och bildningssyftet – bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningsrådet konstaterar att relationen mellan ett samhälles utbildnings- och bildningsnivå och den demokratiska stabiliteten är tydlig. Ju mer välutbildad och välinformerad befolkningen är desto fler är det som står för demokratiska värderingar och förhållningssätt. Folkbildningen är en förutsättning för att en hög utbildnings- och bildningsnivå ska kunna upprätthållas i landet.

Agenda 2030 framhåller att kvinnor och män behöver ha lika tillgång till utbildning, och att antalet ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter för arbetsmarknaden behöver öka väsentligt. Detta är särskilt viktigt bland de ungdomar som varken arbetar eller studerar.

Folkbildningen svarar upp mot detta genom att erbjuda livslångt lärande, med möjligheter till studier och bildning från ungdomsåren och genom resten av livet, som är öppen för alla. Folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, och den studiemotiverande folkhögskolekursen, stärker deltagarnas förutsättningar till fortsatta studier och på arbetsmarknaden. Även cirkeldeltagande kan stärka deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden.

Varje studieförbund och folkhögskola behöver, oavsett idégrund och profil, arbeta aktivt för att nå deltagare med kortare utbildning än treårigt gymnasium.

Kultursyftet – bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Kultur är en resurs för demokrati och samhällsengagemang. I samhället fungerar kulturen som en utmanande och obunden kraft. Genom kulturen ges människor utrymme att förstå och uttöka samhället, att dela sina upplevelser och bidra till åsiktsbildning och debatt.

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen är landets största kulturarena. Omfattningen och spridningen av kulturverksamheterna, och en omfattande samverkan med andra kulturaktörer, ger människor i hela landet tillgång till kultur. Folkbildningen kompletterar den institutionella kulturen och medverkar därmed till ett varierat och lokalt förankrat kulturutbud.

Folkbildningens kulturinriktade verksamhet uppmärksammas i samtliga regionala kulturplaner i landet

och fungerar som en kompletterande kraft till kulturinstitutionernas utbud.

Folkbildningen behöver arbeta mer aktivt för att även inom kulturverksamheterna skapa möten mellan utrikes och inrikes födda deltagare, och för att nå människor som mer sällan än andra deltar i kultur.

Budgetpropositionens resultatindikatorer

Folkbildningsrådets samlade bedömning ska enligt regeringens riktlinjer innehålla ett antal resultatindikatorer som anges i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1). Dessa uppgifter sammanfattas nedan. Samtliga uppgifter avser 2019 och deltagaruppgifterna avser unika personer om inte annat anges:

- **Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet:**
155 folkhögskolor, 10 studieförbund
- **Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet:**
 - Långa folkhögskolekurser erbjuds i 156 av landets kommuner
 - Studieförbunden erbjuder cirkelverksamhet i alla kommuner: Fem studieförbund i fler än 250 kommuner, övriga fem studieförbund i 213/197/179/157/98 kommuner vardera
- **Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön:**
 - Allmän kurs: 54 procent kvinnor/ca 12 100 deltagare; 46 procent män/ca 10 300 deltagare; medelålder samtliga: 29 år
 - Särskild kurs: 67 procent kvinnor/ca 24 800 deltagare; 33 procent män/ca 12 200 deltagare; medelålder samtliga: 39 år
- **Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön:**
 - 62 procent kvinnor/ca 371 600 cirkeldeltagare
 - 38 procent män/ca 227 800 cirkeldeltagare
 - Båda könen: <25 år: 13 procent; 25–44 år: 22 procent; 45–64 år: 24 procent; >64 år: 41 procent
- **Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirklar:**
 - Allmän kurs: 48 procent
 - Särskild kurs: 17 procent
 - Studiecirklar: 22 procent
- **Andel deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser och i studiecirklar:**
 - Allmän kurs: 35 procent
 - Särskild kurs: 13 procent
 - Studiecirklar: 6 procent¹

¹ Uppgifterna avser gruppproporterade deltagare (ej unika personer).

- *Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser:*²
 - Vardagssvenska: ca 10 430 deltagare
 - Svenska från dag ett, studieförbund: ca 15 000 deltagare
 - Svenska från dag ett, folkhögskola: ca 2 100 deltagare
- *Andel deltagare utan gymnasieutbildning (dvs. med högst grundskola/motsvarande):*
 - Allmän kurs: 58 procent
 - Särskild kurs: 15 procent
 - Studiecirklar: 19 procent
- *Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans långa kurser (VT 2019):* 1 740 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola, ca 550 behörigheter för studier vid yrkeshögskolan.
- *Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs:* ca 950
- *Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram samt andel kvinnor respektive män:*³
 - Folkhögskola: ca 184 600 deltagare; 54 procent kvinnor/46 procent män
 - Studieförbund: ca 19 220 000 deltagare; 56 procent kvinnor/44 procent män.

2 Uppgifter saknas om var studieförbundens och folkhögskolornas deltagare bodde när de deltog i verksamheterna. Av hela gruppen som var inskriven i Migrationsverkets mottagande bodde dock 36 procent i Migrationsverkets olika typer av anläggningsboenden, såväl första som sista dagen av 2019.

3 Uppgifterna avser grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

Demokratisyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Studieförbund och folkhögskolor samlar deltagare i olika åldrar, av olika kön och med olika bakgrund i hela landet, och erbjuder mötesplatser och kanaler för deltagarnas politiska, sociala och ideella engagemang. På så sätt fungerar folkbildningen som ett kitt som stärker, stabiliserar och utvecklar demokratin.

Det innebär samtidigt att folkbildningen utgör en rikstäckande arena som gör det möjligt och verkar för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, religion eller ekonomisk eller annan ställning, ska inkluderas i det sociala, ekonomiska och politiska livet – som även anges i Agenda 2030:s mål.

Flera av folkhögskolornas kurstyper når många deltagare med kort formell utbildning. Den allt större gruppen deltagare som studerar på grundskolenivå förändrar folkhögskolornas utbud och förutsättningarna för lärarnas arbete. Denna utveckling behöver uppmärksammas.

Forskning visar att folkhögskolan som utbildningsform erbjuder ett fungerande stöd för deltagare med funktionsnedsättning. För att synliggöra och ge underlag för vidareutveckling av folkhögskolornas kvalificerade arbete med deltagare med funktionsnedsättning behöver kunskapen om detta arbete öka.

Folkbildningen fungerar kompensatoriskt: I relation till befolkningsstorleken skapar studieförbunden flest tillfällen till bildning, utbildning och kultur i de kommuner, framför allt på landsbygden, där tillgången till formell utbildning är sämre än på andra håll.

Ett av målen i Agenda 2030 säger att urbaniseringen av samhället ska vara inkluderande och hållbar. I detta ingår att kapaciteten behöver förbättras för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bostäder och bostadsområden.

Folkbildningen bidrar till detta mål: I flera av stadernas marginaliserade stadsdelar skapar folkbildningen mötesplatser för det lokala civilsamhället att självorganisera sig och tillgodose befolkningens behov av kunskap och bildning. Här når studieförbunden dessutom betydligt fler utrikes födda och kortutbildade deltagare än på andra håll.

För att svara mot behoven behöver folkbildningen ytterligare stärka sin närvaro och utveckla sina arbetsformer i landets marginaliserade stadsdelar.

Folkbildningen är idéburen – studieförbund och folkhögskolor har olika profiler. Det betyder att för många av folkbildningens deltagare sker lärandet ihop med andra som man delar intressen och värderingar med. Här bidrar folkbildningen till social sammanhållning och fungerar identitetsstärkande.

Folkbildningen behöver samtidigt arbeta aktivt för att överbrygga avstånd mellan personer och grupper. Genom att utforma verksamheten så att otraditionella möten äger rum, perspektiv möts och idéer utmanas, medverkar folkbildningen till en öppen och fri debatt, även om svåra frågor i demokratin.

Som ansvariga anordnare av folkbildning behöver studieförbund och folkhögskolor arbeta aktivt för att förmedla och förankra respekt för grundläggande demokratiska värderingar i all sin verksamhet, och i sin samverkan med andra organisationer.

Många olika deltagare

Ungefär 1,25 miljoner deltagare

Folkbildningens anslag från staten ges dels i form av generella medel inom ramen för folkbildningsanslaget, dels som riktade medel till regeringsuppdrag, projekt och särskilda folkbildningsinsatser. Totalt engagerar folkbildningen ungefär 1,25 miljoner deltagare varje år med stöd av statliga medel. Om man även räknar med kulturprogrammen blir antalet mångdubbelt större.⁴

Över 1,2 miljoner deltagare med stöd av det generella statsbidraget

I särklass flest deltagare når studieförbund och folkhögskolor med stöd av statsbidragets generella medel.⁵

⁴ I den följande texten om folkbildningens deltagare redovisas i första hand uppgifter från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, dvs. unika personer per verksamhetsform. Det innebär att totalsiffran överstiger det faktiska antalet deltagare något, eftersom de som deltar i mer än en verksamhetsform kommer att räknas mer än en gång. Om det är grupp- eller rapporterade deltagare som avses så markeras detta i texten. Alla uppgifter i den följande texten som handlar om deltagare i kulturprogram avser grupp- eller rapporterade deltagare.

⁵ 2018 utgjordes 69 procent av de offentliga anslagen till studieförbunden av statliga medel och 31 procent av andra offentliga medel från kommuner och landsting. Motsvarande siffra för folkhögskolorna var 69 procent, respektive 31 procent – i första →

Sammantaget deltog mer än 1,2 miljoner människor i folkhögskolornas långa och korta kurser och i studieförbundens cirklar och annan folkbildningsverksamhet under 2019.

- Studieförbunden:
 - ca 599 400 deltagare i *studiecirklar*
 - ca 495 700 deltagare i *annan folkbildningsverksamhet*
- Folkhögskolorna:⁶
 - ca 22 400 deltagare i *allmän kurs*
 - ca 37 000 deltagare i *särskild kurs*
 - ca 50 300 deltagare i *kort kurs*⁷

Jämfört med 2017 har deltagarna i annan folkbildningsverksamhet blivit nästan 33 000 fler, medan cirkeldeltagarna minskat med ca 37 700. Troligen har ökningen av annan folkbildningsverksamhet, som bedrivs inom friare ramar än studiecirkelarna, i första hand att göra med att studieförbunden anpassar sitt arbete efter deltagarnas förutsättningar att delta. Samtidigt minskar cirkelverksamheten som styrs av ett striktare ramverk. Minskningen beror sannolikt även på att Folkbildningsrådet och studieförbunden har stärkt sin uppföljning av bidragsanvändningen.

Inför 2017 och 2018 tillförde staten medel motsvarande en utökning med 8 000 platser till folkhögskolans långa kurser.⁸

hand medel från regioner och landsting i form av inomlänsbidrag och mobilitetsersättning. Utöver detta hade både studieförbund och folkhögskolor deltagarintäkter inom ramen för sin folkbildningsverksamhet. För studieförbunden del utgjorde dessa 17 procent av de totala intäkterna för bidragsberättigad folkbildning, jämfört med 11 procent för folkhögskolorna.

- 6 2018 och 2019 års statistik om folkhögskolans deltagare baseras på unika deltagare per år och avviker därmed från tidigare års terminsindelade statistik. Volymjämförelser med tidigare år görs därmed med försiktighet.
- 7 Trots det jämförelsevis stora antalet deltagare utgör de korta kurserna endast en mycket liten del av folkhögskolans totala kursverksamhet. De korta kurserna stod för ca 51 900 deltagarveckor under 2019, jämfört med de långa kursernas 1 162 200 deltagarveckor.
- 8 Riksdagen tillförde 1000 extra platser till allmän kurs vid folkhögskola under åren 2013 och 2014. Syftet var att möjliggöra för personer som deltagit i de studiemotiverande kurserna att fortsätta sina studier vid allmän kurs. För hösten 2015 tillfördes istället 750 extra platser till allmän kurs. För åren 2016 och 2017 tillfördes 3000 extra platser till allmän och särskild kurs. Inför 2018 blev dessa 3000 platser permanenta, och de utökades dessutom med ytterligare 5000 platser.

42 000 deltagare med riktade statliga medel

Vid sidan av den verksamhet som finansieras via det generella statsbidraget rapporterade studieförbund och folkhögskolor ungefär 41 800 deltagare inom ramen för sina regeringsuppdrag, statliga projektmedel och särskilda folkbildningsinsatser 2019:⁹

- Studieförbunden:
 - ca 10 400 deltagare i *Vardagssvenska*
 - ca 15 000 deltagare i *Svenska från dag ett*
 - ca 7 400 deltagare i *Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor*
- Folkhögskolorna:
 - ca 2100 deltagare i *Svenska från dag ett*
 - ca 2800 deltagare i *Etableringskurs vid folkhögskola*
 - ca 3700 deltagare i *Studiemotiverande folkhögskolekurs*
 - ca 380 deltagare i *Bristyrkeskurs*

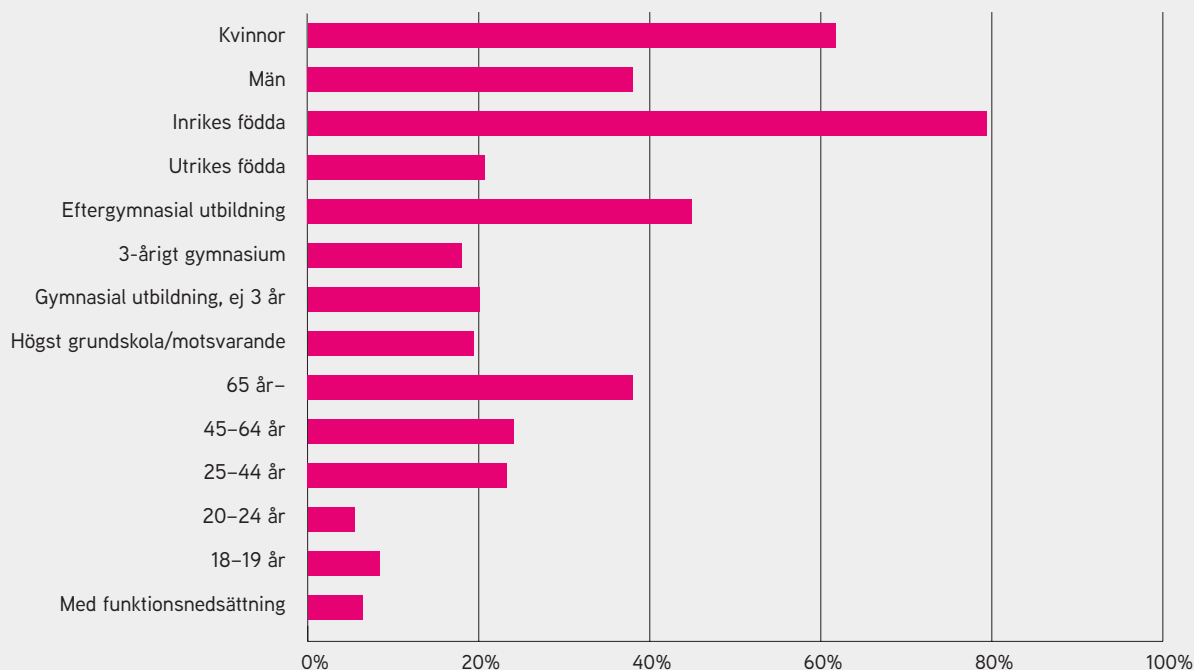
Sedan 2017 har antalet deltagare minskat stadigt i studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter med asylsökande. Minskningen beror huvudsakligen på att antalet personer som väntar på besked om asyl har blivit färre. När anläggningsboendena blir allt färre och en ökande andel asylsökande bor i eget boende har det också blivit allt svårare att nå nya deltagare.

Inom etableringskursen har antalet deltagare nästan halverats sedan 2018. Den stora minskningen har flera orsaker: Arbetsförmedlingens implementering av den så kallade utbildningsplikten försvårar anvisning av nyanlända i behov av utbildning till folkhögskolans etableringskurser, samtidigt som färre personer omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag och Arbetsförmedlingen har fått minskade resurser under året.¹⁰

Även i den studiemotiverande folkhögskolekursen har antalet deltagare minskat något jämfört med 2018. Större delen av minskningen ägde rum under det sista kvartalet 2019 och hade i första hand att göra med förändrade prioriteringar inom Arbetsförmed-

9 Uppgifter för de båda asylverksamheterna avser unika deltagare i varje arrangemangstyp.

10 Folkbildningsrådet bedömer att den viktigaste orsaken till minskningen är implementeringen av utbildningsplikten, vilket även Arbetsförmedlingen gör i sin återslagrapport *Vissa förutsättningar inför reformeringen av Arbetsförmedlingen* till regeringen den 1 november 2019. Arbetsförmedlingen menar att regelverket för utbildningsplikt och folkhögskolekurserna inte är harmoniserade vilket försvårar Arbetsförmedlingens möjligheter att anvisa deltagare till folkhögskolor.

DIAGRAM 1.**Cirkeldeltagare 2019. Andelar (procent).**

lingen. Även Arbetsförmedlingens inre reformering spelade roll.

I december 2018 införde Arbetsförmedlingen ett stopp för nya ansökningar om medel för bristyrkesutbildningar från folkhögskolor, samt stoppade alla redan beviljade men inte påbörjade bristyrkesutbildningar för 2019. För 2019 var då 1 072 kursplatser redan fördelade av 2 000 möjliga.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag.

Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag.

Deltagargrupper i olika verksamhetsformer – sammanfattande bilder

I studieförbundens cirklar och i folkhögskolornas långa kurser samlades under 2019 kvinnor och män i olika åldrar och med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter. Folkbildningen nådde i många avseenden ett tvärsnitt av befolkningen. Samtidigt skiljer sig deltagarsammansättningen mellan olika verksamhetsformer/kurstyper, eftersom verksamheterna har

olika syften och inriktning. Olika människor söker sig till studieförbunden respektive folkhögskolorna, och inom folkhögskolan söker sig olika deltagare till allmän respektive särskild kurs.

Skillnaderna mellan olika deltagargrupper visas i Diagram 1–3.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 2a. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2017–2019. Andel (procent).

Tabell F 2a. Deltagare i allmän kurs 2017–2019 per kursnivå. Andel (procent).

Tabell F 2b. Deltagare i särskild kurs 2017–2019 per kursnivå. Andel (procent).

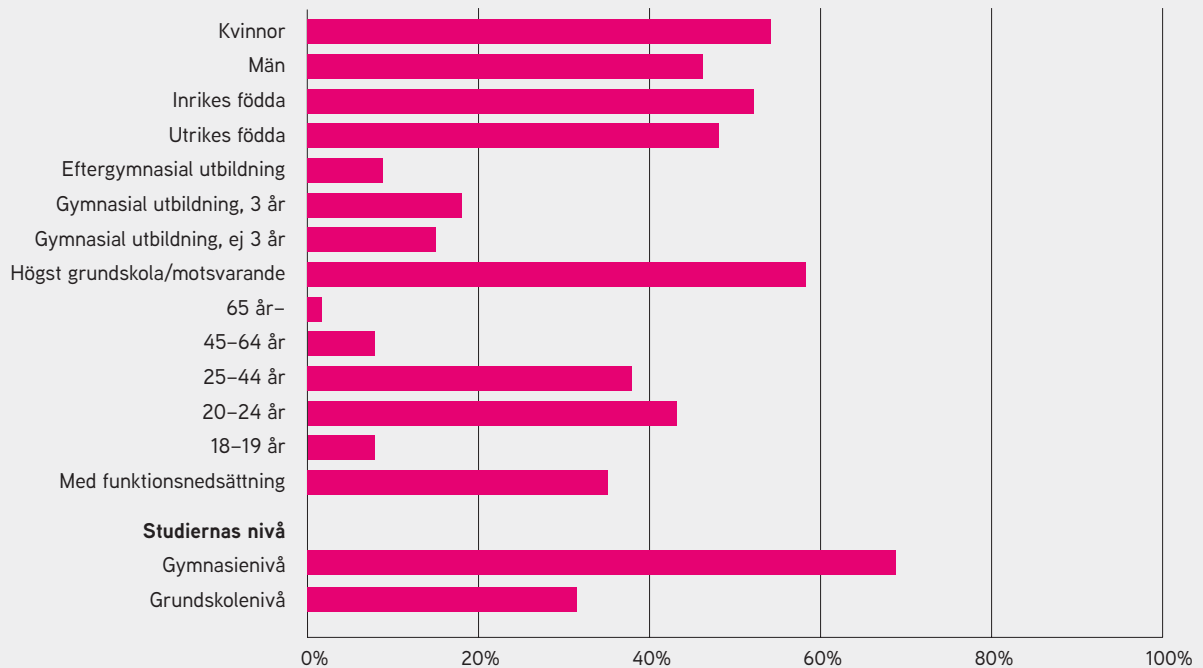
Nästan alla regeringsuppdrag, statliga projektmedel och särskilda folkbildningsinsatser som studieförbunden och folkhögskolorna arbetade med under 2019 riktades till särskilda målgrupper. I de här verksamheterna var deltagargrupperna mer homogena.

Könsfördelning och jämställdhetsintegrering

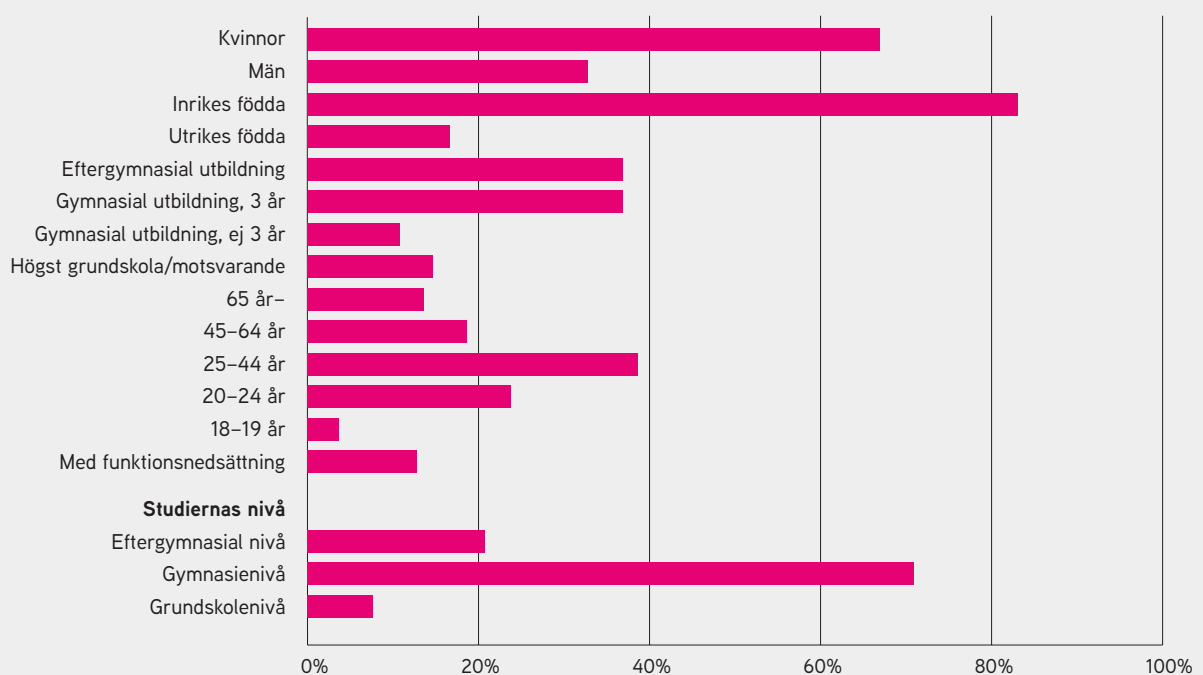
Bland folkbildningens deltagare är kvinnorna fler än männen, precis som inom andra former av vuxenut-

DIAGRAM 2.

Folkhögskolans deltagare i allmän kurs 2019. Andel (procent).

DIAGRAM 3.

Folkhögskolans deltagare i särskild kurs 2019. Andel (procent).

bildning. Könsfördelningen har sett ungefär likadan ut under åtminstone de senaste tio åren, med undantag för inom folkhögskolans allmänna kurser. Här har kvinnornas andel minskat under senare år.¹¹

Folkhögskolans kvinnliga deltagare är äldre och har längre utbildning än männen

Under 2019 var kvinnorna flest inom folkhögskolans samtliga reguljära kurstyper:

- 58 procent av deltagarna i allmän kurs, grundskolenivå
- 51 procent av deltagarna i allmän kurs, gymnasienivå
- 67 procent av deltagarna i särskild kurs
- 60 procent av deltagarna i korta kurser
- 54 procent av deltagarna i kulturprogram.

En jämförelse mellan kvinnor och män i folkhögskolans långa kurser visar att kvinnorna i allmänhet är något äldre och har längre utbildning, och att männen oftare än kvinnorna har en funktionsnedsättning. I allmän kurs är det en större andel av kvinnorna än av männen som studerar på grundskolenivå.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6a. Kvinnliga och manliga deltagare i allmän och särskild kurs 2019. Andel (procent).

Kvinnliga cirkeldeltagare äldre och har oftare än männen en funktionsnedsättning

Kvinnorna var i majoritet även inom studieförbundens samtliga verksamhetsformer 2019:

- 62 procent av deltagarna i studiecirkel
- 64 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet
- 56 procent av deltagarna i kulturprogram.

En jämförelse mellan kvinnor och män i studieförbundens studiecirkel visar att kvinnorna i allmänhet är äldre, oftare än männen är födda i Sverige, och oftare har en funktionsnedsättning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6a. Kvinnliga och manliga cirkeldeltagare 2019. Andel (procent).

Jämställdhetsintegrering i folkbildningen

Folkbildningsrådet och folkbildningen ingår i regeringens utvecklingsprogram *Jämställdhetsin-*

tegrering i myndigheter (JiM) sedan 2016. Under 2019 har folkhögskolor erbjudits handledning i form av samtal och platsbesök i olika former. Två erfarenhetsutbyten har genomförts.

Folkbildningsrådets prioriterade utvecklingsområden är:

- att folkbildningen systematiserar sitt jämställdhetsarbete, genom att göra det till en del av ordinarie verksamhetsplanering som målsätts, dokumenteras och följs upp årligen
- att folkbildningen motverkar könssegregerad utbildning och arbetsmarknad, genom att utforma sitt innehåll så att det lockar personer av alla kön och ifrågasätter stereotypa föreställningar
- att folkbildningen förbättrar verksamheter som vänder sig till utrikes födda kvinnor, bland annat genom att ge deltagare kunskap om strukturella hinder i det svenska samhället, och verktyg för att kunna hantera dessa.

Alla åldrar – olika åldersfördelning

Folkbildningen når deltagare i olika åldrar, från den yngsta som var 6 år 2019, till den äldsta som var nästan 100 år. I den reguljära verksamheten är medelåldern högst bland cirkeldeltagarna och lägst bland deltagarna i allmän kurs, gymnasienivå.

Folkhögskolans äldre deltagare är oftare kvinnor och relativt få har en funktionsnedsättning

Deltagarna var yngre i allmän kurs än i särskild kurs 2019, och allra yngst var deltagarna som läste på gymnasienivå:

- *Allmän kurs, grundskolenivå:* medelålder 34 år, 34 procent yngre än 25 år
- *Allmän kurs, gymnasienivå:* medelålder 26 år, 60 procent yngre än 25 år
- *Särskild kurs:* medelålder 39 år, 28 procent yngre än 25 år.

Sedan 2017 har medelåldern höjts i allmän kurs: andelen deltagare som är yngre än 25 år har minskat något och framför allt deltagarna i åldern 45–64 år har blivit fler. Detta speglar utbyggnaden av allmän kurs på grundskolenivå under senare år, som lockar jämförelsevis många äldre deltagare.

Även i den särskilda kursen har deltagarna blivit äldre. Andelen som är yngre än 25 år har minskat från 33 procent 2017 till 28 procent 2019,

¹¹ I redovisningen av könsfördelningen inom folkbildningen utgår Folkbildningsrådet från deltagarnas juridiska kön.

medan deltagarna blivit fler i samtliga åldersgrupper över 25 år.

En jämförelse mellan olika åldersgrupper i folkhögskolans långa kurser visar att kvinnorna är relativt sett fler och deltagarna med en funktionsnedsättning färre ju äldre deltagarna är. I allmän kurs är andelen utrikes födda deltagare störst bland de yngre, i särskild kurs syns inget sådant mönster.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6e. Deltagare i allmän kurs i olika åldrar 2019. Andel (procent).

Tabell F 6f. Deltagare i särskild kurs i olika åldrar 2019. Andel (procent).

De äldsta cirkeldeltagarna är ofta kvinnor, födda i Sverige och har kort utbildning

Bland cirkeldeltagarna dominerar de medelålders och äldre deltagarna:

- 25 år: 13 procent
- 25–64 år: 46 procent
- 64 år– : 41 procent.
- Medelålder: 53 år.

Andelarna äldre cirkeldeltagare har dessutom vuxit något sedan 2017.

En jämförelse mellan olika åldersgrupper i studieförbundens cirklar visar att de äldsta deltagarna oftare än de yngre är kvinnor, födda i Sverige och har kort formell utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6d. Cirkeldeltagare i olika åldrar 2019. Andel (procent).

Allt fler födda i andra länder

Under senare år har andelen utrikes födda deltagare ökat inom folkbildningen. Särskilt tydlig är ökningen inom folkhögskolans allmänna kurs, framför allt på grundskolenivå.

Folkhögskolans utrikes födda deltagare är äldre och har kortare utbildning

Andelen utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser varierar stort:

- Allmän kurs, grundskolenivå: 85 procent
- Allmän kurs, gymnasienivå: 32 procent
- Särskild kurs: 17 procent.

En förklaring till att andelen utrikes födda deltagare har vuxit, som ges vid Folkbildningsrådets fokusgruppsintervjuer med folkhögskolans rektorer 2019, är att allt fler folkhögskolor startar allmän kurs på grundskolenivå, bland annat inom ramen för ut-

byggnaden av folkhögskolan 2013–2018, och att dessa kurser framför allt möter behoven bland nyanlända vuxna.¹²

En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda deltagare i allmän kurs visar att andelarna äldre och kvinnor är större bland dem som är utrikes födda, och att de i allmänhet har något längre formell utbildning än de inrikes födda. Samtidigt är det en betydligt större andel bland de utrikes födda deltagarna som studerar på grundskolenivå. Jämförelsevis få av de som är födda i andra länder har en funktionsnedsättning.

I särskild kurs har andelen utrikes födda deltagare ökat med 3 procent sedan 2017. Jämförelsen mellan inrikes och utrikes födda deltagare liknar den i allmän kurs, med skillnaden att i särskild kurs är relativt många av de utrikes födda deltagarna män.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6b. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2019. Andel (procent).

Utrikes födda cirkeldeltagare är yngre och har kortare utbildning

Bland 2019 års cirkeldeltagare är andelen som är utrikes födda 21 procent. Det är en ökning från 19 procent 2017.

En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare visar att medelåldern är lägre bland dem som är födda utanför Sverige, att andelen män är större – även om kvinnorna är i majoritet också bland de utrikes födda deltagarna – och att de i allmänhet har kortare utbildning än deltagare som är födda i Sverige. Andelen som har grundskola eller motsvarande som högsta formella utbildning är dubbelt så stor bland de utrikes födda deltagarna jämfört med de inrikes födda – 32 procent jämfört med 16 procent.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2019. Andel (procent).

Jämförelsevis många har en funktionsnedsättning

Folkhögskolan samlar många deltagare med funktionsnedsättning, framför allt inom de allmänna kurserna, där andelen dessutom ökat tydligt under den senaste tioårsperioden.

¹² Folkbildningsrådet genomförde i november 2019 fokusgruppsintervjuer med rektorer vid 18 folkhögskolor för att undersöka hur de senaste årens utbyggnad av folkhögskolan (se fotnot 9) har påverkat verksamheten.

Folkhögskolans deltagare med funktionsnedsättning är unga och födda i Sverige

Andelen deltagare med funktionsnedsättning under 2019:

- Allmän kurs, grundskolenivå: 21 procent
- Allmän kurs, gymnasienivå: 41 procent
- Särskild kurs: 13 procent.¹³

Sett över tid har antalet deltagare med funktionsnedsättning ökat, och största ökningen har ägt rum inom allmän kurs. Framför allt är det deltagarna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som blivit fler, både inom allmän och särskild kurs. Inom allmän kurs utgör de här deltagarna 41 procent av alla deltagare med funktionsnedsättning under 2019, jämfört med 37 procent 2017. Inom särskild kurs utgör de 25 procent av samtliga deltagare med funktionsnedsättning 2019, jämfört med 21 procent 2017.

Bland deltagarna med funktionsnedsättning är jämförelsevis många födda i Sverige – framför allt i allmän kurs – och även andelen deltagare som är 24 år eller yngre är stor. Gruppen deltagare som har högst grundskola/motsvarande som högsta utbildning är större bland deltagarna med funktionsnedsättning än bland övriga, och relativt många studerar på gymnasienivå.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6g. Deltagare med funktionsnedsättning i allmän och särskild kurs 2019. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

Förstärkningsbidrag och språkschablon

Under 2019 avsatte Folkbildningsrådet cirka 8 procent av statsbidraget till folkhögskolan i ett förstärkningsbidrag för extra lärarinsatser till vissa deltagare med funktionsnedsättning. Dessutom avsattes 2 procent i en så kallad språkschablon för extra lärarinsatser till deltagare med brister i svenska språket. Totalt uppgick dessa medel till drygt 237 miljoner kronor.

Folkbildningsrådet genomförde 2017 en uppföljning av förstärkningsbidraget. Uppföljningen visar att medlen i första hand används till stöd för deltagare med neuropsykiatrisk eller psykisk funktionsnedsättning, eller med dyslexi. Skolorna beskriver den

extra resursen som mycket betydelsefull även om den i allmänhet ger dålig kostnadstäckning – samtidigt som behoven ökar.

Folkhögskolan som stödjande miljö

Folkhögskolan är på många sätt en välfungerande utbildningsform för deltagare med funktionsnedsättning. Detta visas bland annat i rapporter från Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. I rapporten *Villkor för utbildning* framhåller SPSM att det inom folkhögskolan finns många olika pedagogiska alternativ i undervisningen vilket ökar likvärdigheten och tillgängligheten för deltagare med funktionsnedsättning. Även lärarnas kunskaper och möjligheten för deltagarna att bo på internat beskrivs som styrkor. Samtidigt menar SPSM att tillgången till teknisk utrustning som stöd för de här deltagarnas studier är bristfällig på vissa håll.¹⁴

Liknande resultat presenteras i forskningsrapporterna *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism* och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*. Här beskriver deltagare, lärare och rektorer hur tydliga strukturer och folkhögskolans individcentrerade och holistiska grundsyn – förståelsen för individens hela sammanhang – är avgörande för att deltagarna ska trivas och kunna genomföra sina studier.

Samtidigt varnar forskarna för institutionalisering. De möter deltagare som är oroliga för att lämna den omhändertagande och förutsägbara miljö som folkhögskolan är och som därför blir kvar i många år och möjligen inte förbereds tillräckligt för arbetslivet och fortsatt utbildning.

Cirkeldeltagare med funktionsnedsättning

Av studieförbundens cirkeldeltagare hade cirka 6 procent någon form av funktionsnedsättning 2019.^{15 16} Det mesta av den verksamhet som deltagare med funktionsnedsättning deltar i genomförs i samverkan med

13 Från och med 2018 har metoden för insamling av uppgifter om funktionsnedsättning förändrats. Uppgifterna hämtas numera ur folkhögskolornas deltagarstatistik (individbaserad) och redovisas per helår istället för per termin. Detta har lett till att siffrorna för andelen deltagare med funktionsnedsättning inom allmän och särskild kurs är lägre 2018 och 2019 jämfört med tidigare år. Någon faktisk förändring av deltagarsammansättningen har inte ägt rum.

14 Se även rapporten *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning* (2014). Här talar forskarna om folkhögskolan som "en sista utpost" för de studerandegrupper, i detta fall deltagare med funktionsnedsättning, som inte fått sina studiebehov tillgodosedda i andra utbildningsformer.

15 Andelen cirkeldeltagare med funktionsnedsättning är beräknad utifrån grupprapporterade uppgifter där deltagare registreras enligt majoritetsprincipen, dvs. alla deltagare placeras i samma kategori om majoriteten av deltagarna finns i denna kategori.

16 Under 2019 rapporterade de två största studieförbunden sammanlagt 86 procent av alla cirkeldeltagare med funktionsnedsättning. Övriga studieförbunds andelar uppgick till mellan 0 och 3 procent.

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2019:23. **Styrkraft i funktionshinderspolitiken**

Styrtutredningen för funktionshinderspolitiken föreslår att genomförandet av funktionshinderspolitiken ska styras genom mål inom sju samhällsområden: Arbete och försörjning; Utbildning och livslångt lärande; Transporter; Kultur; Hälso- och sjukvård samt tandvård; Social välfärd och trygghet; Bostad, byggd miljö och samhällsplanering. För varje samhällsområde föreslås en myndighet vara samordnande samt en eller flera myndigheter ha ansvar för att bidra till genomförandet och/eller uppföljningen av politiken. Folkbildningsrådet föreslås få ett utpekat ansvar inom området Utbildning och livslångt lärande.

I sitt yttrande välkomnar Folkbildningsrådet det särskilda ansvaret inom utbildningsområdet, men beklagar samtidigt att utredningen inte belyser folkbildningens betydelse för att skapa delaktighet och lika möjligheter inom områdena Arbete och försörjning och Kultur. (Dnr 310, 2019, 07)

organisationer som är inriktade på rättighetsfrågor för personer med funktionsnedsättningar, eller som uppökande verksamhet i studieförbundens egen regi.¹⁷

Från statsbidraget till studieförbunden avsattes 8 procent, motsvarande cirka 142,4 miljoner kronor, till ett tillgänglighetsbidrag för personer med funktionsnedsättning och i behov av särskilt stöd.

Folkbildningen som mötesplats

Olika deltagare i olika studiecirklar

Könsfördelningen, andelen utrikes födda deltagare, deltagarnas utbildningsbakgrund och ålder, samt andelen deltagare med funktionsnedsättning varierar mellan studieförbunden.

I många studiecirklar blandas deltagare med olika erfarenheter och förutsättningar. På andra håll sker

en uppdelning och resultatet blir mer homogena grupper. I första hand sker då en uppdelning efter kön och födelseland:

- Under 2018 var 50 procent av cirkelarna i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnliga deltagare (27 procent av cirkelarna) eller högst 10 procent manliga deltagare (23 procent av cirkelarna).
- I 72 procent av cirkelarna möttes knappast utrikes och inrikes födda deltagare. I dessa fanns antingen högst 10 procent inrikes födda deltagare (18 procent av cirkelarna) eller högst 10 procent utrikes födda deltagare (54 procent av cirkelarna).
- I 17 procent av cirkelarna hade nästan alla deltagare – 91–100 procent – liknande utbildningsbakgrund.¹⁸
- I 35 procent av cirkelarna hörde nästan alla deltagare – 91–100 procent – till samma åldersgrupp.¹⁹

Det finns olika förklaringar till den uppdelning som sker. Rapporten *Folk utanför folkbildningen* visar till exempel att sambanden mellan föreningsaktivitet och cirkeldeltagande är starka, och lyfter frågan om hur studiecirkelarna fungerar som mötesplatser: Människor som är aktiva inom föreningslivet har sökt sig dit utifrån sina behov och intressen. I föreningarna finner man likasinnade. När studieförbunden hämtar sina deltagare inom föreningslivet kan detta innebära att man i första hand stärker den gemenskap som redan finns bland föreningarnas medlemmar, och i mindre utsträckning bidrar till nya möten.

Deltagarsammansättningen har också att göra med cirkelns ämne:

- Vanligaste ämnesval bland kvinnor var 2019 *körsång, friskvård* och *övrigt konstantverk*, medan männens vanligaste val var *improvisatorisk musik, annan utbildning i religion* och *sång och musik i grupp*.
- Vanligaste ämnesval bland inrikes födda deltagare var *improvisatorisk musik, körsång* och *husdjursskötsel*, medan de utrikes födda deltagarnas vanligaste val var *annan utbildning i religion, svenska som främmande språk* och *samhälls- och beteendevetenskap*.
- Vanligaste ämnesval bland deltagare med eftergymnasial utbildning var *improvisatorisk musik, körsång* och *husdjursskötsel*, medan deltagare med högst grundskola/motsvarande oftast valde *annan utbildning i religion, friskvård* och *historia*.

¹⁷ Vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök menar studieförbunden att det sker mer verksamhet med deltagare med funktionsnedsättning än vad som framgår av statistiken. Flera av studieförbunden bedriver även projektverksamhet och uppdragsverksamhet, som inte redovisas som statsbidragsberättigad folkbildning, för den här deltagargruppen.

¹⁸ Utbildningskategorierna är: högst grundskola; gymnasium kortare än tre år; treårigt gymnasium; eftergymnasiala studier.

¹⁹ Ålderskategorierna är: 17 år och yngre; 18–19 år; 20–24 år; 25–44 år; 45–64 år; 65 år och äldre.

- Vanligaste ämnesval bland deltagare som var 65 år och äldre var *friskvård, körsång och historia*, medan deltagare i åldern 20–24 år oftast valde *improvisatorisk musik, annan utbildning i religion och teater och dramatik*.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2019. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Tabell S 5c. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2019. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2019. Andel av grupp (procent).

Tabell S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2019. Största och minsta andel samt median (procent).

Olika deltagare i olika folkhögskolekurser

Folkhögskolorna fungerar på många sätt som smältdeglar som samlar deltagare med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter. Det studiesociala samspelet mellan olika deltagare och de möten som skapas är viktiga delar i folkhögskolans pedagogik.

Homogena och blandade deltagargrupper i folkhögskolans långa kurser

Samtidigt sker en uppdelning mellan olika deltagargrupper på olika folkhögskolor, i kurser med olika ämnesinriktning och mellan olika kurstyper. Enskilda kurser samlar ibland deltagargrupper som är homogena i olika avseenden.

Inom de behörighetsgivande allmänna kurserna var det 2018 i första hand utbildningsbakgrunden och deltagarnas födelseland som slog igenom:

- I 61 procent av de allmänna kurserna hade nästan alla deltagare – 91–100 procent – liknande utbildningsbakgrund (högst grundskola).
- I 46 procent av de allmänna kurserna möttes knappast inrikes och utrikes födda deltagare. I dessa kurser fanns antingen högst 10 procent utrikes födda deltagare (19 procent av kurserna) eller högst 10 procent inrikes födda deltagare (27 procent av kurserna).
- 9 procent av de allmänna kurserna var 2018 i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnor (2 procent av kurserna) eller högst 10 procent män (7 procent av kurserna).
- I 3 procent av de allmänna kurserna hörde nästan alla deltagare – 91–100 procent – hemma i samma åldersgrupp.

Den uppdelning som skedde mellan deltagare i de särskilda kurserna baserades oftast på födelseland:

- I 74 procent av de särskilda kurserna möttes knappast utrikes och inrikes födda deltagare. I dessa finns antingen högst 10 procent utrikes födda deltagare (69 procent av kurserna) eller högst 10 procent inrikes födda deltagare (5 procent av kurserna).
- I 29 procent av de särskilda kurserna hade nästan alla deltagare – 91–100 procent – liknande utbildningsbakgrund.
- 18 procent av de särskilda kurserna var i princip enkönade. I dessa fanns antingen högst 10 procent kvinnor (2 procent av kurserna) eller högst 10 procent män (16 procent).
- I 10 procent av de särskilda kurserna hörde nästan alla deltagare – 91–100 procent – hemma i samma åldersgrupp.

Även olika kursinriktningar attraherar olika deltagargrupper. I folkhögskolans eftergymnasiala yrkesutbildningar deltog 2019 till exempel förhållandevis många män, utrikes födda deltagare, deltagare med funktionsnedsättning och deltagare i yrkesverksam ålder (25–44 år), jämfört med övriga inriktningar inom särskild kurs.

I de särskilda kurserna med estetisk inriktning deltog förhållandevis få utrikes födda deltagare, och många i åldersgruppen 20–24 år, jämfört med inom övriga kursinriktningar. Variationen mellan olika estetiska kurser var stor, med exempelvis en stor andel män i musikkurserna och jämförelsevis hög medelålder i kurser inriktade mot slöjd och konsthantverk.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

Tabell F 5c. Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Antal (N) och andel (procent).

Tabell F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2019. Största och minsta andel samt median (procent).

Folkhögskolans deltagare på filial

Många av landets folkhögskolor erbjuder kurser både vid en "huvudskola" och vid en eller flera filialer i samma eller i annan kommun. Det rör sig för det mesta om folkhögskolor som finns på landsbygden som öppnar filial i en stad eller annan tätort.

Under 2019 studerade 17 procent av deltagarna i allmän kurs vid filial i annan kommun än huvudskolan och 83 procent vid huvudskola. Motsvarande andelar för särskild kurs var 15 respektive 85 procent.²⁰

²⁰ Folkbildningsrådets årliga statistik över folkhögskolans filialer omfattar sedan 2018 filialer/kurser i andra kommuner än den kommun där huvudskolan är placerad. Före 2018 finns inte uppgifter om kurskommun.

Vid folkhögskolornas allmänna kurser vid filial studerade förhållandevis många kvinnor, många utrikes födda deltagare och många med eftergymnasial utbildning, jämfört med deltagarna i allmän kurs vid en huvudskola. Medelåldern var högre än bland huvudskolornas deltagare och relativt många av filialernas deltagare studerade på grundskolenivå.

Även bland deltagarna i särskild kurs på filial var andelen utrikes födda något större, men inom särskild kurs var deltagarnas utbildningsnivå lägre än vid huvudskola. Något färre studerade på eftergymnasial nivå och något fler på grundskole- och gymnasienivå än vid huvudskola. Kön- och åldersfördelningarna såg ungefär likadan ut.²¹

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4a. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2019. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).

Folkhögskolans deltagare på internat

82 av folkhögskolorna erbjöd internatplatser för deltagare i allmän kurs 2019, och 94 folkhögskolor erbjöd internat för deltagare i särskild kurs. De flesta av dessa skolor finns på landsbygden.

Totalt sett i landet bor ungefär 7 procent av deltagarna i allmän kurs på internat, jämfört med 11 procent av deltagarna i särskild kurs.

Bland de deltagare i allmän och särskild kurs som bodde på internat 2019 var förhållandevis många män, inrikes födda och i åldern 18–24 år, jämfört med övriga deltagare i allmän och särskild kurs. Få var äldre än 45 år. I allmän kurs var det färre bland deltagarna på internat som läste på grundskolenivå än bland övriga deltagare i allmän kurs.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4b. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som bor på internat 2019. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

²¹ Folkbildningsrådet genomförde hösten 2017 en enkätundersökning som handlade om folkhögskolornas filialer och utlokaliserade verksamheter. Undersökningen avsåg filialer i samtliga kommuner. Undersökningen visade att sammantaget var de kurs typer som riktas till utrikes födda deltagare vanliga på filial, dvs. etableringskurs vid folkhögskola, svenska från dag ett och sfi. Tillsammans återfanns dessa vid 77 av 182 rapporterade filialer. Det var också jämförelsevis vanligt att skolorna placerade studiemotiverande folkhögskolekurs, med drygt 50 procent utrikes födda deltagare, på filial. Undersökningen genomfördes för att skapa en totalbild över antalet filialer i landet, som ett komplement till Folkbildningsrådets årliga insamling av verksamhetsstatistik, som bara avser filialer i andra kommuner än huvudskolan.

Folkhögskolans deltagare på distans

Ungefär 5 procent av deltagarna i allmän kurs och 37 procent av deltagarna i särskild kurs läser på distans. Det är en kraftig ökning i särskild kurs jämfört med föregående år. Antalet folkhögskolor som erbjuder distanskurser är 137, det vill säga nio skolor fler än 2017.²²

Bland deltagarna som läste långa kurser på distans var jämförelsevis många inrikes födda, i yrkesverksam ålder och med relativt lång utbildning. Relativt få hade en funktionsnedsättning. Av deltagarna i allmän kurs som läste på distans var det få som studerade på grundskolenivå.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4c. Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på distans 2019. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans. Andel (procent).

Folkbildning i hela Sverige

Folkhögskolan i drygt hälften av landets kommuner

De 155 folkhögskolorna erbjöd långa folkhögskolekurser i 156 av landets kommuner hösten 2019. Det är en ökning med 16 kommuner sedan 2017.

Folkhögskolan flyttar till stan

Under senare år har folkhögskolans deltagare i allmän och särskild kurs blivit fler framför allt i landets så kallade större städer, men även i Stockholm, Göteborg och Malmö.²³ I Stockholmsområdet var det 25 folkhögskolor som erbjöd långa kurser under 2019, i Göteborg 16 folkhögskolor och i Malmö 13.

Den här utvecklingen har lett till att 66 procent av deltagarna i allmän kurs och 61 procent av deltagarna i

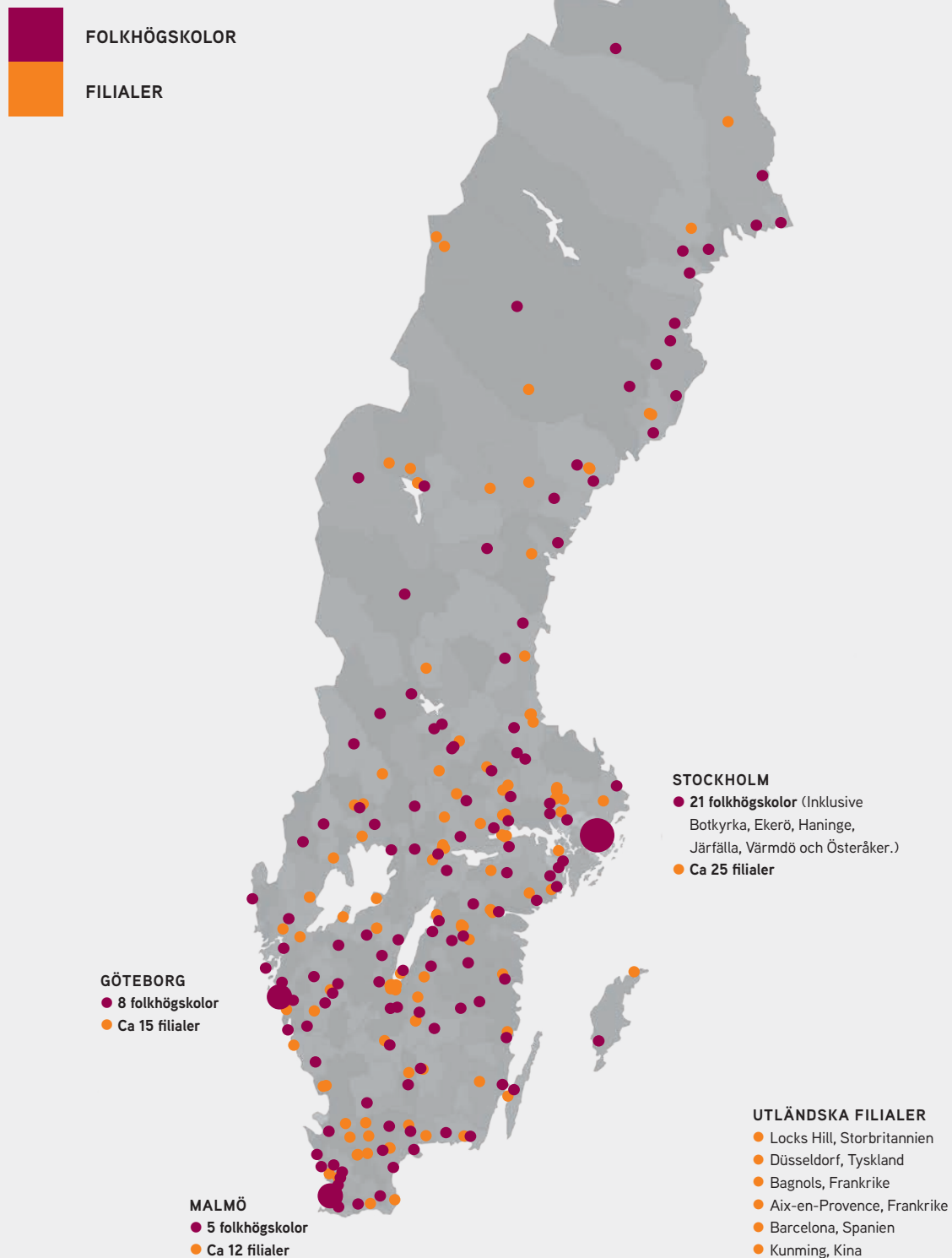
²² Under 2019 studerade 1 procent av alla cirkeldeltagare på distans, en liten minskning jämfört med tidigare år.

²³ Kommungruppsindelning 2017 (Sveriges Kommuner och Landsting, SKL):

- *storstad*: kommun med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten
- *större stad*: kommun med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten
- *mindre stad/tätort*: kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten
- *landsbygdskommun*: kommun med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten och lågt pendlingsmönster
- *landsbygdskommun med besöksnäring*: landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring
- *pendlingskommun*: kommun där en relativt stor andel av befolkningen pendlar i sitt arbete till storstad/större stad/mindre stad/tätort eller till storstadsnära kommun.

DIAGRAM 4.

Folkhögskolor och dess filialer. Spridning i landet 2018.

särskild kurs återfanns i storstäder, större städer eller i omgivande pendlingskommuner under 2019.

Sedan 2015 har andelen deltagare i allmän kurs ökat med 40 procent i storstäderna och 28 procent i landets större städer. De nya platser som folkhögskolan tillförts 2013–2018 ser ut att ha skyndat på ökningen. Många av de nya platserna har tillkommit i och omkring landets storstäder och större städer.

Filialer bidrar till geografisk spridning

Av de 154 folkhögskolor som svarade på Folkbildningsrådets enkät om filialer och utlokaliserade verksamheter hösten 2017, angav 90 att de erbjöd kursverksamhet på andra håll än vid huvudskolan under året. Totalt 182 filialer rapporterades, dvs. fler än det totala antalet folkhögskolor i landet.²⁴

Det i särklass vanligaste skälet till att starta en filial var att komma närmare kursens målgrupp. Relativt många skolor hänvisade också till lokalbrist eller till att externa samverkanspartner finns på platsen, oftast en huvudman eller en ideell organisation.²⁵ Ingen av folkhögskolorna angav ekonomiska motiv.

Skälet till att vi startade filialen i (stad) var följande: Huvudmannens vilja att finnas på plats där en stor grupp av huvudmannens medlemmar bor och har utbildningsbehov; Kommunen har stora behov av utbildningsinsatser, 13–14 procent öppen arbetslöshet; Vi behövde utöka verksamheten.

Folkhögskolans deltagare i olika kommuntyper

I relation till kommunernas invånarantal är andelen deltagare i allmän och särskild kurs störst på landsbygden och i de kommuner som omger landets tätorter och mindre städer.

Folkhögskolans deltagargrupper har olika sammansättning i olika typer av kommuner, bland annat eftersom folkhögskolornas utbud inte ser likadant ut överallt samtidigt som befolkningens behov och efterfrågan varierar:

- Jämförelsevis många kvinnor, utrikes födda deltagare och medelålders deltagare söker sig till storstädernas allmänna kurser, och jämförelsevis många av dessa studerar på gymnasienivå.
- I och omkring de större städerna är medelåldern i allmän kurs lägre än på andra håll och fler av

deltagarna födda i Sverige, fler har relativt kort utbildning och många läser på gymnasienivå.

- På landsbygden studerar jämförelsevis många män och utrikes födda deltagare, med relativt kort utbildning, på allmän kurs. Studierna genomförs oftare på grundskolenivå.

Särskild kurs når jämförelsevis många utrikes födda och yngre deltagare i och omkring storstäderna och de större städerna. Här finns också den största andelen med treårig gymnasieutbildning eller eftergymnasial utbildning. På landsbygden är andelen kvinnor och inrikes födda deltagare större, och medelåldern är högre.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 3a. Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).

Tabell F 3b. Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).

Tabell F 3c. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2018. Antal (N) och andel (procent).

Studieförbunden i alla kommuner

Studieförbunden anordnar studiecirkelar i hela landet, i alla kommuner:

- Fem studieförbund finns i 250 eller fler kommuner.
- Övriga fem studieförbund finns i 213/197/179/157/98 kommuner vardera.

På många håll är utbudet omfattande. I 107 kommuner finns nästan alla studieförbund representerade. Här erbjöd 9 eller 10 av studieförbunden studiecirkelar under 2019. Jämfört med 2017 är det en ökning med åtta kommuner.

Studieförbunden stora i storstäderna och på landsbygden

Under 2019 fanns 70 procent av studieförbundens cirkeldeltagare i landets storstäder och större städer med tillhörande pendlingskommuner.²⁶ Sedan 2017 har antalet deltagare ökat från 62 procent i de här områdena.

Flest deltagare i relation till kommunernas invånarantal samlar studieförbunden på landsbygden och i och omkring landets små städer/tätorter. Minst antal

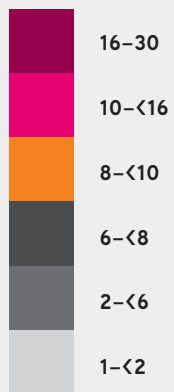
²⁴ Se fotnot 22.

²⁵ Särskild kurs skiljer sig i det här avseendet från övriga kurser. För särskild kurs handlar motiven betydligt oftare om lokalbrist och samarbete med extern part än om att komma närmare en målgrupp.

²⁶ Vid 2017 års analys av studieförbundens spridning i olika kommuntyper ingick inte kategorien "långpendlingskommun nära större stad" i underlaget. Därför angavs en lägre siffra (62 procent) 2017 än för 2018. När samtliga pendlingskommuner inkluderas i underlaget finns ingen skillnad mellan de båda åren.

DIAGRAM 5.

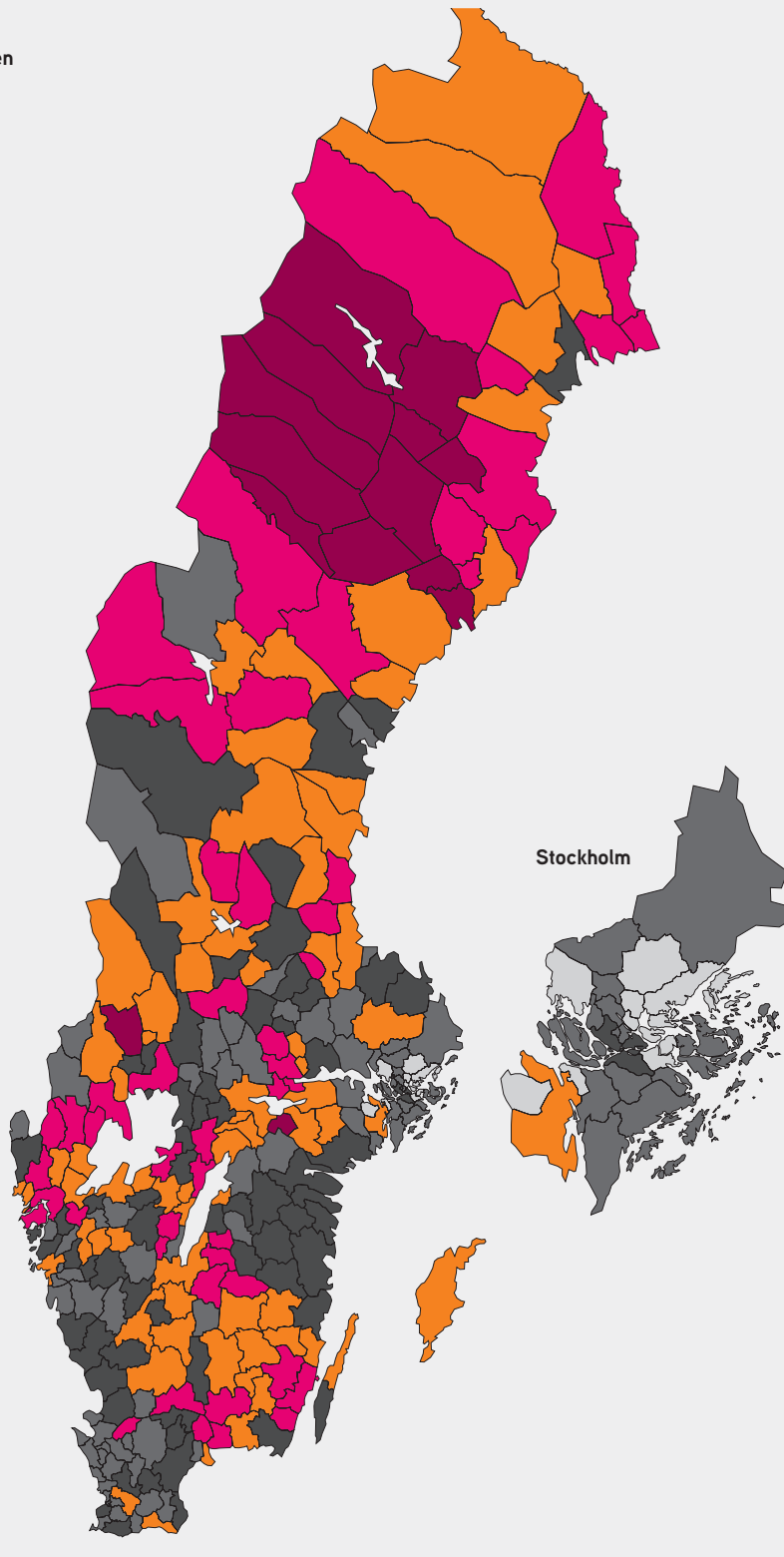
Andel (procent) av befolkningen
som deltog i studiecirkel 2019.

Göteborg

Malmö

Stockholm

deltagare i relation till befolkningen finns i de pendlingskommuner som omger storstäderna.

Studieförbunden når delvis olika deltagargrupper i olika kommuntyper: I storstäderna och de större städerna är fler av cirkeldeltagarna utrikes födda, andelen män är något större och deltagarna är yngre än på andra håll. Framför allt är andelen deltagare som är 65 år eller äldre liten. Här har deltagarna i allmänhet längre utbildning än i andra kommuner.

På landsbygden och i de mindre städerna är medelåldern relativt hög och kvinnorna, deltagarna som är födda i Sverige och deltagarna med funktionsnedsättning är jämförelsevis många. Relativt många av deltagarna har också kort utbildning.

Två grupper som oftare än andra står utanför studieförbundens verksamheter är män i de tre storstädernas förorter, respektive ålderspensionärer i storstad, större städer och förorter.²⁷

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 3a. Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).

Tabell S 3b. Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).

Tabell S 3b. Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2019. Antal (N) och andel (procent).

Studieförbunden starka i kommuner med svaga socioekonomiska förutsättningar

Rapporten *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden* visar att andelen cirkeldeltagare i relation till befolkningen minskade i 270 av 290 kommuner under perioden 2005–2015.^{28 29}

I rapporten visar författarna att både andelen cirkeldeltagare och andelen deltagare i kulturprogram i relation till befolkningen är större i små kommuner än i större, och i kommuner där befolkningen minskat under perioden 2005–2015 jämfört med kommuner med stabil eller växande befolkning. Andelen deltagare är dessutom större i kommuner där utbildningsnivåerna och lönenivåerna är relativt låga, där det finns

sämlre tillgång till formell utbildning – gymnasieutbildning, högre utbildning – och där avgångsbetygen från grundskolans årskurs 9 är relativt låga.

De kommuner där det finns en högre andel deltagare i studiecirkel och kulturprogram i relation till befolkningen är också kommuner som tog emot många flyktingar under 2015.

Cirkeldeltagare även i nollkommunerna

Under 2019 var det 24 kommuner som inte budgeterade för något generellt bidrag alls till studieförbunden, så kallade *nollkommuner*. Det är nio kommuner fler än 2017. Men det betydde inte att de här kommunerna stod utan folkbildning. Ungefär 9 500 av deras invånare deltog i studiecirkel i andra kommuner än den egna, och drygt 19 000 deltog i studiecirkel som studieförbunden erbjöd utan kommunalt bidrag i nollkommunerna. Andelen invånare i nollkommunerna som deltog i studiecirkel (i den egna eller i andra kommuner) uppgick på så sätt till 4,8 procent – jämfört med 7,5 procent i genomsnitt för landet.

Folkbildningen på plats i marginaliserade stadsdelar

Nu återfinns mer än hälften av folkbildningens deltagare i eller i anslutning till landets storstäder och större städer. Städernas utmaningar har allt mer blivit folkbildningens angelägenhet.

I utvärderingen *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar* analyseras folkbildningens arbete i landets marginaliserade stadsdelar.³⁰

Cirkeldeltagarna i de här områdena skiljer sig tydligt från deltagarna i övriga landet. De är yngre och har kortare utbildning, och andelen utrikes födda och män är större. Andelen ensamstående föräldrar är större och medelinkomsten är relativt låg.³¹

Även folkhögskolan fångar upp delvis andra deltagargrupper. En grov jämförelse visar att i folkhögskolornas allmänna kurser i de marginaliserade stadsdelarna är andelarna kvinnor, utrikes födda, medelålders respektive kortutbildade deltagare större än inom allmän kurs på andra håll.³²

²⁷ Avser både cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet. Uppgifterna är hämtade från rapporten *Folk utanför folkbildningen* och avser 2015.

²⁸ Uppgifterna avser grupprapporterade deltagare, inte unika personer.

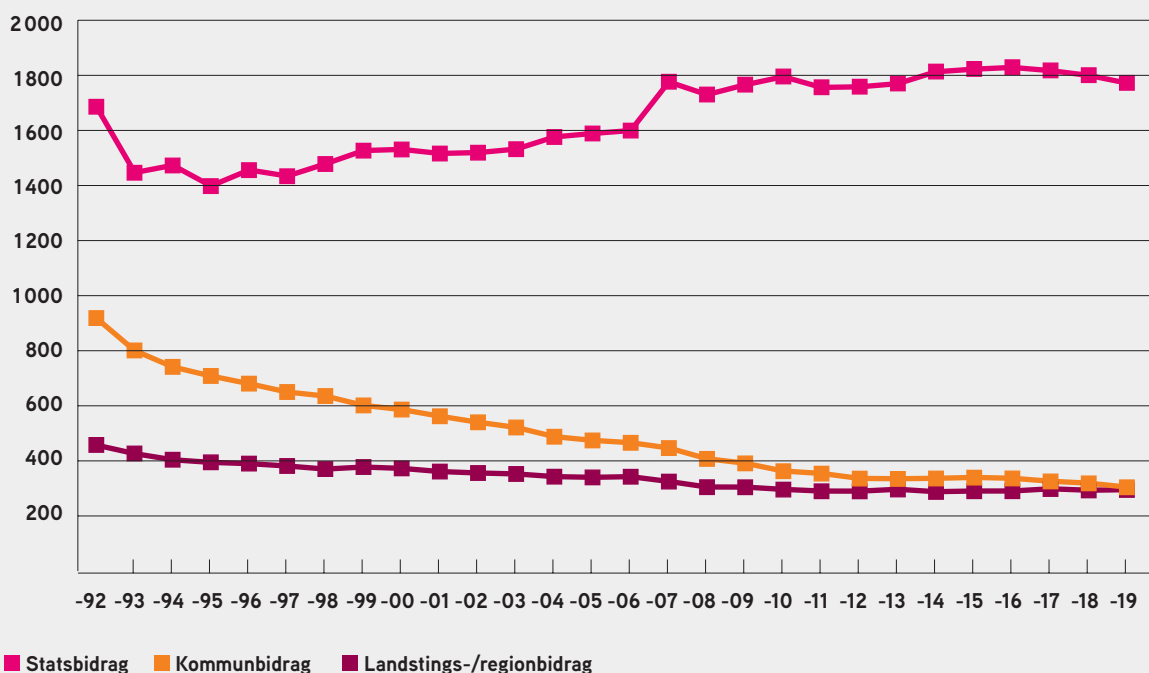
²⁹ Parallellt med denna utveckling ökade antalet deltagare i studiecirkel inriktade mot målgrupp 10 – utrikes födda deltagare – i 213 kommuner. Det skedde alltså en förskjutning mot en större andel utrikes födda cirkeldeltagare i en majoritet av landets kommuner. Mest markerad var ökningen i de kommuner som redan 2005 hade många utrikes födda bland sina cirkeldeltagare.

³⁰ De 61 marginaliserade stadsdelar som ingick i studien – fördelade över 27 kommuner – är desamma som i rapporten *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*.

³¹ I rapporten *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige* pekar MUCF på att unga i landsbygder och utsatta områden generellt upplever en lägre social inkludering än unga i städer.

³² En jämförelse har gjorts mellan deltagarna inom allmän kurs vid de folkhögskolor som är belägna i eller i anslutning till de marginaliserade stadsdelar som ingår i Folkbildningsrådets studie, och deltagare i allmän kurs vid övriga folkhögskolor.

DIAGRAM 6.

Bidrag till studieförbunden från stat, kommuner och landsting/regioner 1992–2019. Prisomräknat. Miljoner kronor.³⁴

Folkbildningen spelar här en delvis annan roll än i övriga delar av landet, bland annat eftersom deltagarna i större utsträckning studerar svenska, andra språk, religion och samhällsorientering.

I rapporten beskrivs hur folkbildningen kan fungera som en arena för människors självorganisering och självbestämmande. Framgångsrika studieförbund och folkhögskolor arbetar långsiktigt och utformar sitt arbete efter lokala behov och intressen.

Folkbildningen blir här en lyhörd, stödjande och nätverkande aktör som bistår det lokala civilsamhället i deras eget engagemang.

På andra håll överskuggar folkbildningen det lokala civilsamhällets egna initiativ. I dessa stadsdelar blir verksamheten mer utbudsstyrd och där ställs enligt forskarna deltagarnas egenskaper som invandrare, nyanlända eller "kulturellt avvikande" mer i förgrunden, och målet blir "integration".

I områden där det lokala föreningslivet är svagt har folkbildningen svårare att få igång sin verksamhet, och får heller ingen större betydelse för det lokala föreningslivets organisering.

Studien visar att invånare och föreningar inte alltid känner till *folkbildningen*, vad studieförbund och folkhögskolor är och står för, men de känner till den plats i sitt närområde där de finner verksamhet som är relevant. Att folkbildningen erbjuder mötesplatser som boende och föreningar i området kan nytta för sina behov, eller är aktiva på de mötesplatser som finns, är avgörande för studieförbundens och folkhögskolornas lokala förankring.

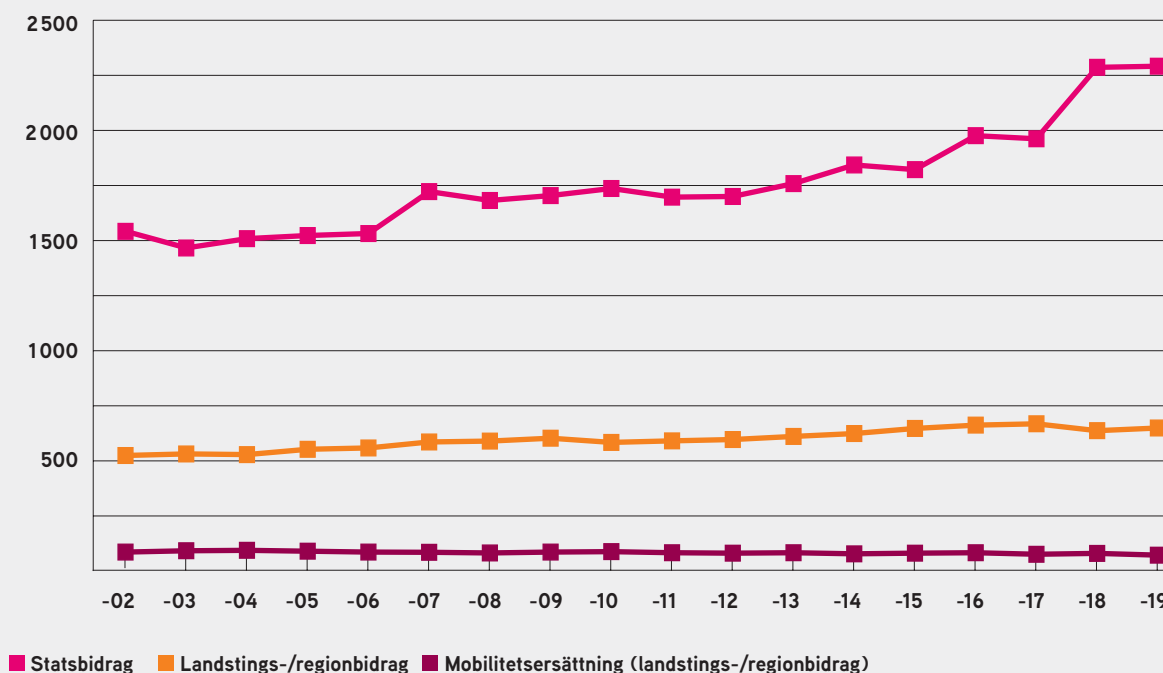
I rapporten "*När betongen rätar sin rygg*" beskriver författarna folkbildningen som en del av en "ny folkbildningsvåg som avser att lyfta och mobilisera Orten".³⁴ Folkbildningen beskrivs som attraktiv för förorternas unga bland annat eftersom den vilar på en demokratisk värdegrund.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 4b. Cirkeldeltagare i marginaliserade stadsdelar i 27 kommuner 2016. Jämförelse med deltagare i övriga delar i 27 kommuner, samt i riket. Andel (procent).

³³ I diagrammet redovisas faktiska bidrag till studieförbunden fram till och med 2017 och budgeterade bidrag för 2018 och 2019. Statens anslag avser folkbildningsanslaget.

³⁴ S. 225.

DIAGRAM 7.Bidrag till folkhögskolorna från stat och landsting/regioner 2002–2019. Prisomräknat. Miljoner kronor.³⁷

Folkbildningens anslag från kommuner, landsting/regioner och staten

Folkbildningens lokala verksamheter vilar på samverkan med det civila samhället och kommunerna, och förutsättningarna bestäms inte minst av kommunernas och landstingens/regionernas ekonomiska stöd.

En analys av den samlade offentliga finansieringen till studieförbunden över tid visar att det statliga bidraget har ökat proportionellt medan framför allt kommunernas bidrag har minskat. Av den totala offentliga finansieringen utgjorde statens andel 55 procent 1992. Denna andel har ökat till 71 procent 2019. Under samma period har kommunernas andel minskat från 30 till 12 procent och landstingens/regionernas från 15 till 10 procent.

Kultursamverkansmodellen kan ha inneburit ett trendbrott i bidragsgivningen till studieförbunden. Sedan 2011–2012, när modellen successivt infördes i landet, har både kommunernas och landstingens/regionernas bidrag i absoluta tal hållits på en i princip oförändrad nivå, efter att ha sjunkit stadigt i 20 års tid innan.³⁵

³⁵ Kultursamverkansmodellen presenteras senare i rapporten, under rubriken *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna*.

Demokratiska värderingar och demokratisk verksamhet

Statsbidragsvillkor som betonar demokrati

Enligt Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor ska studieförbund och folkhögskolor, för att få statsbidrag, vara demokratiskt styrda organisationer som förmedlar och förankrar respekt för de mänskliga rättigheterna och för grundläggande demokratiska värderingar. De får inte bedriva eller främja antidemokratisk verksamhet.

Uppföljning av folkhögskolornas bidragsvillkor

Inför uppföljningen av statsbidragsvillkor 2019 ombads folkhögskolorna beskriva hur de arbetade med deltagarinflytande och demokratifrågor under läsåret 2018/2019.

En stor majoritet framhåller i sina svar att folkhögskolans organisation och arbetssätt i sig är ett uttryck för, och stimulerar till, en demokratisk hållning bland studerande och anställda.

³⁶ Statens anslag avser folkbildningsanslaget.

Ungefär 25 procent av skolorna beskriver specifikt hur demokratifrågor ingår som en röd tråd i skolans profil, i olika kurser eller i olika ämnen. Demokrati diskuteras då bland annat i termer av mänskliga rättigheter, mångfald, HBTQ, sex och samlevnad, miljö, Agenda 2030, integration, respektive diskriminering. Under 2018 uppmärksammades även riksdags- och EU-valen, FN-dagen och internationella kvinnodagen. Ungefär lika många skolor anordnar särskilda demokratidagar med liknande teman.

Cirka 10 procent av folkhögskolorna beskriver hur man arbetar aktivt för att uppmuntra samhällsengagemang och stimulera aktivt deltagande i samhället.

Uppföljning av studieförbundens bidragsvillkor

Folkbildningsrådets uppföljning av studieförbundens statsbidragsvillkor visar att samtliga studieförbund är demokratiskt styrda, i bemärkelsen att de har fastställda ramverk för beslutsfattande, delegation och inflytande, samt för interna arbets- och förhållningssätt. Verksamhetsinriktning och värdegrund framgår av stadgar och idédokument, och i dessa dokument lyfter alla studieförbund frågor om demokratiska värderingar och demokratisk hållning. Samtliga bedriver även ett systematiskt kvalitetsarbete, med rutiner för intern uppföljning och kontroll.³⁷

Hur studieförbunden förhåller sig till externa medlems- och samarbetsorganisationer varierar. Relativt få av studieförbunden rapporterade till exempel ett systematiskt förhållningssätt när det gäller att inleda samarbeten med nya organisationer. För att säkra att cirklar och annan folkbildningsverksamhet svarar mot grundläggande demokratiska värderingar hänvisar samtliga till den egna cirkelledarutbildningen och till arbetet med att ha ett tydligt *anordnarskap* i verksamheterna.³⁸

Några av studieförbunden rapporterar att de under senare år stärkt sin kontroll av verksamheternas

demokratiska innehåll. I första hand har man då riktat sig mot verksamhet som genomförs tillsammans med religiösa eller etniska föreningar. Samtidigt varnar andra studieförbund för att överdriven kontroll kan hämma det demokratiska arbetet, till exempel om folkbildningen därmed kommer att fungera exkluderande.³⁹

När tilliten prövas – studie av studieförbundet Ibn Rushd

Ibn Rushd är sedan 2008 ett av landets tio statsbidragsberättigade studieförbund, bildat av muslimska organisationer.⁴⁰ Efter att studieförbundets grundläggande demokratiska idéer ifrågasatts i sociala medier och andra sammanhang initierade Folkbildningsrådet en studie av Ibn Rushds verksamhet.

Studien, som redovisas i rapporten *När tilliten prövas*, genomfördes 2019 och visar att Ibn Rushds deltagare i allmänhet har betydligt kortare utbildning än deltagare i andra studieförbund, har svagare ställning på arbetsmarknaden och att nästan alla är utrikes födda eller har föräldrar som är födda utanför Sverige. De är oftare män och yngre än andra deltagare, bor oftare i någon av landets marginaliserade stadsdelar och har jämförelsevis låga inkomster.

Ibn Rushd delar in sin verksamhet i fyra områden; *kultur, livsåskådning, demokrati och människa/natur*. I studien ifrågasätts om Ibn Rushd ägnar tillräcklig uppmärksamhet åt värderingsfrågor som anti-semitism och homofobi, som är centrala i ett demokratiskt samhälle.

I rapporten redovisas 13 förseelser som uppmärksammats i anslutning till Ibn Rushds arbete under perioden 2008–2019. Alla händelser utom en handlar om att Ibn Rushd bjudit in föreläsare som i andra sammanhang anklagas för att ha gjort anti-demokratiska uttalanden, ofta långt tillbaka i tiden. Inga sådana uttalanden kan knytas till Ibn Rushds arrangemang.

Utifrån rapporten konstaterar Folkbildningsrådet att Ibn Rushd följer gällande statsbidragsvillkor

³⁷ Som en del av Folkbildningsrådets uppföljning av statsbidragsvillkor 2019 ombads studieförbunden formulera en *kort sammanfattning/översikt av hur ni arbetar med att säkerställa och utveckla formella såväl som informella demokratiska processer i både den egna organisationen och verksamheten i stort*. Dessa skriftliga underlag följdes upp vid 2019 års uppföljningsbesök.

³⁸ Varje år genomför studieförbunden dessutom en fördjupad granskning av minst 5 procent av den statsbidragsberättigade verksamheten för att kontrollera att denna svarar mot statsbidragsvillkoren. Resultaten rapporteras till Folkbildningsrådet. Denna granskning avser inte i första hand verksamhetens demokratiska innehåll.

³⁹ Folkbildningsrådets uppföljning visar att generellt går studieförbunden mot en betydligt mer kvalitativ granskning av verksamheten, och bort från en administrativ sådan.

⁴⁰ Ibn Rushd verkar utifrån muslimska värderingar och arbetar aktivt för att stärka den svensk-muslimska identiteten, samt för att muslimer ska bli en självklar del av det svenska samhället. Verksamheten är öppen för alla och finns i 106 av landets kommuner. Under 2019 gick ungefär 1,5 procent av det totala statsbidraget till studieförbunden till Ibn Rushd.

och att det inte finns anledning att ifrågasätta Ibn Rushds rätt till statliga medel.⁴¹

MR-projektet – Öka kunskaper om mänskliga rättigheter i samhället

Folkbildningen har sedan 2014 tilldelats statliga medel för att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter i samhället genom att:

- påverka folkbildningen långsiktigt och stärka folkhögskolors och studieförbunds kompetens om mänskliga rättigheter
- stärka folkhögskolors och studieförbunds strategiska arbete med att utveckla deltagarnas medvetenhet om, och deras beredskap att aktivt främja, mänskliga rättigheter.

Sammanlagt fick elva projekt del av bidraget 2019, varav åtta med folkhögskolor och tre med studieförbund som projektägare. Fem av bidragsmottagarna hade fått medel även 2018.

Projekten hade en stor bredd vad gäller inriktning – en del arbetar brett med mänskliga rättigheter medan andra fokuserar på exempelvis demokratiska rättigheter, rätten till bostad, sexuella och reproduktiva rättigheter eller rätten till kroppslig integritet och frihet från våld. Vad gäller målgrupp finns en viss övervikt av projekt som riktades till nyanlända deltagare eller kortutbildade kvinnor.

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2019:35: **Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället**

Demokrativillkorsutredningen konstaterar att civilsamhället är en förutsättning för en fungerande demokrati och att detta motiverar statliga bidrag. För att staten ska kunna försäkra sig om att bidrag ges till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar föreslår man följande demokrativillkor: *Bidrag ska inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten*

1. *utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter*
2. *diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde*
3. *rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2*
4. *motarbetar det demokratiska styrelseskicket.*

I sitt yttrande välkomnar Folkbildningsrådet förslaget till nytt demokrativillkor. Samtidigt konstaterar man bland annat att förslaget inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till statsbidragens olika syften, samt att en alltför strikt tillämpning av villkoret kan leda till grupper och organisationer med stora behov av folkbildning uteslås. (Dnr 265, 2019, 07)

⁴¹ Vid sitt möte den 4 september 2019, där rapporten *När tilliten prövas* presenterades, beslutade Folkbildningsrådets styrelse att av Ibn Rushds ledning inhämta svar om vilka slutsatser de drar av rapporten, kräva en åtgärdsplan, samt kalla till ett särskilt uppföljningsmöte, samt att ge generalsekreteraren i uppdrag att återkomma till styrelsen med förslag på hur Folkbildningsrådets uppföljning av hela folkbildningen kan utvecklas och förstärkas för att leverera en mer transparent redovisning, granskning, kvalitetssäkring och sanktionering. I februari 2020 presenterade Ibn Rushd en åtgärdsplan i enlighet med styrelsens beslut.

FRÅN FOLKBILDNINGSRÅDETS BLOGG

Folkbildningen och hoten mot demokratin

Det bästa testet för hur en demokrati mår är att lyssna till hur samhället behandlar sina minoriteter. Det skriver Lena Posner-Körösi, ordförande för den judiska folkhögskolan Paideia och demokratiambassadör. I sitt blogginlägg utforskar hon viktiga möten över gränser och folkbildningens avgörande roll för att värna vår demokrati. I folkbildningen kan vi mötas både i våra likheter och olikheter.

Jag är judinna, född och uppvuxen i Göteborg. Min pappa kom som ensam 13-åring till Sverige från Tyskland 1939. Han var ett av 500 barn som Sverige tillät inresa strax före kriget. Hans föräldrar fick inte komma in i Sverige, istället deporterades de till en säker död. Med dagens terminologi skulle man säga att min pappa var ett ensamkommande flyktingbarn.

Min mamma föddes i Sverige, men hennes föräldrar kom hit med sina respektive föräldrar och syskon i början av 1900-talet. De flydde undan pogromerna i Ryssland och fann en fristad i Sverige.

Pappas liksom mina mor- och farföräldrars flykt undan förföljelse har präglat min syn på människan och mitt engagemang för demokrati och minoriteters rättigheter. Jag fick tidigt lära mig betydelsen av utbildning, eftersom kunskap och inte ägodelar, är något man alltid har med sig, även om man skulle tvingas på flykt.

Med det som utgångspunkt, och med 16 år som ordförande för Judiska Centralrådet i bagaget, var det viktigt för mig att möjliggöra tillblivelsen av Paideia judiska folkhögskola. Sedan fyra år tillbaka har vi kurser och utbildningar om judiskt liv, historia och kultur som är öppna för såväl judar som icke-judar. Verksamhetens syfte är att bidra till ökad kunskap om den egna identiteten samtidigt som andra ges en inblick i vad det kan innebära av vara jude.

När Paideia folkhögskola startade fick vi en fadder-folkhögskola. Det blev Kista folkhögskola som har en muslimsk profil. Vi kom snart fram till att det finns mycket som förenar oss, och det fortsatta samarbetet var ett faktum. Det som främst förenar oss är minoritetsperspektivet där saker som kultur och mat har en viktig plats och där vi också delar många traditioner. Vi har under åren skapat ett klimat där vi vågar utmana varandra och varandras föreställningar om den andre. Detta hade inte varit lika självklart om inte båda grupperna var minoriteter.

I slutet av november i år höll Paideia folkhögskola och Kista folkhögskola en mångfaldsdag. På den möttes närmare 80 deltagare från våra allmänna kurser för att diskutera frågor om mångfald, demokrati, propaganda och civilkurage, samt adressera frågor rörande rasism.

Vi lever i en tid då vår demokrati utsätts för stora påfrestningar. Hotet mot vår demokrati växer sig starkare och tar sig olika uttryck. Det bästa testet för hur en demokrati mår är att lyssna till hur samhället behandlar sina minoriteter. Utanförskap är ett hot, om man känner att det inte är någon idé att delta i det demokratiska samtalet och inte heller rösta, då är definitivt demokratin hotad. Denna känsla drabbar ofta olika marginaliserade grupper, därför är det så viktigt att värna minoriteterna.

Både judar och muslimer vittnar om hur hat och hot via sociala medier fått till följd att man valt att dölja sin tillhörighet i skolan eller på offentliga platser. Även många journalister, politiker, kulturarbetare och företrädare för civilsamhällesorganisationer har under senare år berättat om hur trakasserier mot både dem själva och deras familjer har fått dem att censurera sig och ibland till och med avstå helt från att göra sin röst hörd. När detta sker, då är den grundlagsskyddade yttrandefriheten i fara och därmed också vår demokrati.

För mig finns det ett mycket starkt samband mellan demokrati, synen på människan och de möjligheter som folkbildning ger. Folkbildningen har en viktig uppgift att möta de utmaningar vår demokrati står inför, det är en arena där vi kan mötas både i våra likheter och olikheter. Att fortsätta förmedla kunskap, skapa mötesplatser och uppmuntra kritiskt tänkande är det som i sin tur ökar chanserna till både ifrågasättande och aktivt demokratiskt deltagande. Paideia folkhögskola och Kista folkhögskola har skapat en plattform som uppmuntrar ifrågasättande och kritiskt tänkande, där vi både utmanar varandra och lär om och av varandra. Vi, två minoriteter, känner oss så trygga och bekväma med varandra att vi också respekterar att vi i vissa frågor är alltför oense för att kunna enas. Det är ett unikt samarbete som blir en modell för hur det demokratiska lärandet och samtalet kan gå till.

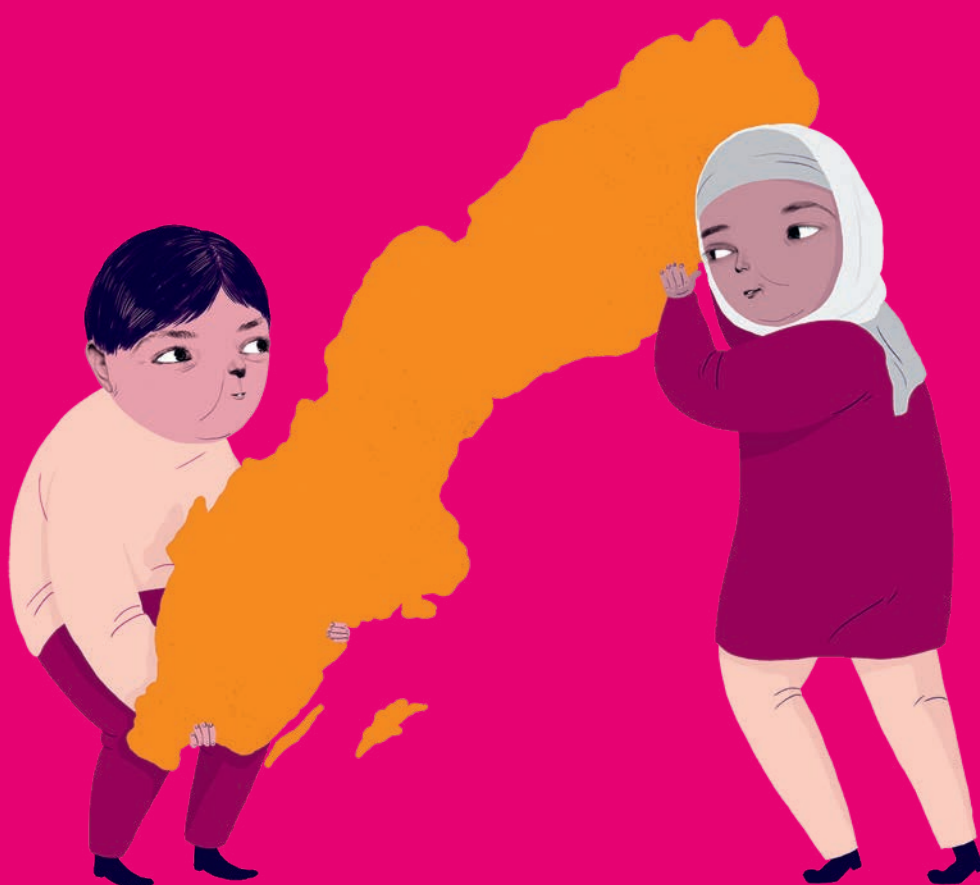
Folkbildningen i Sverige är en viktig aktör i arbetet för att värna och utveckla vår demokrati. Så länge folkbildningen existerar kommer inte samtalen tystna, och därmed känner jag tillförsikt.

2019-12-12

Lena Posner-Körösi
Ordförande, judiska
folkhögskolan Paideia

Påverkanssyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Samhällsengagerade medborgare både kännetecknar och är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Den breda förankringen i det civila samhället gör det möjligt för folkbildningen att nå ut i landet och fånga upp många människors engagemang för att främja en hållbar utveckling i samhället.

I enlighet med Agenda 2030 bidrar studieförbund och folkhögskolor därmed till att säkerställa allmän tillgång till information, och till ett inkluderande, deltagarbaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer i samhället. Folkbildningens pedagogik och arbetsformer syftar till att stärka människors drivkrafter. Studiecirklar och folkhögskolekurser innebär i allmänhet trygga, inkluderande och ändamålsenliga lärandemiljöer.

Folkbildningen behöver även nå personer som inte är föreningsaktiva eller som inte tidigare har deltagit i folkbildning – som går miste om det lärande, erfarenhetsutbyte och den åsiktsbildning som sker här, och som hamnar utanför de nätverk som skapas. Utanförskap underminerar det demokratiska samhället. Att nå en ökad mångfald människor är därför ett centralt syfte.

En förutsättning är att finansieringen av folkbildningen utformas så att den ger utrymme för och stödjer studieförbundens och folkhögskolornas uppsökande verksamhet och insatser för breddad rekrytering.

Folkbildningen behöver fortsatt engagera sig i de många nyanlända som bygger upp en ny tillvaro i Sverige. Studieförbund och folkhögskolor bidrar med språk- och samhällskunskaper, nätverk och kontakter med föreningsliv och arbetsmarknad. På så sätt medverkar man till att underlätta en planerad och väl fungerande migrationspolitik – i enlighet med Agenda 2030.

Folkbildningens pedagoger är centrala. Cirkelledarutbildning, som säkrar cirkelledarnas folkbildningspedagogiska kunskaper och därmed även cirkelarnas demokratiska arbetssätt, behöver vara ett prioriterat område i studieförbundens kvalitetsarbete.

I takt med att lärarrollen förändras behöver varje folkhögskola arbeta strategiskt för att säkerställa att lärarna har relevant kompetens och utrymme för kompetensutveckling. Folkhögskolorna behöver även säkra deltagarnas tillgång till studie- och yrkesvägledning och till kurativt stöd.

Internet och sociala medier erbjuder både nya former för möten, och ger samtidigt utrymme för antidemokratiska idéer och handlingar. Digitaliseringen innebär möjligheter och utmaningar som folkbildningen behöver ta sig an i sitt arbete för demokratiskt deltagande och delaktighet.

Folkbildningen och det civila samhället

Studieförbundens samverkan med medlemsorganisationer och samverkansorganisationer

I februari 2019 redovisade studieförbunden centrala avtal med 223 medlemsorganisationer och 154 samverkansorganisationer. Till dessa tillkommer en stor mängd organisationer, föreningar eller nätverk som man samarbetar med lokalt. En skattning, som bygger på en förfrågan som Folkbildningsrådet skickade till studieförbundens lokalavdelningar i januari 2017, är att studieförbunden under 2016 samarbetade med minst 10 000 lokala föreningar totalt i landet.⁴²

Studieförbundens sammanlagda verksamhet tillsammans med medlems- och samverkansorganisationer har ökat, från i genomsnitt 74 procent 2012 till 84 procent 2019. Andelarna varierar från 54 procent till 99 procent mellan studieförbunden. Tre av dem genomför nästan all sin verksamhet, 97–99 procent, tillsammans med andra organisationer.

Under senare år har villkoren för studieförbundens lokala arbete förändrats. Antalet lokalavdelningar har minskat från 830 till 140 under perioden 1997–2019.⁴³ Den kraftigt minskade lokala organisationen, som har medfört att befintliga avdelningar täcker större geografiska områden än tidigare, har lett till att de flesta

⁴² Ungefär 50 procent av de lokala föreningarna utgjordes av kulturföreningar (kulturfrågor), invandrarorganisationer (samhällskunskap, svenska/språk, föreningskunskap), respektive pensionärsföreningar (kulturfrågor). Inom ramen för det civila samhället, vid sidan av föreningarna, erbjöd studieförbunden även verksamhet tillsammans med lokala nätverk, lokala projektgrupper, lokala aktionsgrupper och andra organisationsformer. De här arrangemangen handlade ofta om asyl-, flykting- och integrationsfrågor.

⁴³ Antalet lokalavdelningar (motsvarande) varierar från 5 till 51 mellan olika studieförbund. Sju av studieförbunden hade 2019 8 lokalavdelningar eller färre.

studieförbunden har blivit mer beroende av andra organisationer för att nå ut med sin verksamhet lokalt.

Studieförbunden är följaktligen starkast i de delar av landet, inom de grupper av befolkningen och inom de samhällsområden där de har sina mest aktiva samarbetsparter. En stor majoritet av studieförbundens deltagare är medlemmar eller på annat sätt aktiva i de organisationer som är knutna till respektive studieförbund.⁴⁴

Nya samverkansparter – utveckling och utmaningar

Enligt Folkbildningsrådets uppföljning av statsbidragsvillkor är det studieförbundens verksamhet tillsammans med etniska, religiösa och kulturföreningar som vänder sig till utrikes födda, som har vuxit snabbast under senare år.

Vissa av dessa samarbeten har resulterat i verksamheter som underkänts. Sammanlagt har motsvarande 5 procent av den rapporterade årsvolymen studietimmar för 2018 justerats i efterhand, vilket är en jämförelsevis hög nivå jämfört med tidigare år.⁴⁵ De studiecirklar och andra arrangemang som underkänts har antingen inte utformats i enlighet med de villkor som gäller för statsbidragsberättigad folkbildning, eller varit fingerade. Huvuddelen av den borttagna verksamheten har upptäckts inom ramen för Folkbildningsrådets utredning, granskning och rimlighetskontroll. Övrig justering är resultatet av studieförbundens egen internkontroll.⁴⁶

Folkhögskolornas huvudmän och förenings-samverkan

Under 2019 hade 113 av landets 155 folkhögskolor folkrörelser eller andra organisationer som huvudmän. Övriga 42 folkhögskolor var offentligägda, med i första hand landsting som huvudmän.

Samtliga folkhögskolor, även de offentligägda, samverkar dessutom med lokala och regionala organisationer. I en sammanställning av uppgifter från folkhögskolornas årsredovisningar för 2015 kunde Folkbildningsrådet identifiera totalt cirka 850 föreningssamarbeten, varav flest med fackliga organisationer (cirka 200), kristna samfund (cirka 100), kulturföreningar (100) och övriga (drygt 100). 24 skolor beskrev

⁴⁴ Den geografiska spridningen påverkas även av studieförbundens olika storlek och ekonomiska och andra resurser.

⁴⁵ För 2017 års verksamhet var motsvarande andel justerad verksamhet 1,1 procent, och för 2016 0,1 procent.

⁴⁶ I februari 2020 slöt samtliga studieförbund en gemensam överenskommelse för samarbeten med föreningar och andra samverkansparter. Överenskommelsen innehåller riktlinjer inom fem olika områden: granskning och uppföljning, dokumentation, lokaler, ekonomihantering respektive jäv.

AKTUELL UTREDNING OM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2019:13: **Världens utmaning – världens möjlighet**

I SOU 2019:13 presenterar Agenda 2030-delegationen förslag och bedömningar för Sveriges fortsatta genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling. Man betonar bland annat nödvändigheten av alla samhällsaktörers delaktighet och att genomförandet av agendan är ett gemensamt ansvar. Former för dialog, information och kommunikation behöver utvecklas. Det civila samhällets organisationer anses bidra till genomförandet genom samverkan sinsemellan samt med kommuner, landsting, statliga myndigheter, näringslivet och forskningen.

I sitt yttrande ställer sig Folkbildningsrådet positivt till betänkandets samlade förslag, och markerar särskilt det civila samhällets – och folkbildningens – förmåga och avgörande betydelse för genomförandet av Agenda 2030. (Dnr 168, 2019, 07)

samarbeten med tio eller fler föreningar. De rörelseägda folkhögskolorna angav i genomsnitt fler samarbetsorganisationer än de offentligägda.⁴⁷

Människor utanför det civila samhället

I rapporten *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället?* pekar MUCF på att deltagande i det civila samhället fungerar som en väg till inkludering och delaktighet i samhället. Och i rapporten *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* ser utvärderarna folkbildningen som en av förklaringarna till varför det medborgerliga engagemanget i det svenska samhället har varit så omfattande och stabilt under många år.

I samma rapport beskriver författarna människors engagemang i det civila samhället som kumulativt: Den som deltar i folkbildning tenderar att också vara engagerad i ideellt arbete, och den som gör många insatser engagerar sig gärna ännu mer. En aktivitet i civilsamhället leder vidare till en annan. Samtidigt är det ungefär 10 procent av den vuxna befolkningen som varken deltar i folkbildning eller arbetar ideellt.

⁴⁷ Sammanställningen bygger på uppgifter om föreningssamverkan som folkhögskolorna lämnat i sina årsredovisningar för 2015. Eftersom det här är uppgifter som folkhögskolorna inte har någon skyldighet att redovisa är sammanställningen sannolikt ofullständig.

Vilka är det då som inte ingår i den här positiva spiralen – det vill säga vilka är det som står utanför det civila samhället i dag?

I rapporten *Folk i rörelse – medborgerligt engagemang 1992–2014* undersöker forskare från Ersta Sköndal högskola vuxnas ideella arbete under 2014. Här konstaterar man att i de grupper som aldrig arbetat ideellt är kvinnor och ensamstående med barn något överrepresenterade. De som står utanför har mer sällan eftergymnasial utbildning, förvärvsarbetar mindre ofta, bor mer sällan i bostadsrätt och har mer sällan en tradition av föreningsengagemang i familjen. Kopplingarna är starka mellan föreningsengagemang och personliga och sociala nätverk, i synnerhet bland männen. Med svagt föreningsengagemang följer färre och svagare nätverk. Medelålders kvinnor och män med relativt hög inkomst hör till dem som engagerar sig mest.

En slutsats är att de som aldrig arbetat ideellt framstår som mindre etablerade i samhället än andra.

Folk utanför folkbildningen

I rapporten *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* framhåller Statskontoret att en gemensam utmaning för folkbildningen är att nå andra än sina traditionella målgrupper.

Som ett stöd i folkbildningens arbete för ökad mångfald genomförde Folkbildningsrådet under 2015 och 2016 registerstudien *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter*. I studien identifierades ett antal grupper som studieförbunden har särskilt svårt att nå:

- personer som inte är föreningsaktiva
- ensamstående kvinnor med barn
- boende i storstäderna (Stockholm, Göteborg och Malmö) och deras förorter:
 - män i de tre storstädernas förorter
 - ålderspensionärer i storstad, större städer och förorter
- personer med kort formell utbildning, respektive låg inkomst:
 - kvinnor över 65 år med enbart grundskola, respektive med en årsinkomst under 100 000 kr
 - medelålders män med enbart grundskola.

Folkbildningens nya deltagare

Nya cirkeldeltagare under senare år

Störst nyrekrytering i städerna

Många cirkeldeltagare återkommer till studieförbunden år efter år. Av studieförbundens samtliga

cirkeldeltagare 2019 var 19 procent nya för året.⁴⁸ Övriga var återkommande, det vill säga de hade också deltagit i en cirkel eller i annan folkbildningsverksamhet någon gång under åren 2016–2018. Jämfört med 2017 har andelen nya deltagare minskat något. Andelen nya cirkeldeltagare varierade mellan studieförbunden från 10 till 31 procent. Störst andel nya deltagare hade de båda studieförbund som har den största andelen öppen/programförd verksamhet, och det studieförbund med störst andel utrikes födda deltagare.⁴⁹

Studieförbundens nyrekrytering var proportionellt sett störst i storstäderna och de större städerna. Här hörde 53 procent av alla nya deltagare hemma, jämfört med 46 procent av de återkommande.

Medelåldern bland de nya cirkeldeltagarna var tydligt lägre än bland de återkommande, andelarna män och utrikes födda var högre och de hade i allmänhet något längre formell utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 4a. Nya cirkeldeltagare 2019. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent).

Studieförbundens asylsökande deltagare

Studieförbunden anordnade under 2019 verksamhet för 17 300 personer som var inskrivna i asylmottagandet i 158 kommuner – en minskning med 84 kommuner och nästan en halvering av antalet personer jämfört med 2017. 10 400 personer deltog i *Vardags-svenska* och drygt 15 000 personer i *Svenska från dag ett* under 2019.⁵⁰

⁴⁸ Med *nya deltagare* avses deltagare i studiecirkel 2019, som inte deltagit under perioden 2016–2018. Med *återkommande deltagare* avses deltagare i studiecirkel 2019, som även deltagit någon gång 2016–2018.

⁴⁹ Öppen/programförd verksamhet är en verksamhet som erbjuds allmänheten genom kursprogram och annonser. Den genomförs i huvudsak med arvoderade cirkelledare och mot deltagaravgift.

⁵⁰ Riksdagen beslutade 2015 om ett nytt anslag för folkbildningens insatser med asylsökande och med personer som har fått uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden. Anslaget ska användas för att stärka deltagarnas kunskaper i svenska och om det svenska samhället, samt främja deltagande i arbets- och samhällslivet. Inledningsvis omfattade anslaget bara studieförbunden, men i och med Vårändringsbudgeten 2016 fick även folkhögskolor möjlighet att anordna *Svenska från dag ett*. Den innebar samtidigt starten för studieförbundens verksamhet kallad *Vardagssvenska*, en 40-timmars studiecirkel i svenska med särskild studieplan.

Deltagargruppen är av naturliga skäl profilerad. Samtliga deltagare var utrikes födda och männen var, liksom målgruppen i stort, i majoritet – nästan 60 procent. Sedan 2017 har dock andelen kvinnor ökat stadigt. De allra flesta deltagare var 25–65 år.

Folkbildningsrådet har följt upp asylverksamheten sedan 2015, i årliga regeringsrapporter, den senaste *Folkbildning med asylsökande 2018 – Svenska från dag ett och Vardagssvenska vid studieförbund och folkhögskolor*. Rapporterna visar hur asylverksamheterna bidrar till att deltagarna lär sig svenska och lär om arbetsliv och samhälle, samtidigt som de kommer i kontakt med olika samhällsinstitutioner och med människor där de bor.⁵¹

I rapporten *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor* drar även Statskontoret slutsatsen att insatserna Svenska från dag ett och Vardagssvenska bidrar till meningsfull sysselsättning under asyltiden, till att deltagarna utvecklar sociala nätverk och får stöd att söka sig vidare till studier och arbete, och möjligen även till ökad genomströmning inom SFI. Man pekar samtidigt på att tiden i insatserna är begränsad och menar att syftena skulle nås i högre utsträckning om deltagarna deltog i längre insatser på ett mer likvärdigt sätt.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 2b. Studieförbundens deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2017–2019. Andel (procent).

Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor

I verksamhetsformen *uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor* har studieförbunden under 2019 nått nästan 7 400 deltagare, vilket är en ökning jämfört med de närmare 6 000 deltagare som fanns med i verksamheten 2018. Andelen korttidsutbildade var 58 procent och 52 procent av deltagarna var 25–44 år. Verksamheten har bedrivits i 194 kommuner.

Syftet med verksamheten är att visa på olika vägar till studier. Då majoriteten av deltagarna, utöver att de är korttidsutbildade, även har bristfälliga kunskaper i det svenska språket har inriktningen på stora delar av

verksamheten varit att stärka deltagarnas språkkunskaper, i kombination med information om och kontakter med utbildningsväsendet.

Statskontorets rapport *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor* och Folkbildningsrådets uppföljning av verksamheten visar att syftet endast uppfylls delvis eftersom målgruppen står så pass långt ifrån studier och arbetsmarknad, men att verksamheten bidrar till att motverka utanförskap och stärka deltagarnas självständighet.

Cirkeldeltagare från andra länder

Så småningom blir folkbildningen vardag, även bland dem som är födda i andra länder än Sverige. Många av studieförbundens deltagare i den reguljära cirkelverksamheten är födda utanför Sverige – 21 procent av samtliga cirkeldeltagare under 2019.

Folkbildningsrådet genomförde under 2016 en utvärdering bland de här deltagarna, *Cirkeldeltagare från andra länder*. I rapporten beskrivs en nära koppling mellan föreningslivet och studieförbunden, där föreningarna ofta fungerar som ingångar till cirkeldeltagande. Intervjuerna med deltagarna visar hur föreningsmedlemskap och cirkelstudier ger sammanhållning, trygghet, förståelse och bekräftelse, något som i sin tur ger styrka att möta det omgivande samhället och knyta nya kontakter:

Att bli sedd som individ, att få sin identitet bekräftad och bejakad, tycks skapa förutsättningar för individen att öppna sig för samhället. (s. 109)

Liknande resultat presenteras i ABF:s rapport *Folkbildning av och för migranter*. Här framhålls anknytningen till föreningslivet, orienteringen mot samhället och nätverksbyggandet, samt hur cirkelarna innebär social gemenskap och ger struktur i tillvaron.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2019. Andel (procent).

Folkhögskola från asylprocess och etableringsfas till vardag

En allt större andel andel av folkhögskolans deltagare utgörs av människor som är födda i andra länder än Sverige.

Folkhögskolornas arbete med asylsökande

Under 2019 genomförde 72 folkhögskolor kurser i Svenska från dag ett i 59 kommuner, där totalt nästan 2 100 asylsökande personer deltog. Detta betyder att man nådde drygt 500 färre personer än 2017, men mer än 300 fler jämfört med 2018.

⁵¹ Liknande resultat presenteras i rapporten *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*. Här visar forskarna dessutom att verksamheten innebär ett omfattande socialt arbete, bl. a. i form av kontakter med myndigheter och organisationer, överklaganden av asylbeslut och kontakter med sjukvården. Studiecirkelarna beskrivs som platser "för lärande, erkännande och stöd".

Folkhögskolans deltagare i *Svenska från dag ett* var av naturliga skäl utrikes födda, männen var liksom i målgruppen i majoritet – 56 procent – och 81 procent av deltagarna var 25–64 år. Det innebär att andelen kvinnor och andelen äldre deltagare har ökat tydligt sedan 2017 och 2018.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2f. *Folkhögskolans deltagare i Svenska från dag ett 2017–2019. Andel (procent).*

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurser på folkhögskola genomförs av folkhögskolorna i samverkan med Arbetsförmedlingen lokalt. De är sex månader långa och innehåller studier i svenska samt arbetsförberedande och orienterande inslag.⁵²

Under 2019 fanns inte fullt 2 800 deltagare i etableringskurser vid totalt 86 folkhögskolor. Sedan 2014 har totalt 17 875 deltagare rapporterats.

I etableringskurserna var samtliga deltagare utrikes födda och kvinnorna i majoritet, 61 procent. Drygt 70 procent hade grundskola/motsvarande som högsta utbildning och nästan 90 procent var 25–64 år. Sedan 2017 har kvinnornas andel ökat stadigt samtidigt som medelåldern höjts.

I rapporten *Etableringskurs på folkhögskola – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd* poängteras att många av etableringskursernas deltagare står långt från arbetsmarknaden. Kursernas omedelbara betydelse är enligt rapporten att deltagarna tränar svenska, närmar sig den svenska skolan och utbildningsvärlden, och att de – framför allt de kvinnliga deltagarna – kommer ut från hemmet och i kontakt med det omgivande samhället.

Folkbildningsrådet visar i 2019 års återrapporering till regeringen att av dem som gått etableringskurs någon gång under perioden 2014 till 2019 har drygt 14 procent studerat vidare på antingen folkhögskolans allmänna kurs eller komvux, och cirka 75 procent har studerat inom sfi. Av kvinnorna har drygt 32 procent, och av männen 63 procent, förvärvat arbetat inom tre år efter avslutad kurs.

⁵² Till dem som nyligen fått uppehållstillstånd i Sverige erbjuder Arbetsförmedlingen möjligheten att under 24 månader delta i ett arbetsmarknadspolitiskt etableringsprogram. Inom ramen för etableringsprogrammet kan etableringskurs på folkhögskola ingå som individuell insats. Etableringskurs på folkhögskola är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet som pågått sedan 2014.

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

(U2019/02278/GV) På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk

Utredningen för Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (KLIVA) hade i uppdrag att utreda och föreslå hur det kan säkerställas att kommuner erbjuder individanpassad utbildning för nyanlända som ska ta del av sfi och annan utbildning enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Man förslår en sammanhållen utbildning som består av ett sammansatt urval kurser. I den garanterade undervisningstiden ryms 15 undervisningstimmars i sfi och minst 8 timmars undervisning per vecka i andra kurser i komvux.

I sitt yttrande framhåller Folkbildningsrådet att en sammanhållen utbildning för nyanlända även bör kunna erbjudas även vid folkhögskola, och att folkhögskolans behörighetsgivande kurser då ska ges motsvarande status som de kompletterande timmarna på komvux. (Dnr 268, 2019, 07)

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2e. *Deltagare i Etableringskurs 2017–2019. Andel (procent).*

FAMN – Folkhögskola som arena för metodutveckling med nyanlända

FAMN-projektet genomförs med stöd av medel från ESF-rådet under 2019–2021. Folkbildningsrådet är projektägare och projektet genomförs tillsammans med sex folkhögskolor.

Syftet med FAMN är att ta fram, kvalitetssäkra och sprida modeller och metoder för att unga nyanlända i större utsträckning ska kunna fullfölja behörighetsgivande studier på folkhögskola.

Fokus kommer att ligga på att utveckla folkhögskolans pedagogik gentemot målgruppen, men också att belysa de förutsättningar som finns för att nyanlända deltagare i större utsträckning ska upptäcka folkhögskola som utbildningsalternativ. Projektet är tänkt att bidra till att folkhögskolan ska kunna bli en långsiktig aktör för nyanländas lärande, bildning och delaktighet i samhället.

Folkhögskolorna beräknas rekrytera cirka 210 unga nyanlända deltagare under projektperioden.

Sfi vid folkhögskola och studieförbund

Många studieförbund och folkhögskolor erbjuder svenska för invandrare, sfi. Det gör de på uppdrag, på entreprenad eller – för folkhögskolornas del – som anordnare eller huvudman.⁵³

Folkbildningsrådets rapport *Svenska för invandrade på folkhögskola – kartläggning 2016 och 2017* visar att studieförbunden och folkhögskolorna hade drygt 11 000 deltagare i sfi under 2016, varav folkhögskolan stod för lite mer än hälften. Det betyder att sfi-verksamheten inom folkhögskolan har mer än tiodubblats sedan 2011, när skolorna gavs rätt att själva anordna utbildning motsvarande sfi. Under 2017 var det 66 skolor som hade betygsrätt för sfi.

Rapporten visar att jämfört med andra anordnare är folkhögskolans sfi mer småskalig, folkhögskolorna har avsevärt färre deltagare per skola än andra, och undervisningstätheten per vecka är högre. Andelen deltagare som fullföljer sin utbildning är något lägre än inom den sfi som kommunerna anordnar, och folkhögskolans deltagare har i allmänhet mer undervisningstid bakom sig innan de uppnår godkänt resultat på kurserna.

Allt fler deltagare på grundskolenivå

Sedan 2017 har andelen deltagare i folkhögskolans allmänna kurs som studerar på grundskolenivå ökat från 26 till 34 procent. Vanligast är detta bland deltagarna i landets mindre tätorter och på landsbygden – här studerar 44 procent respektive 43 procent av alla deltagare i allmän kurs på grundskolenivå. Jämförelsevis många av dem är utrikes födda, kvinnor och medelålders, och de studerar oftare än andra vid någon av folkhögskolornas filialer.

En förklaring till att det har blivit allt vanligare med studier på grundskolenivå är utbyggnaden av folkhögskolan 2013–2018.⁵⁴ Många folkhögskolor beskriver hur man använt de extra studieplatserna för att skapa utbildningskedjor i det egna utbudet. Framför allt är det utbudet av allmänna kurser som

då utvecklats och diversifierats för att ge möjligheter för deltagare i sfi, studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs att gå vidare till allmän kurs. Relativt många av dessa deltagare har otillräckliga kunskaper i svenska och kort skolunderbyggnad och de nyinrättade allmänna kurserna har anpassats efter detta.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2a. Deltagare i allmän kurs 2017–2019, per kursnivå.

Andel (procent).

Tabell F 2b. Deltagare i särskild kurs 2017–2019, per kursnivå.

Andel (procent).

Stärkande och motiverande pedagogik

Folkhögskolan ger stöd och samhälls-engagemang

Forskning och utvärderingar bland folkhögskolans deltagare visar på en pedagogisk miljö som ger mod och självförtroende, som i sin tur gör att många kan komma vidare i livet och engagera sig i samhället. Det här framhåller bland andra Statskontoret i rapporterna *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* och *Folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*.⁵⁵

I *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* beskrivs folkhögskoledeltagarnas medborgerliga engagemang som stort. Det är dessutom betydligt större än förväntat med tanke på de här deltagarnas ålder, utbildning och andra socioekonomiska förutsättningar. Författarna beskriver folkhögskolan som en stödjepunkt, där deltagarna inkluderas i en miljö som uppmuntrar och leder till engagemang. Och i rapporten *Steget vidare – Undersökning bland folkhögskolans deltagare 2013* drar författarna slutsatsen:

Den för många nya erfarenheten att bli sedd och lyssnad på i folkhögskolan i kombination med en positiv studiemiljö och umgänget med nya

⁵³ Studieförbund och folkhögskolor kan i vissa fall erbjuda svenska för invandrare, sfi, på entreprenad av kommun. Om utbildningen genomförs på entreprenad utan egen betygsrätt är det rektor i den kommunala vuxenutbildningen som utfärdar betyg. Folkhögskolan kan även bedriva utbildning som motsvarar sfi med egen betygsrätt beslutad av Skolinspektionen. Den senare formen är vanligast.

⁵⁴ Folkbildningsrådet genomförde i november 2019 fokusgruppsintervjuer med rektorer vid 18 folkhögskolor för att undersöka hur de senaste årens utbyggnad av folkhögskolan (se fotnot 9) har påverkat verksamheten.

⁵⁵ Analyser av folkhögskolans pedagogik och deltagarnas samhällsengagemang ges även i Folkbildningsrådets senaste utvärderingar som berör folkhögskolans deltagare: *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010* och *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*, samt i rapporterna *Utbildning som stödande miljö för deltagare med högfungerande autism* och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*.

kamrater har skapat ett bättre självförtroende och stärkt tron på den egna förmågan att studera. I förlängningen skapar en sådan utveckling bättre förutsättningar för att våga ta steget till vidare studier. (s. 4–5)

Preliminära resultat från studien *Folkhögskoledeltagarna och deras medborgerliga engagemang* bekräftar att folkhögskoledeltagarna är ideellt engagerade. Framför allt deltagarna i särskild kurs beskrivs som ”påfallande aktiva” under tiden de studerar. I studien uppmärksammar författarna särskilt folkhögskolornas arbete med deltagargrupper som har svagare förutsättningar än andra, exempelvis deltagare med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och nyanlända deltagare med språkbegränsningar: Istället för att utgå från deltagarnas samhällsengagemang förefaller folkhögskolan för dessa fungera som en startpunkt på en process som kan leda till att medborgerligt engagemang växer fram. Flera av folkhögskolorna beskriver hur de arbetar aktivt för att involvera deltagarna i det omgivande samhället.

Folkhögskola för unga som varken arbetar eller studerar

Rapporten *Investing in Youth. Sweden* (2016) ingår som en del i OECD:s arbete med Action Plan for Youth. I rapporten beskrivs folkhögskolan som en andra chans, och som sådan mycket lämpad för ungdomar som varken studerar eller arbetar. Förtjänster som hålls fram är bland annat den helhetssyn på deltagarna och det starka sociala och pedagogiska stöd som folkhögskolan erbjuder.⁵⁶

Även samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar talar om folkbildningens möjligheter. I slutbetänkandet *Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar* betonas vikten av såväl individstärkande som kunskaps- och kompetensstärkande insatser för den här gruppen unga, och om behovet av att involvera civilsamhället och folkbildningen i arbetet:

Civila samhällets organisationer liksom folkbildningen bidrar många gånger med innovativa och nya lösningar och fångar upp ungas behov på ett annat sätt än vad det offentliga många gånger har förmåga att göra. (s. 206)

⁵⁶ Rapporten ger en analys av Sveriges ungdomspolitik vad gäller utbildning, sysselsättning och sociala frågor, med särskilt fokus på ungdomar som varken arbetar eller studerar.

Cirkeldeltagare som samhällsmedborgare

I undersökningar som genomfördes i Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel i april och november 2019 framstår cirkeldeltagarna som mer samhällsengagerade än befolkningen i stort:⁵⁷

- Drygt 80 procent av cirkeldeltagarna uppger att de under det senaste året *lärt känna nya människor som de har diskuterat aktuella samhällsfrågor med*, jämfört med 70 procent i befolkningen.
- Nästan 80 procent av deltagarna uppger att de under det senaste året *lärt känna nya människor som är födda i annat land än de själva*, jämfört med nästan 70 procent i befolkningen.
- 48 procent av deltagarna upplever att de är delaktiga i samhällets utveckling, jämfört med 29 procent i befolkningen.
- 30/32 procent av deltagarna uppger att de *kan påverka utvecklingen i Sverige/min kommun*, jämfört med 19/23 procent i befolkningen.
- 21 procent av deltagarna uppger att de *inte kan påverka samhällets utveckling överhuvudtaget*, jämfört med 43 procent i befolkningen.
- 76 procent av deltagarna uppger att de är engagerade i en eller flera föreningar, jämfört med 43 procent i befolkningen.
- Nästan 90 procent uppger att de arbetat ideellt under året vid något tillfälle.

Beträffande cirkeldeltagandets betydelse svarade nästan 80 procent att de i studiecirkel *träffat och samtalat med människor som de inte kände sedan tidigare*. Hela 90 procent svarade att de haft *användning av sina cirkelkunskaper* – framför allt i ett fritidsintresse eller i en förening, men även i sitt arbete, sina studier eller i sitt grannskapsengagemang.

Nästan 60 procent av deltagarna uppger att de på olika sätt *påverkats positivt av att delta i studiecirkel*, till exempel genom att de fått större förståelse för andras åsikter och värderingar, blivit mer bekväma med att tala inför en grupp, och mer vana att föra fram sina åsikter och att tänka kritiskt och

⁵⁷ Cirkeldeltagarpanelen är upprättad i samarbete med Novus som ansvarar för administration och genomförande av undersökningarna. Panelen omfattar nästan 11 000 cirkeldeltagare från samtliga studieförbund. I de aktuella undersökningarna jämfördes vissa av cirkeldeltagarnas svar med svar från deltagare i Novus så kallade Sverigepanel, dvs. ”befolkningen”.

DIAGRAM 8.

ifrågasättande.⁵⁸ Och drygt 70 procent beskriver hur studiecirkelarna har *påverkat deras tillvaro*. Vanligast är att cirkelarna lett till att man fått nya vänner eller nya fritidsintressen, men de har också bidragit till förbätt-

58 De paneldeltagare som starkare än andra visade på samhälls-engagemang och positiv påverkan av cirkeldeltagandet i sina svar var oftare män än kvinnor, relativt unga, utrikes födda (ofta i ett land utanför Europa) eller hade relativt lång utbildning.

rad hälsa, jobb och vidare studier. Nästan en tredjedel av svarspersonerna menar att cirkeln påverkat till samhällsengagemang, t ex att gå med i förening, nätverk eller aktionsgrupp.

Liknande resultat presenteras i rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder*. Och bland cirkeldeltagarna i studien *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* arbetade 77 procent ideellt, jämfört med 53 procent i befolkningen. Även utvärderingen *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och*

aktivt medborgarskap visar hur cirkeldeltagande och samhällsengagemang hör samman.⁵⁹

Digitalisering för samhällsmedborgare

I Folkbildningsrådets rapport *Digitalisering inom folkbildningen* undersöks hur deltagare och ledare inom folkbildningen anser att folkbildningen bör förhålla sig till och arbeta med samhällets digitalisering, samt hur de bedömer den egna verksamheten utifrån perspektivet digitalisering.

Författarnas slutsats är att de folkhögskolor och studieförbund som ingår i studien bedriver ett systematiskt och framtidsytande arbete kring digitalisering, ett arbete som täcker in både pedagogisk och administrativ verksamhet.

I rapporten beskrivs digitaliseringen både som en förutsättning och som en metod för studieförbundens och folkhögskolornas arbete med statens fyra syften med stödet till folkbildningen. Digitaliseringen ger till exempel nya möjligheter att utjämna utbildningsklyftor och ger deltagarna redskap för att kunna använda digitala offentliga tjänster och delta i samhällsdebatten. Digitala verktyg kan stärka folkbildningens arbete med kulturformer där digitala verktyg är särskilt vanliga, exempelvis film och vissa musikformer.⁶⁰

De flesta av dem som intervjuats i studien upplever att det inte finns någon nationell plan eller tydligt nationellt uppdrag vad gäller digitalisering inom folkbildningen. Författarna efterlyser därför en strategisk diskussion om folkbildningen i en digital framtid. En slutsats är att gällande regelverk för folkbildningen

behöver uppdateras för att svara mot de förutsättningar som digitaliseringen skapar.

Folkbildningens pedagoger

Folkhögskolans lärare – höga och förändrade krav

Förändrade deltagargrupper ger ny lärarroll

Förutsättningarna för lärarnas arbete förändras i takt med deltagargrupperna. I Folkbildningsrådets rapport *Att vara folkhögskollärare* beskrivs hur utvecklingen under senare år har lett fram till en delvis annorlunda lärarroll framför allt inom allmän kurs. Arbetsbelastningen har ökat, tillsammans med behoven av handledning, individualisering och special- och socialpedagogiska insatser. Resultaten bekräftas vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök och i de uppföljningar av lärarnas arbetssituation och kompetenser som genomfördes 2017 och 2018. Vid uppföljningsbesöken 2018 och 2019 framhåller lärarna att antalet utrikes födda deltagare som varit en relativt kort tid i Sverige har ökat, och därmed också behovet av undervisning i svenska som andraspråk, samt att fler deltagare än tidigare har mycket kort formell utbildning.

I rapporten *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* visar Statskontoret att även sättet att organisera undervisningen påverkas av de nya deltagarna. Eftersom specialkompetenser hos lärarna är en bristvara på en del folkhögskolor behöver deltagare med särskilda behov koncentreras till särskilda undervisningsgrupper. Detta gäller framför allt deltagare med (neuropsykiatrisk) funktionsnedsättning och deltagare med svaga kunskaper i svenska.⁶¹

Även deltagarnas behov av studie- och yrkesvägledning, SYV, har förändrats under senare år. Det visar en enkätundersökning bland folkhögskolornas studie- och yrkesvägledare som Folkbildningsrådet genomförde 2017. Framför allt är det deltagarna i allmän kurs som behöver mycket – och allt mer – kurativt, studieekonomiskt och socialt stöd.

59 Ytterligare beskrivningar av samhällsengagemang bland studieförbundens deltagare ges i Folkbildningsrådets tre utvärderingar av studieförbundens kulturprogram: *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället*, *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna* och *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna*.

60 I studien ingick även en undersökning bland cirkeldeltagare om användandet av digitala verktyg i studiecirkel. Denna visade att varannan deltagare anser sig vara mycket eller ganska digitalt kompetent, medan ca 20 procent, framför allt äldre deltagare, anser sig kunna lite eller inget alls om digital teknik. Ungefär hälften av deltagarna ansåg att digitala verktyg tillför ett värde i studiecirkeln och 20 procent som tyckte tvärtom. Ungefär hälften uppgav att de inte använde sig av digitala hjälpmedel i den cirkel de senast deltog i, jämfört med ungefär en tredjedel som använde digital teknik i ganska eller mycket hög grad. De deltagare som beskrev sig som mest digitalt kompetenta, som var de största användarna och som var mest positiva till digitala verktyg i studiecirkel, var jämförelsevis ofta unga, män, och hade relativt lång utbildning.

61 Resultaten från Statskontorets undersökning bekräftas i en kartläggning som Folkbildningsrådet genomförde 2018, av hur tillgången till olika kompetenser har kunnat tillgodoses inom folkhögskolan. Inom allmän kurs rapporterar folkhögskolorna störst kompetensbrister inom de special- och socialpedagogiska samt digitala områdena, och inom ämnet svenska som andraspråk.

Hög utbildningsnivå – på väg neråt i särskild kurs

Folkhögskolorna bestämmer själva vilka pedagogiska kompetenser som lärarna ska ha. Under 2019 hade 71 procent av lärarna inom allmän kurs och 45 procent inom särskild kurs en lärarexamen. Jämfört med 2017 har andelen lärarutbildade minskat med 5 procent inom särskild kurs, och är oförändrad i allmän kurs. Andelen lärarutbildade inom allmän kurs är 2 procent högre än inom Komvux, och 2 procent lägre än inom gymnasieskolan.⁶²

Cirkelledare – en blandad grupp av samhällsengagerade

Under 2018 rapporterade studieförbunden nästan 118 900 cirkelledare. Det betyder att mer än 1 procent av befolkningen över 13 år var aktiva som cirkelledare. Cirkelledarna speglar på det stora hela deltagargruppen, med en något större andel män och utrikes födda bland ledarna än bland deltagarna. En större andel bland cirkelledarna är också medelålders och fler än bland deltagarna har eftergymnasial utbildning.

Cirkelledarskap innebär samhällsengagemang. Det visas i Folkbildningsrådets utvärdering *Cirkelledare – folkbildningens fotfolk och drivkraft*. Nästan 94 procent av de undersökta cirkelledarna var medlemmar i minst en förening, och 73 procent var medlemmar i fler än en.

Folkbildningsrådet inrättade under 2018 en panel med nästan 11 000 cirkeldeltagare och -ledare. Våren 2019 svarade panelen på ett antal frågor på temat *Cirkeldeltagare som samhällsmedborgare*. I svaren markerar ledarna starkare än andra att de kan påverka utvecklingen i landet och lokalt och att deras samhällsengagemang påverkats av att medverka i en studiecirkel. Sina cirkelerfarenheter använder de i första hand inom föreningslivet eller i sitt arbete.

De flesta arbetar ideellt, cirkelledarskapet är en del av ledarnas samhällsengagemang snarare än en inkomstkälla. Under 2018 var bara 11 procent arvoderade. Detta är en minskning från ca 40 procent arvoderade drygt tio år tidigare. Hos sex av studieförbunden genomför mer än 90 procent av cirkelledarna sitt uppdrag utan arvode. I övriga studieförbund varierar denna andel mellan 57 och 90 procent.

Varje cirkelledare ska vara godkänd av en lokal studieförbundsavdelning och ha den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget. I princip alla cirkelledare går en några timmar lång introduktionsutbildning. Utöver introduktionen erbjuder varje studieförbund cirkelledarutbildning. Omfattningen och upplägget ser olika ut.

Under 2018 varierade studieförbundens respektive andel cirkelledare som genomgått cirkelledarutbildning mellan 30 och 81 procent, med en median på 46 procent.

⁶² En särskild utbildning, Folkhögskolläraryrket, tillgodoser de särskilda behov som skolformen ställer. Av folkhögskolans lärare 2018 har 15 procent studerat vid Folkhögskolläraryrket, medan 41 procent har annan lärarutbildning. Av folkhögskolans lärare 2019 hade dessutom 294 personer, 7 procent, genomgått den kompletterande folkhögskollärarkursen *Folkhögskolans idé och pedagogik* (7,5 hp).

FRÅN FOLKBILDNINGSRÅDETS BLOGG

Orten myllrar av folkbildning och organisering

I förorten finns en mängd lokalt förankrade folkbildningsinitiativ och demokratifrämjande rörelser, något som vittnar om ett behov av att stärka sig själv och kollektivet. Orten myllrar av en ny generation unga medborgare som söker kunskap och bildning men som hamnar i skymundan i medierapporteringen till förmån för kriminalitet och arbetslöshet. Det skriver journalisten och författaren Duraid Al-Khamisi i sin gästblogg om folkbildning i orten.

Svenska miljonprogram beskrivs ofta i termer av segregation och utanförskap. Kriminalitet och arbetslöshet hamnar ofta i fokus när Orten debatteras i media. Men något som definitivt hamnat i skymundan är de folkbildningsinitiativ och demokratiskt genomsyrade rörelser som växt fram i ett allt mer ojämlikt klass-samhälle. Ofta handlar det om mycket lokalt förankrade rörelser som på olika nivåer arbetar demokrati-främjande.

Jag har själv bevittnat hur unga och gamla människor trängs i överfulla lokaler för att lyssna till exempelvis forskare, aktivister och journalister. Ett utmärkt exempel är Förenade förorter, en poesiarena som gett folkbildningen ett nytt modernt, fräscht ansikte. Unga poeter ges möjlighet att dela sina berättelser och lyssna på varandra inför storpublik i våra miljonprogram. Vad är det om inte folkbildning av högsta moderna klass?

En rapport från Folkbildningsrådet visar att folkbildning i marginaliserade stadsdelar är av största vikt för demokratin. Rapporten visar också att människor i socioekonomiskt utsatta områden deltar i fler aktiviteter vid studieförbund och folkhögskolor än i andra områden.

I våra förorter finns alltså ett uppenbart behov av att stärka sig själv och kollektivet. Ända sedan rörelserna Pantrarna och Megafonen började organisera unga i Stockholm har en kritisk och förändringsmedveten rörelse växt fram.

Folkbildningen i Sverige har en lång tradition. Redan för hundra år sedan började arbetarrörelsen trotsa mötesförbud för att kräva sina rättigheter som arbetare och medborgare. Men nu har en ny epok växt fram. Andra generationens invandrare som förnyar sättet att se på organisering, solidaritet, kunskap och bildning. I den nyutkomna boken *När betongen rätar sin rygg* av forskarna Sernhede, Rosales och Söderman

beskrivs många av de lokalt förankrade rörelserna och deras arbete med gräsrotsorganisering, folkbildning, juridisk vägledning och demokratifrämjande engagemang.

Vad kan vi då dra för slutsatser av utvecklingen? Att det finns väldigt många i förorterna som söker svar på frågor om stora samhällsförändringar och viktiga händelser runtom i världen och de konsekvenser de får för oss på lokal nivå.

Anmärkningsvärt i sammanhanget är att vi ser en trend där lokala aktörer successivt tar över det offentligas ansvar för bildning och utbildning. Kunskaps-törsten har alltid varit stor, samtidigt har ojämlikheten i skola, omsorg och just utbildningsnivå ökat.

”Folkbildningen i Sverige har en lång tradition. Redan för hundra år sedan började arbetarrörelsen trotsa mötesförbud för att kräva sina rättigheter som arbetare och medborgare. Men nu har en ny epok växt fram. Andra generationens invandrare som förnyar sättet att se på organisering, solidaritet, kunskap och bildning.”

Med andra ord är kunskap i dag i stor grad en klassfråga. Vad vi ser är inte bara en generation som revanscherar sig, utan en generation som fyller i sina kunskapsluckor, som ser ett behov av bildning och utbildning. Det är ett tecken på att integrationen mår mycket bra, till skillnad från vad som ofta debatteras i offentliga sammanhang.

I våra förorter har vi en kritisk generation som på egna villkor mobiliserar sig för förändring.

Med detta sagt är folkbildning i marginaliserade stadsdelar av största vikt för samhällsutvecklingen, individens utveckling, erfarenhetsutbyte, kompetenshöjning och kollektiva diskussioner.

2019-10-04

Duraid Al-Khamisi
Journalist och
författare.

Utbildnings- och bildningssyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Folkbildningen är en förutsättning för att en hög bildnings- och utbildningsnivå ska kunna upprätthållas i landet. Studieförbund och folkhögskolor tillför samhället hundratusentals tillfällen till studier och bildning varje år.

Relationen mellan ett samhälles utbildnings- och bildningsnivå och den demokratiska stabiliteten är tydlig. Ju mer välutbildad och välinformerad befolkningen är desto fler är det som står för demokratiska värderingar och förhållningssätt, och desto stabilare blir den grund som demokratin vilar på. Även sambandet mellan utbildning och samhällsengagemang är starkt.

Utbildning är dessutom en nyckelåtgärd för att förebygga arbetslöshet och det utanförskap som riskerar att drabba den som står utanför arbetslivet.

Varje studieförbund och folkhögskola behöver, oavsett idégrund och profil, arbeta aktivt för att nå deltagare med kortare utbildning än treårigt gymnasium. De senaste årens utbyggnad av folkhögskolans långa kurser har inneburit att folkhögskolan i större utsträckning når deltagare med kort formell utbildning. Den höga utbildningsnivån bland cirkeldeltagarna i några av landets studieförbund innebär att dessa studieförbund inte i tillräcklig utsträckning involverar kortutbildade.

Agenda 2030 framhåller att kvinnor och män behöver ha lika tillgång till utbildning, och att antalet ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter för arbetsmarknaden behöver öka väsentligt – i synnerhet bland de ungdomar som varken arbetar eller studerar.

Folkbildningen svarar upp mot detta genom att erbjuda livslångt lärande, med möjligheter till studier och bildning från ungdomsåren och genom resten av livet, som är öppen för alla. Folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, och den studiemotiverande folkhögskolekursen, stärker deltagarnas förutsättningar till fortsatta studier och på arbetsmarknaden. Även cirkeldeltagande kan stärka deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden.

Staten, landets regioner och kommuner behöver uppmärksamma och i större utsträckning ta folkbildningen i anspråk som resurs i samhällets kompetensförsörjning. Folkbildningen behöver arbeta systematiskt för att synliggöra och stärka sin roll i detta sammanhang.

Deltagarnas utbildningsbakgrund

Cirkeldeltagare med kort och lång utbildning

Många av studieförbundens cirkeldeltagare har relativt lång formell utbildning: 44 procent hade eftergymnasial utbildning 2019. Samtidigt är det ungefär lika många som saknar treårigt gymnasium – 39 procent.

Variationen mellan studieförbunden är stor. De olika studieförbunden har vardera:

- från 23 till 61 procent deltagare med eftergymnasial utbildning
- från 16 till 63 procent deltagare med kortare gymnasial utbildning än 3 år
- från 7 procent till 47 procent deltagare med högst grundskola/motsvarande.

Cirkeldeltagarnas utbildningsnivå har totalt sett höjts något de senaste tre åren. Andelen med eftergymnasial utbildning har ökat med 2 procent sedan 2017, medan andelen med högst grundskola minskat med 1 procent.

Andelen utrikes födda deltagare är dubbelt så stor bland deltagarna med grundskola/motsvarande jämfört med deltagarna med annan utbildning, och många med kort utbildning är 65 år eller äldre. I gruppen med treårig gymnasieutbildning är könsfördelningen nästan jämn och deltagarna är relativt unga. I övrigt syns få tydliga skillnader mellan deltagare med olika utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6c. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent).

Utbildningsbakgrund i allmän och särskild kurs

Allmän kurs

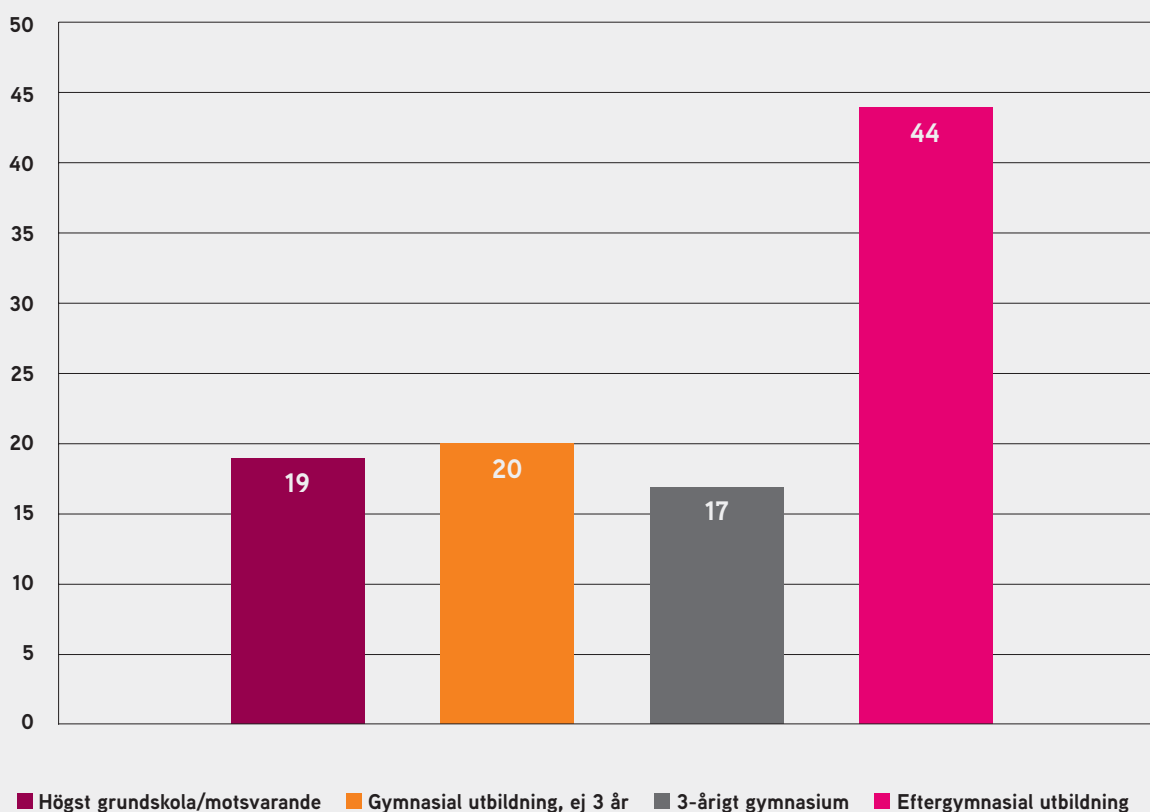
Deltagarnas utbildningsbakgrund

Folkhögskolans allmänna kurser är behörighetsgivande och det påverkar deltagargruppens utbildningsbakgrund. De här deltagarna har betydligt kortare formell utbildning än befolkningsgenomsnittet och än övriga grupper inom folkbildningen. Under 2019 hade 73 procent av deltagarna i allmän kurs kortare utbildning än treårigt gymnasium, och 58 procent hade högst grundskola/motsvarande utbildning.

I den relativt lilla grupp deltagare på allmän kurs som har eftergymnasial utbildning är en jämförelsevis stor andel kvinnor och utrikes födda, och medelåldern är högre än bland övriga.

DIAGRAM 9.

Cirkeldeltagarnas utbildningsbakgrund 2019. Andelar (procent).

Bland deltagarna som har högst grundskola/motsvarande är en majoritet födda i Sverige. Här är också andelen män och andelen deltagare med funktionsnedsättning jämförelsevis stor.

Studiernas nivå

Studier i allmän kurs kan genomföras på grundskolenivå – för behörighet till gymnasieskolan – eller på gymnasienivå – för behörighet till högskola och yrkeshögskola. Drygt en tredjedel av deltagarna i allmän kurs studerade 2019 på grundskolenivå, och två tredjedelar på gymnasienivå.

Folkhögskoledeltagarnas formella utbildningsbakgrund korrelerar inte alltid med den nivå som de studerar på:

Av dem som studerade på grundskolenivå 2019 hade 16 procent eftergymnasial utbildning, vilket var en större andel än bland dem som studerade på gymnasienivå. Även andelen deltagare med högst grundskola var högre. Bland de här deltagarna var andelen

kvinnor relativt stor och medelåldern högre än på gymnasienivå, och hela 85 procent av deltagarna var utrikes födda.

Bland deltagarna som studerade på gymnasienivå dominerade de inrikes födda deltagarna, var könsfördelningen jämn och medelåldern lägre än bland dem som läste på grundskolenivå. Här hade drygt 40 procent av deltagarna en funktionsnedsättning – jämfört med drygt 20 procent på grundskolenivå.

Särskild kurs

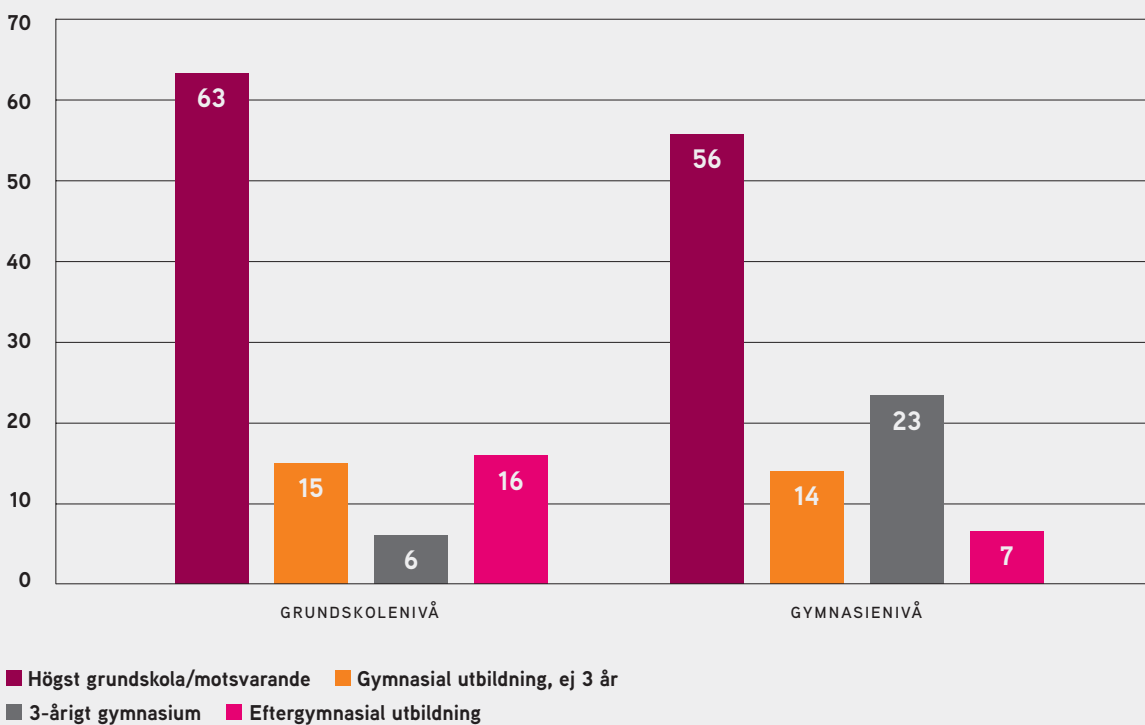
Deltagarnas utbildningsbakgrund

Under 2019 hade 74 procent av deltagarna i särskild kurs treårigt gymnasium eller längre utbildning, övriga 26 procent hade kortare gymnasieutbildning eller högst grundskola/motsvarande.

Av deltagarna med treårigt gymnasium eller eftergymnasial utbildning var 83–90 procent födda

DIAGRAM 10.

Utbildningsbakgrund bland deltagare i allmän kurs som studerar på grundskolenivå och gymnasienivå 2019. Andelar (procent).

i Sverige och de äldre deltagarna jämförelsevis många. Kvinnornas andel var särskilt stor bland deltagarna med eftergymnasial utbildning.

Även bland deltagarna med kort gymnasieutbildning eller högst grundskola dominerade de inrikes födda deltagarna – drygt 75 procent, men här var de unga deltagarna relativt sett fler. Andelen deltagare med funktionsnedsättning var högst – 21 procent – bland deltagarna med högst grundskola/motsvarande.

Studiernas nivå

De särskilda kurserna kan vara behörighetsgivande, men är för det mesta inte det. Vissa av dem är yrkesutbildningar.

Studierna i särskild kurs genomförs främst på gymnasial eller eftergymnasial nivå: 70 procent av deltagarna läste på gymnasienivå 2019 och 21 procent på eftergymnasial nivå. Ytterligare 9 procent läste särskild kurs på grundskolenivå – i första hand grundläggande svenska.

De flesta deltagarna i särskild kurs läste på gymnasienivå 2019, och 76 procent av dessa deltagare

hade minst treårig gymnasieutbildning. På den här nivån var andelen kvinnor och inrikes födda deltagare större än på andra nivåer, och andelen deltagare med funktionsnedsättning mindre.

Deltagargruppen på eftergymnasial nivå såg ungefär likadan ut, dock med en något högre andel utrikes födda deltagare, män och deltagare med funktionsnedsättning, och med något högre medelålder, än på gymnasienivå. Och fler av deltagarna hade treårigt gymnasium och färre hade eftergymnasial utbildning jämfört med deltagarna på gymnasienivå.

I den relativt lilla grupp som läste särskild kurs på grundskolenivå var andelarna utrikes födda och deltagare med funktionsnedsättning relativt stora, samtidigt som deltagarna var tydligt äldre och hade kortare utbildning än på andra nivåer.

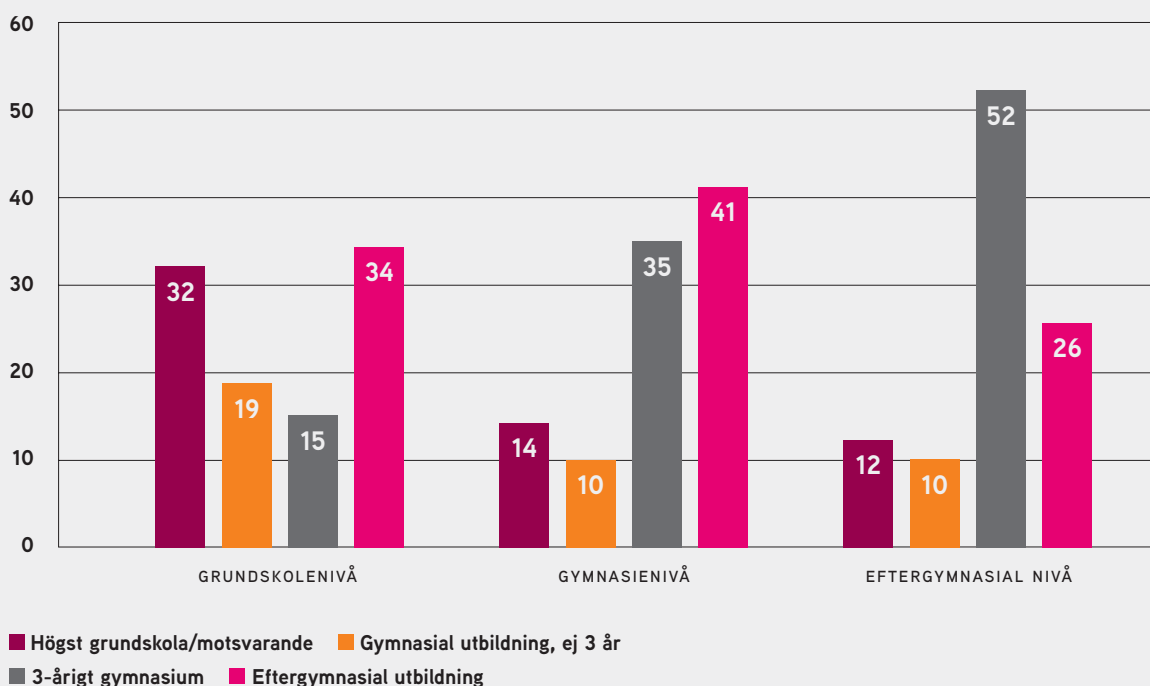
SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6c. Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent).

Tabell F 6d. Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent).

DIAGRAM 11.

Utbildningsbakgrund bland deltagare i särskild kurs som studerar på grundskole-, gymnasie- och eftergymnasial nivå 2019. Andelar (procent).

Folkhögskolan och livslångt lärande

Höstterminen 2019 sökte 5 669 tidigare folkhögskole-deltagare till högskolan, varav 3 452 antogs, det vill säga 61 procent. Det betyder att både antalet sökande och antagna ökade något jämfört med föregående år. Nästan hälften antogs genom folkhögskolans urvalsgrupp.⁶³

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 8a. Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskolan som antagits till högskola Ht 2017-Ht 2019, per urvalsgrupp. Antal (N) och andel (procent).

⁶³ Det finns tre betygsurvalsgrupper. De som studerat vid folkhögskola utgör en egen urvalsgrupp vid ansökan till högskolan – folkhögskolegruppen. Alla studerande som är behöriga, oavsett från vilken skolform de kommer, har möjlighet att antas till högskolan genom urvalsgruppen för högskoleprovet. Under åtminstone de tre senaste åren har cirka 25 procent av folkhögskoledeltagarna antagits till högskolan den vägen.

Allmän kurs som behörighetsgivande utbildning

Alla folkhögskolor har en allmän kurs. Detta är ett krav i folkbildningsförordningen.⁶⁴ Kursen kan ge kunskaper för vidare studier motsvarande dem som fås genom det offentliga skolväsendet. Allmän kurs på grundskolenivå ger kunskaper för att klara vidare studier på gymnasienivå. Allmän kurs på gymnasienivå ger kunskaper och behörigheter inför vidare studier på högskola, yrkeshögskola eller andra eftergymnasiala yrkesutbildningar.⁶⁵

⁶⁴ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 9 §: Allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, ska årligen utgöra minst 15 procent av verksamheten.

⁶⁵ Den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF, fungerar som ett översättningsverktyg som ska göra olika utbildningar lättare att förstå och jämföra. SeQF bygger på ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalifikationer, EQF – European Qualification Framework. Allmän kurs är nivåplacerad på nivå 2 respektive nivå 4 i SeQF.

Under våren 2019 utfärdade folkhögskolorna 1 740 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola, och cirka 550 behörigheter för studier vid yrkeshögskolan.⁶⁶ Dessutom utfärdades behörigheter i enstaka ämnen.⁶⁷

I SCB:s undersökning *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* undersöks deltagare i folkhögskolans allmänna kurs. Rapporten visar att av dem som läste vid allmän kurs på gymnasienivå under perioden 2013–2015 fanns 2 800 personer, 16 procent, registrerade vid högskolan höstterminen 2016.⁶⁸ Bland dem som varit registrerade först på studiemotiverande folkhögskolekurs och därefter på allmän kurs på gymnasienivå hade 133 personer gått vidare till högskolestudier 2016.

Studiemotiverande folkhögskolekurs en väg vidare för många

Sedan 2010 har folkhögskolorna erbjudit *Studiemotiverande folkhögskolekurser*, som är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Från och med 2016 har insatsen permanentats. Kurserna är tre månader långa och syftet är att motivera deltagarna till fortsatta studier. Målgruppen är arbetssökande som varken har gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Till och med 2019 har totalt nästan 34 700 personer deltagit.

Under 2019 medverkade 93 folkhögskolor och antalet deltagare uppgick till drygt 3 700.

Resultaten är goda:

- Av deltagarna 2017 har 54 procent läst vidare inom folkhögskola, Komvux eller sfi fram till och med december 2017.

⁶⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan har inga uppgifter om vilken typ av behörighet som de sökande och antagna till olika yrkeshögskoleutbildningar har. Det går därför inte att få reda på hur många deltagare från folkhögskolan som har antagits till yh-utbildningar. Inte heller SCB har något register över studerande inom yrkeshögskolan.

⁶⁷ Folkhögskolan har också en egen bedömningsmodell vilket innebär att deltagarna kan få ett *studieomdöme*. Studieomdömet är inte ett betyg utan en helhetsbedömning av deltagarens studieförmåga.

⁶⁸ Rapporten visar även att 33 procent av de deltagare som hade påbörjat men inte avslutat en svensk gymnasieutbildning 2012 hade höjt sin utbildningsnivå minst en nivå 2017, efter att de deltagit i allmän kurs under 2013–2015. Andelen var betydligt större på gymnasienivå (46 procent) än på grundskolenivå (13 procent).

- Av 2018 års unga deltagare mellan 16 och 24 år hade 37 procent gått vidare till folkhögskola i december 2019. Motsvarande andel bland deltagarna som var 25 år eller äldre var 22 procent.
- Av dem som deltagit i en studiemotiverande folkhögskolekurs (fr.o.m. insatsens början) och därefter studerat vidare på allmän kurs, har hittills 1 978 personer fått grundläggande behörighet för högskolestudier, och 511 har fått behörighet för yrkeshögskolestudier.

I rapporten *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* visar SCB att 23 procent av de deltagare som hade en påbörjad men inte avslutad svensk gymnasieutbildning 2012, hade höjt sin utbildningsnivå minst en nivå 2017 efter att de deltagit i studiemotiverande folkhögskolekurs under 2013–2015. Bland dem som både deltagit i den studiemotiverande kursen och som därefter gått vidare till allmän kurs på gymnasienivå var det 29 procent som höjt sin utbildningsnivå.

Av deltagarna i den studiemotiverande kursen var 71 procent utrikes födda och könsfördelningen är i princip jämn. 66 procent av dem har grundskola/motsvarande som högsta utbildning och 66 procent är 25–64 år. Sedan 2017 har medelåldern höjts och de utrikes födda deltagarna blivit betydligt fler.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2d. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2017–2019. Andel (procent).

Tabell F 8b. Deltagare i studiemotiverande folkhögskolekurs 2017–2019, fortsatta studier och arbete. Antal (N) och andel (procent).

Från särskild kurs till högskolan och andra studier

Folkhögskolans särskilda kurs är inte formellt behörighetsgivande. SCB:s rapport *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan* visar dock att nästan en tredjedel av deltagarna i särskild kurs 2012–2014 studerade vid högskolan två år efter att de lämnat särskild kurs vid folkhögskola.

Andelen kvinnor och män som gick vidare till högskolan var totalt sett jämn men med variationer inom enskilda ämnen. Störst andel som gått vidare fanns inom ämnesområdena *Hälso- och sjukvård* – 45 procent, och *Konst och media* – 44 procent. Konst och media var dessutom det enskilt största ämnesområdet, med nästan hälften av alla deltagare. Inom konstområdet utmärkte sig musikkursernas deltagare. Av dessa

läste 58 procent vidare inom två år. Det var alltså vanligare att musikkursernas deltagare läste vidare vid högskolan än att de *inte* gjorde det.

Estetiska profilkurser som delar i ett utbildnings-system

Folkbildningsrådet genomförde under 2017 utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*. I denna undersöks folkhögskolans estetiskt inriktade utbildningar:

- som delar i ett utbildningssystem för konstnärligt yrkesutövande
- som yrkesutbildningar för konstnärligt yrkesutövande
- som arbetsmarknad för kulturarbetare.

Rapporten visar att de estetiska utbildningarna ofta ingår i ett informellt utbildningssystem för konstnärer. Drygt 30 procent av deltagarna kom till folkhögskolan efter estetiskt inriktade gymnasieutbildningar. Efter folkhögskolan sökte sig nästan 60 procent av deltagarna 2005–2010 vidare till högskolan inom en tolvårsperiod – främst till studier inom konst och humaniora, men även inom pedagogik och lärarutbildning.⁶⁹

Folkhögskoledeltagarnas etablering på arbetsmarknaden

SCB har i även undersökt folkhögskoledeltagarnas etablering på arbetsmarknaden efter allmän kurs och studiemotiverande folkhögskolekurs, respektive efter särskild kurs:

I rapporten *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* konstaterar SCB att deltagande i folkhögskolans allmänna kurs och/eller studiemotiverande folkhögskolekurs förbättrar personers situation på arbetsmarknaden:

- Andelen som står utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016 – från 53 till 35 procent bland dem som studerade vid allmän kurs på grundskolenivå 2013–2015, och från 28 till 20 procent bland deltagarna på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016 – från 5 till 11 procent bland dem som studerade vid allmän kurs på grundskolenivå 2013–2015, och från 14 till 22 procent bland deltagarna på gymnasienivå.

I samma rapport visas en positiv utveckling även bland deltagarna i studiemotiverande folkhögskolekurs:

- Andelen som står utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016 – från 39 till 22 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015, och från 30 till 23 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016 – från 5 till 12 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015, och från 4 till 15 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.

Rapporten *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan* visar att av de deltagare som avslutat en lång särskild kurs inom folkhögskolan 2012–2014 hade 33 procent en etablerad ställning på arbetsmarknaden året efter avslutad kurs, och 12 procent en osäker ställning. Etableringsgraden var högst, drygt 60 procent, inom de renodlat yrkesförberedande kurserna inom området *Socialt arbete, omsorg och vägledning*.

Folkhögskolans yrkesutbildningar

Under 2019 arrangerade folkhögskolorna sammanlagt ett drygt 30-tal inriktningar av yrkesutbildning på eftergymnasial nivå, med ca 6 400 deltagare totalt.⁷⁰ Störst var *Fritidsledarutbildningen*. Andra populära kursinriktningar var *Beteendekunskap, humaniora* och *Informationsverksamhet & medieutbildning*.

Ungefär 950 deltagare erhöll under 2019 intyg om avslutad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå.

Jämfört med övriga deltagare i folkhögskolans särskilda kurser är andelen män jämförelsevis stor i de yrkesförberedande kurserna, och de utrikes födda deltagarna är jämförelsevis många. I yrkeskurserna är även andelen deltagare med treårig gymnasieutbildning större än i övriga inriktningar och deltagarna är relativt unga.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5c. Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Antal (N) och andel (procent).

⁶⁹ I undersökningen ingår deltagare i folkhögskolans estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå och särskilda kurser i estetiska ämnen höstterminerna 2005–2010.

⁷⁰ Utöver dessa inriktningar fanns även ett antal mindre inriktningar, med färre än 30 deltagare.

Folkbildning inom yrkeshögskolan

Under 2019 startade tre folkhögskolor sammanlagt fem utbildningar inom ramen för yrkeshögskolan (yh). Kurserna samlade nästan 100 deltagare, varav 45 procent var 24 år eller yngre. Kvinnorna (53 procent) var i majoritet.

Även tre studieförbund arrangerade yrkeshögskoleutbildningar, totalt 42 utbildningar med olika inriktning. Ungefär 920 deltagare registrerades, varav ungefär 65 procent var kvinnor och 18 procent var under 24 år. Ett av studieförbunden stod för nästan 80 procent av deltagarna.

Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden

I studien *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden* presenteras en nationalekonomisk analys av cirkeldeltagandets betydelse för vidare studier och arbete. I denna jämförs cirkeldeltagare med övriga i befolkningen som var arbetslösa 2012, för att se om de får jobb eller studerar vidare under perioden 2013–2015.

Analysen visar att deltagande i studiecirklar ökar sannolikheten att individen börjar arbeta någon gång under perioden. Sambandet gäller för både utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare, för deltagare med högskoleutbildning och för deltagare med kort utbildning. Starkast är sambandet för deltagare med kortast utbildning.

En fördjupad analys visar att:

- Gruppen som deltog i studiecirklar 2012 var proportionellt sett större bland inrikes födda (10,9 procent) än bland utrikes födda (8,5 procent) i befolkningen. Störst var skillnaden i åldern 51–65 år.
- Bland personer som var äldre än 65 år var dock andelen cirkeldeltagare större bland utrikes födda (11,4 procent) än bland inrikes födda (6,3 procent) i befolkningen.
- Av de utrikes födda cirkeldeltagarna i åldern 20–65 år som var arbetslösa 2012, hade 37,2 procent fått arbete under perioden 2013–2015. Det är en större andel än bland de utrikes födda i befolkningen som var arbetslösa samma år och som *inte deltagit* i studiecirklar – 31,1 procent.
- Andelen utrikes födda cirkeldeltagare som var arbetslösa 2012 och som fått jobb 2012–2015 är också större än andelen *inrikes* födda cirkeldeltagare som var arbetslösa samma år. Bland dessa hade 29,1 procent fått jobb.

Preliminära resultat från Folkbildningsrådets *Cirkeldeltagarundersökning 2019* visar att framför allt cirkeldeltagare som kommer från ett utomeuropeiskt land – ofta relativt unga män – menar att cirkeldeltagande lett till nya arbetsmöjligheter för dem.

Folkbildningen och samhällets kompetensförsörjning

En omfattande verksamhet

Under 2019 anordnade studieförbunden 241 800 studiecirklar, 74 400 arrangemang i form av annan folkbildningsverksamhet och 365 500 kulturprogram inom ramen för det generella statsbidraget. Det betyder att antalet studiecirklar och kulturprogram minskat sedan 2017, medan annan folkbildningsverksamhet har vuxit. Antalet arrangemang med riktad statlig finansiering uppgick samtidigt till nästan 9 100.⁷¹

Med stöd av det generella statsanslaget erbjöd folkhögskolorna sammantaget 1 214 100 deltagarveckor i allmänna och särskilda kurser och korta kurser. Inom de långa kurserna motsvarade detta 33 200 helårsplasser. Dessutom anordnade folkhögskolorna 183 600 deltagarveckor med riktad statlig finansiering.⁷²

Folkbildningens verksamheter finns i hela landet, vilket gör det geografiskt möjligt för i princip hela den vuxna befolkningen att delta.⁷³

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag.

Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag.

Folkbildning och regional kompetensförsörjning

I *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* framhåller regeringen att folkbildningen i högre grad än i dag bör tas tillvara som en resurs i det regionala kompetensförsörj-

⁷¹ Avser verksamheterna vardagssvenska; svenska från dag; stöd till föräldrar i barns lärande; uppsökande och motiverande insatser till utrikes födda kvinnor.

⁷² Avser verksamheterna studiemotiverande folkhögskolekurs; etableringskurs; bristyrkeskurs; svenska från dag ett.

⁷³ I bland annat rapporten *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället?* håller Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fram närvaro och tillgänglighet som centrala förutsättningar för deltagande i det civila samhället.

ningsarbetet. Som folkbildningens styrkor anges att studieförbund och folkhögskolor når många deltagare, även i de grupper som andra utbildningsformer kan ha svårt att nå, och att man får allt större betydelse för att ge utrikes födda en utbildning som leder till arbete och kunskaper i svenska.⁷⁴

I Folkbildningsrådets studie *Folkbildning och regional kompetensförsörjning* är regionernas och folkbildningens företrädare eniga om att folkbildningen kan och bör bidra till kompetensförsörjningen regionalt. Livslångt lärande, integration och möjligheter att nå grupper med kort utbildning som står långt från arbetsmarknaden är styrkor som hålls fram. I praktiken varierar deltagandet stort. I 14 av 21 regioner finns folkbildningen representerad i kompetensråd eller motsvarande. Folkhögskolorna, framför allt de offentligägda, har en betydligt mer framträdande roll än studieförbunden.

De förutsättningar som försvårar för folkbildningen att delta handlar i första hand om att det saknas gemensamma ställningstaganden, gemensamma strategier och gemensam regional kapacitet inom folkbildningen. Enskilda studieförbund och folkhögskolor erbjuder kurser och andra verksamheter som är viktiga för kompetensförsörjningen i regionerna, men för mer strategiska insatser behövs gemensamma ansträngningar. Först då kan folkbildningen få en mer strategisk betydelse.

Folkbildningen och Europeiska socialfonden

Europeiska socialfonden (ESF) erbjuder cirka 10 miljarder euro per år för sysselsättningsrelaterade projekt.

Folkbildningsrådets tidigare rapport *Folkbildningen och Europeiska socialfonden* visar att under perioden 2007–2013 stod studieförbund och folkhögskolor bakom motsvarade 7,5 procent av alla ansökningar till ESF-fonden i Sverige. Ungefär en tredjedel av projekten beviljades medel. Många av folkbildningens projekt handlade om att möta personer som står långt från arbetsmarknaden.

I rapporten *På egna eller andras villkor? – Folkbildningens medverkan i Europeiska socialfonden 2014–2020* ställs relationen mellan folkbildningen och ESF:s regionala partnerskap i centrum.⁷⁵ Här talas om två kulturer som möts. De studieförbund och folkhögskolor som arbetat med ESF-projekt håller fram projekten som möjligheter att testa nya idéer för att på så sätt göra nyttiga erfarenheter och uppnå sina mål.

74 Inför 2010 gav regeringen i uppdrag till regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan eller (där dessa organ inte fanns) länsstyrelser, att etablera kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Tillväxtverket har sedan 2013 haft regeringens uppdrag att förstärka och vidareutveckla de regionala kompetensplattformarna. I myndighetens rapport *Regionala kompetensplattformar. En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017* uppmärksammas inte folkbildningen.

75 Av Socialfondens medel fördelas 75 procent via Sveriges åtta regionala strukturfondspartnerskap och 25 procent via ESF-rådet nationellt. Partnerskapen består av förtroendevalda representanter för kommuner och landsting, samt företrädare för arbetsmarknadens organisationer, länsstyrelser, Arbetsförmedlingen, etc. De utgår i sitt arbete – sina utlysningar – från regionala handlingsplaner.

FRÅN FOLKBILDNINGSRÅDETS BLOGG

Folkbildningen är en kraftfull resurs och experimentverkstad i arbetet med Agenda 2030

Folkbildningen är en viktig resurs i arbetet med Agenda 2030 med sin förmåga att snabbt ställa om för att möta nya behov i samhället. Folkhögskolor och studieförbund tar sig an en mängd olika utmaningar för att bidra till att lösa flera av agendans mål. Men folkbildningens frihet och särart måste värnas för att inte begränsa framväxten av nya kreativa lösningar. Det skriver Folkbildningsrådets generalsekreterare Maria Graner i ett blogginlägg.

Studieförbund och folkhögskolor i Sverige bidrar på en mängd olika sätt till flera delmål inom Agenda 2030, den färdplan framåt som världens länder enats om inom ramen för FN:s hållbarhetsmål. Det är särskilt tydligt för utbildningsmålet, påverkan på fattigdomsmålet, delar av jämställdhetsmålet och arbetet för minskad ojämlikhet, men också målen för ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor.

Framgångsreceptet ligger i folkhögskolornas och studieförbundens dynamiska och värderingsdrivna verksamhet, deras pedagogiska syn och tron på människans inneboende kraft att utvecklas – själv och tillsammans med andra. Ur det kommer förmågan att snabbt möta och anpassa sig till skiftande behov i samhället och hos individer och grupper med olika utmaningar. En förmåga som syntes tydligt när folkbildningen snabbt mobiliserade under flyktingkrisen 2015, och som nu blir tydlig när merparten av verksamheten snabbt ställs om till distans på grund av spridningen av det nya Coronaviruset.

Folkbildningen är en tankeverkstad och praktisk experimentverkstad för arbete med agendan. Inom folkbildningen tar människor sig an en mängd olika utmaningar på flera områden kopplade till agendans olika mål. Folkhögskolor och studieförbund själva och i partnerskap med olika organisationer samlar människor som brinner för vitt skilda frågor. De lär sig om och gör praktiska insatser inom områden som till exempel jordbruksmetoder, biologisk mångfald, förnybar energi, klimat- och konsumentfrågor samt stöd för människor på väg ur kriminalitet och drogbruk.

Studieförbund och folkhögskolor bidrar även till Agenda 2030 genom att vara en arena där idéer, värderingar och tankar stöts och blöts. Folkbildningen finns i landets alla kommuner och har en förmåga att snabbt

nå ut till en stor del av Sveriges befolkning. Med sina utbildningsformer, mötesplatser och sociala sammanhang lägger folkbildningen grunden för den hållbara, demokratiska och inkluderande samhällsutveckling som agendan pekar ut. Verksamheten i sig är en skola, övningsplan och arena för att förverkliga det samhälle som eftersträvas.

För individen bidrar verksamheterna till välbefinnande och hälsa. På olika sätt får människor en känsla av sammanhang, mening och upplevelse av samhörighet med andra i samhället. Folkbildningen ger möjlighet till socialt umgänge. Man möter andra som är intresserade av samma saker, men också de som ifrågasätter ens tankar och idéer. Många får för första gången uppleva att vara med och förändra samhället. För en del blir det vägen ut ur ensamhet och isolering. Åter andra får verktyg att förändra och ta sig vidare i livet. Effekter som i förlängningen ger avtryck på hälsa och välbefinnande i samhället i stort.

En viktig del av genomförandet av Agenda 2030 är medvetandegörandet av den och människors förståelse och engagemang för hur de själva kan bidra. Studieförbund och folkhögskolor arbetar redan idag med detta. Det är ett arbete som skulle kunna breddas för att nå ännu fler. Studieförbunden och folkhögskolornas styrka består inte i att någon ger folkbildningen specifika uppdrag att utföra, utan i att den själv söker sig till och tar sig an dem. Därför är det viktigt att fortsatt stödja utvecklingen av folkhögskolans och studieförbundens pedagogiska särarter, former och verksamheter i sig.

Ges folkbildningen tillräcklig frihet kommer den att hitta väl anpassade sätt att möta specifika problem eller, i fallet med Agenda 2030, specifika delmål. Lösningar kan, när de utvecklats, stärkas genom riktade stöd. Det är dock viktigt att inte låsa in dem i en allt för strikt form eftersom det kan komma att begränsa utvecklingen framåt. Man kan lura sig och tro att det går att köpa dessa *tjänster* på en marknad, där folkbildningen ses som vilken utförare som helst. Men man bedrar sig om man försöker isolera en lösning och köpa den separat, tagen ur sitt sammanhang. Det kan kanske vara effektivt för stunden men man riskerar att lägga krokben för folkbildningens förmåga att anpassa sig och dynamiskt möta samhällets förändring, nya problem och förutsättningar allt eftersom de uppstår.

2020-04-20

Maria Graner
Generalsekreterare
Folkbildningsrådet

Kultursyftet

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

Kultur är en resurs för demokrati och samhälls-engagemang. I samhället fungerar kulturen som en utmanande och obunden kraft. Genom kulturen ges människor utrymme att förstå och uttolka samhället, att dela sina upplevelser och bidra till åsiktsbildning och debatt.

Folkbildningen är Sveriges största kulturarena. Omfattningen och spridningen av kulturverksamheterna, och en omfattande samverkan med andra kulturaktörer, ger människor i hela landet tillgång till kultur. Folkbildningen kompletterar den institutionella kulturen och medverkar därmed till ett varierat och lokalt förankrat kulturutbud.

På så sätt bidrar studieförbund och folkhögskolor även till Agenda 2030:s mål om en politik som främjar lokal kultur.

Studieförbundens och folkhögskolornas kulturverksamheter bygger på delaktighet och eget skapande och ger deltagarna verktyg att växa bildningsmässigt, mänskligt och konstnärligt. Folkbildningens kulturverksamheter finns i gränslandet mellan å ena sidan amatörkultur och kulturutövande som sker som en del av människors privata liv och ideella engagemang, å andra sidan det professionella kulturlivet. Folkhögskolans kulturinriktade särskilda kurser fungerar både studieförberedande och ger deltagare tillgång till arbetsmarknaden.

Studieförbunden och folkhögskolorna erbjuder dessutom en rikstäckande arbetsmarknad för kulturarbetare och professionella konstnärer.

Den uppdelning som sker mellan inrikes och utrikes födda deltagare inom kulturverksamheterna, och det faktum att de utrikes födda deltagarna inte sällan är underrepresenterade, är ett problem som folkbildningen delar med det övriga samhället. Folkbildningen behöver arbeta mer aktivt för att också inom kulturområdet skapa möten mellan deltagare som är födda i Sverige och de som är födda i andra länder.

Som ytterligare en del i sitt mångfaldsarbete behöver studieförbund och folkhögskolor i högre grad rikta sina kulturverksamheter mot grupper i befolkningen som mer sällan än andra deltar i kultur, exempelvis deltagare med kort utbildning.

Studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamheter uppmärksammas i landets regionala kulturplaner och därigenom

även i regionalt utvecklingsarbete mer generellt. För att kunna ta ett mer aktivt ansvar i utvecklingen av det lokala och regionala kulturlivet behöver folkbildningen arbeta systematiskt för att stärka sin regionala och lokala förankring och samverkan.

Sveriges största kulturarena

Studieförbundens utbud domineras av kultur

Inom de flesta studieförbunden var kulturen – studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet inom det estetiska området, samt kulturprogrammen – den enskilt största verksamheten under 2019. Sett till omfånget innebär detta att *kultur* skulle kunna beskrivas som studieförbundens gemensamma verksamhetsinriktning.

Drygt 317 200 cirkeldeltagare samlades under 2019 inom det estetiska ämnesområdet *Konst, musik, media*, som därmed stod för 43 procent av alla deltagare och 48 procent av alla studiecirklar. Andelarna har ökat sedan 2017. Denna utveckling har delvis med ekonomi att göra: Statsbidragssystemen till studieförbunden har under senare år premierat studietimmar, och framför allt musikcirkelarna genererar många studietimmar per deltagare.^{76 77}

Under året erbjöd studieförbunden även drygt 365 500 kulturprogram, med drygt 19 miljoner deltagare.⁷⁸ Det betyder att antalet kulturprogram var större än antalet studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet tillsammans.^{79 80} Antalet har dessutom ökat

⁷⁶ I det system för statsbidrag till studieförbunden som trädde i kraft 2017 baseras verksamhetsbidraget på både antalet studietimmar och antalet unika deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet.

⁷⁷ Den improvisatoriska musiken (pop- och rockcirkelarna) var under 2019 det ämne som genererade i särklass flest studietimmar per deltagare, ca 70. Detta kan jämföras med till exempel 18 timmar per deltagare i *Samhälls- och beteendevetenskap*, och 12 timmar per deltagare i *Annan utbildning i religion*.

⁷⁸ Kulturprogrammets deltagare registreras inte. Alla uppgifter om deltagarantal är därför studieförbundens skattningar.

⁷⁹ Studiecirklarna stod för nästan 35 procent av samtliga arrangemang och annan folkbildningsverksamhet för 11 procent under 2019. Dock är det viktigt att notera att varje kulturprogram genomförs vid ett enstaka tillfälle, medan varje studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet genomförs vid flera tillfällen.

⁸⁰ Räknat i antal studietimmar var cirkelverksamheten den mest omfattande verksamhetsformen 2019, med 71 procent av alla studietimmar.

stadigt under de senaste decennierna. Under 1990-talet genomfördes i medeltal cirka 154 000 program per år. Antalet har sedan dess mer än fördubblats. Kulturprogrammen stod 2019 för mellan 40 och 61 procent av respektive studieförbunds totala antal arrangemang. Det genomsnittliga antalet deltagare per program har sjunkit från 80 i början på 2000-talet till 53.⁸¹

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5a. Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2019. Antal (N) och andel (procent).

Musiken i särställning

Inom studieförbunden växer det estetiska området i relation till övrig verksamhet, och när det gäller cirkelverksamheten är det musikcirkarna som ökat mest under de senaste 15 åren. Andelen studietimmar i musik har sedan 2005 ökat från 30 till 40 procent av den totala volymen. Mest har pop- och rockcirkarna (*improvisatorisk musik*) ökat. Dessa stod för 25 procent av alla cirkeltimmar under 2019 – drygt 45 830 cirklar. Det betyder att den improvisatoriska musiken var mer än fyra gånger större än det näst största ämnet, *Sång och musik i grupp* (cirka 10 700 cirklar).

Musiken är också det ämne som samlar flest cirkeldeltagare, drygt 130 900 under 2019, vilket motsvarar 18 procent av alla cirkeldeltagare, samma andel som året innan.⁸²

Av studieförbundens kulturprogram är föreläsningar och sång-/musikprogram i särklass vanligast. Under 2019 anordnade studieförbunden nästan 148 900 föreläsningar – 41 procent av alla kulturprogram – och 127 000 sång- och musikarrangemang – 35 procent av alla program. Sång- och musikarrangemangen lockade dock flest deltagare, ca 8 482 000, dvs. 44 procent av alla deltagare i kulturprogram.

I rapporten *Basen i svenskt musikliv* beskrivs de tio studieförbunden som ett fundament i det svenska musiklivets infrastruktur. Studieförbunden erbjuder under 2017:

- 124 000 spelningar och konserter på 2 380 scener (minst en spelning i varje kommun)
- 265 musikhus i drygt 100 kommuner
- nästan 1 500 studieförbundsdrivna replokaler utanför musikhusen.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5d. Studiecirklar i musik 2017–2019. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent).

Hiphop inom studieförbunden

Flera av studieförbunden har etablerat samarbete med föreningar inom hiphoprörelsen som är förankrade i förorter och marginaliserade stadsdelar.

I rapporten *Folkbildning som hiphop med implikationer på läs- och skrivfrämjande* visas hur deltagarna i studieförbundens hiphopverksamheter utvecklar ett nära förhållande framförallt till textskrivande, och att detta tycks få betydelse både för relationen till språk generellt och för deltagarens identitet. En slutsats i rapporten är att hiphopen bidrar till att utveckla samhällsengagemang och därmed har implikationer på demokrati, medborgerlig bildning och kanske även på folkhälsa.

Mycket kultur även inom folkhögskolan

Folkhögskolans kulturutbud är också omfattande. Under 2019 arrangerades:⁸³

- 1300 långa, särskilda kurser i musik, bild, form och målarkonst, scenisk konst, slöjd och konsthantverk, kyrkomusiker och övriga estetiska ämnen, med drygt 16 100 deltagare
- 170 estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå, med nästan 1 600 deltagare
- ca 2 350 kulturprogram för allmänheten, med drygt 184 600 deltagare
- ca 850 korta kurser inom det estetiska området, med 14 400 deltagare
- korta kurser för cirkelledare inom kulturområdet.

Kultur och kulturutövande är dessutom integrerade delar av folkhögskolans pedagogik, de långa kurserna har ofta inslag av estetiska ämnen. Det betyder att de allra flesta av folkhögskolornas deltagare deltar i kulturaktiviteter som en del av sina studier, oavsett vilken kurs de valt.

Inom folkhögskolan är musiken den näst största kursinriktningen totalt bland de långa kurserna, och den största inriktningen bland de estetiska ämnena – med fler deltagarveckor och deltagare än något annat enskilt estetiskt ämne i allmän kurs, särskild kurs och kort kurs.

⁸¹ 2017 infördes ett nytt bidragssystem för studieförbunden. I och med detta avsätts 15 procent av statsbidraget till kulturprogram.

⁸² Uppgifterna för 2018 och 2019 avser unika personer, till skillnad mot föregående år. Uppgifterna när det gäller deltagare i musikcirklar är därför inte jämförbara mer än ett år tillbaka.

⁸³ Deltagaruppgifterna nedan avser grupppporterade deltagare (ej unika personer).

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5a. Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2019. Antal (N) och andel (procent).

Betydelsen av att delta i folkbildningens kulturverksamheter

Kulturell bildning i folkhögskolans regi för individ och samhälle

I rapporten *Kulturell bildning i folkhögskolans regi* visar författarna att folkhögskolans estetiska utbildningar har bred betydelse. Folkhögskolans ambition är inte bara att utbilda kulturutövare, utan även konsument, kännare och beställare av kultur. I rapporten framhålls att kreativitet och entreprenörskap efterfrågas såväl på arbetsmarknaden som i samhället.

Som beskrivits tidigare fungerar de estetiskt inriktade kurserna meriterande. De kan både ge tillträde till fortsatt utbildning inom det estetiska eller andra områden, och till arbetsmarknaden.

Många av lärarna inom de estetiska utbildningarna är själva professionella eller semiprofessionella kulturarbetare, med deltidsanställningar inom folkhögskolan. Ungefär 70 procent av dem beskriver sig själva som professionellt verksamma konstnärer, ytterligare 10 procent ägnar sig åt kultur som hobby. Folkhögskolan står ofta för huvuddelen av deras försörjning, men den betyder mer än så. I rapporten beskriver flera lärare hur viktig undervisningen och mötet med deltagarna är för att man ska utvecklas i sitt eget konstnärliga skapande.

Studieförbundens kulturprogram för samhälls-engagemang och personlig utveckling

Många av de deltagare som kommer till tals i Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna* är jämförelsevis gamla och har kort utbildning. De hör till befolkningsgrupper som i andra sammanhang än folkbildning ägnar sig jämförelsevis lite åt kultur.

Deltagarna berättar att kulturprogrammen ger mer än kulturupplevelser, att deltagandet betyder mer än så. Det ger kunskap och nya perspektiv, skapar engagemang och påverkansmöjligheter, stärker självkänslan och stimulerar kreativitet och eget skapande. Kulturprogrammets deltagare är oftare än övriga i befolkningen aktiva i kulturlivet, föreningslivet och den politiska diskussionen. Eftersom kulturprogrammen för det mesta anordnas i samverkan med föreningar eller i anslutning till cirkelverksamhet ges deltagarna möjligheter att arrangera och delta aktivt i kulturhändelser. Det beskrivs som en väsentlig skillnad jämfört med då kulturinstitutioner arrangerar framträdanden av professionella kulturarbetare.

Studieförbundens kulturprogram som arbetsmarknad

Av de som medverkade i studieförbundens kulturprogram 2019, det vill säga de som framträdde inför andra, rapporterades 43 procent som yrkesverksamma konstnärer, övriga var semiprofessionella eller amatörer.⁸⁴ Studieförbunden är viktiga för landets professionella kulturarbetare. I rapporten *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövare* poängterar utvärderarna att antalet uppdrag per år sannolikt gör studieförbunden till den största uppdragsgivaren för landets konstnärer.

För de yrkesverksamma konstnärerna spelar kulturprogrammen roll, men inte i första hand som inkomstkälla. Det framgår av rapporten. De ersättningar som ges är i allmänhet för små. Istället innebär kulturprogrammen att andra resurser ställs till förfogande, till exempel tillgång till scen, lokaler, utrustning och nätverk.

En slutsats som utvärderarna drar är att inom kulturprogrammen är de medverkandes personliga bildningsprocess minst lika viktig som slutprodukten – uppträdandet – och det är en process som innehåller både konstnärligt och praktiskt arbete tillsammans med andra. Det här är enligt utvärderarna viktiga erfarenheter för medborgare i en demokrati.

Folkbildningens kultur – geografisk spridning

Folkbildningen ger kultur i hela landet

Konstnärspolitiska utredningen konstaterar i betänkandet *Konstnär – oavsett villkor?* att konsten bidrar till lokal och regional utveckling och har en central roll för sammanhållningen av landet. Att konstnärer bor och verkar på en plats gör att fler perspektiv tillförs lokalsamhället.

Och i rapporten *Kulturens geografi* visar Myndigheten för kulturanalys att bibliotek och studieförbund står för de kulturverksamheter som har den nationellt sett mest heltäckande spridningen, och som på så sätt blir avgörande för att det ska finnas ett kulturutbud i landets alla kommuner. Studieförbunden bidrar till kulturutbudet i hela landet men är särskilt betydelsefulla på landsbygden, dels för att man ibland är de enda kulturaktörerna på plats, dels för att man bidrar

⁸⁴ I studieförbundens klassificering varierar gränserna för vem som inkluderas i konstnärsbegreppet. Uppgifterna ska därför betraktas som preliminära.

till ett varierat kulturutbud i och med att man ofta samarbetar med bibliotek, museer, kommuner och religiösa samfund.⁸⁵ Även folkhögskolorna, framhålls i rapporten, har på flera håll etablerat sig som lokala kulturinstitutioner.

I rapporten *Kulturanalys 2020* varnar samtidigt myndigheten för att försämrade ekonomiska förutsättningar för bibliotek, studieförbund och övriga aktörer inom det civila samhället kan leda till att det blir svårt att upprätthålla och utveckla kulturlivet i mer avlägsna kommuner.

Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna

Folkbildningsrådets rapport *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna* visar att studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamheter finns med i alla regionala kulturplaner 2017.⁸⁶

Den bild som ges av folkbildningen och dess betydelse är positiv. Fyra roller framhålls:

- folkbildningen som samverkanspart
- folkbildningen som infrastruktur och arrangör
- folkbildningens fokus på deltagarnas eget kulturutövande, amatörkultur och deltagarkultur
- folkhögskolornas estetiska utbildningar.

Rapporten visar också på den ambivalens som finns bland både regioner/landsting och bland studieförbund och folkhögskolor när det gäller folkbildningen och kulturplanerna: Samverkansmodellen förutsätter att landstingen och regionerna samråder även med det civila samhället, däremot ger den bara medel att fördela till lokala och regionala institutioner. Medel till det civila samhället, inklusive folkbildningen, beslutas i andra sammanhang. Studieförbund och folkhögskolor har å sin sida ett intresse av att synas och delta i det regionala kulturplanarbetet, samtidigt som de värnar sin

oberoende ställning som folkbildningsaktörer och dessutom i första hand är verksamma lokalt – ute i kommunerna.⁸⁷

I rapporten *Bottendöd eller kulturell glöd?* menar Ideell kulturallians att regionernas samråd med civilsamhällets kulturorganisationer har stärkts och formaliserats sedan kultursamverkansmodellen infördes, samtidigt som utmaningarna fortfarande är många.

Kulturverksamheternas lokala och regionala betydelse

Att boendeort och kulturvanor hör samman framgår av rapporten *Kulturvanor i Sverige 1989–2018* från Myndigheten för kulturanalys. Mest kulturaktiva är invånare i storstäder och större orter. Rapporten bekräftar samtidigt att kulturaktiviteter som är lätt tillgängliga och kräver små resurser är jämnare fördelade i befolkningen. När det gäller den typen av kultur spelar boendeort och inkomst mindre roll.

Olika omfattning i olika typer av kommuner

Om filialerna räknas in, erbjuder folkhögskolorna kurser och kulturprogram på över 300 platser i landet – nästan överallt med kulturinslag som delar av verksamheten. Skolorna fungerar ofta som kulturcentra i lokalsamhället, samtidigt som de utbildar framtidens kulturpersoner och konstnärer.

Flest deltagare i folkhögskolans kulturprogram och långa kurser med estetisk inriktning finns i landets tätorter och i områden runt de större städerna, alltså utanför storstadsområdena men inte på landsbygden.

Men i förhållande till befolkningens storlek har de som bor i de kommuner som omger storstäderna och de större städerna mindre tillgång till studieförbundens kulturverksamheter än andra. Lågst var deltagandet i landets pendlingskommuner nära storstäderna, där 2 procent av befolkningen deltog i estetisk cirkel under året och där även deltagandet i kulturprogram var märkbart lägre än i andra typer av kommuner.

För många som bor på landsbygden och i mindre tätorter är däremot studieförbundens kultur en del av vardagen. Ungefär 5 procent av invånarna i landets landsbygdskommuner deltog i en estetiskt inriktad

⁸⁵ I rapporten *Bottendöd eller kulturell glöd?* menar Ideell kulturallians att samverkan mellan det ideella kulturlivet och länsinstitutionerna i praktiken är en förutsättning för att det ska finnas kultur i hela landet.

⁸⁶ Kultursamverkansmodellen, som infördes 2010, är en modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Modellen innebär att landstingen/regionerna tillsammans med kommunerna och i samråd med civilsamhälle och kulturskapare tar fram regionala kulturplaner som sedan bildar underlag inför statens beslut om medfinansiering.

⁸⁷ Riksdagens kulturutskott genomförde 2015 en uppföljning av kultursamverkansmodellen. Rapporten *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen* bekräftar att det har varit svårt att hitta folkbildningens och det övriga civilsamhällets roll i modellen, och att dialogen är under utveckling.

studiecirkel under 2019. Dessutom deltog var och en i genomsnitt i mer än två kulturprogram.

Kulturprogrammets lokala betydelse

I Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället* beskrivs studieförbundens kulturprogram som en lättillgänglig väg till både folkbildningen och kultursfären, bland annat eftersom de är jämförelsevis billiga – eller gratis – att delta i. Kulturprogrammen inriktas mot amatörkultur och mot grupper som inte i första hand nås av kommunernas kulturverksamhet: ungdomar, äldre, personer med invandrarbakgrund och boende på landsbygden.

De genomförs ofta i samverkan med föreningslivet eller tillsammans med kommunala verksamheter som till exempel äldreboenden och ungdomsgårdar.

Mångfaldig kultur?

Få med kort utbildning och utrikes födda inom kultursektorn

Kultursektorn är relativt homogen när det gäller produktion, organisation och publik. Denna problematik belyser bland annat Myndigheten för kulturanalys i flera rapporter. Myndigheten publicerade till exempel en kartläggning 2015 bland anställda i den del av kultursektorn som styrs av staten, och svarade 2017 för motsvarande analys i de nordiska länderna. Rapporterna *Kultur av vem?* och *Kultur med olika bakgrund* visar att andelen anställda inom kultursektorn som har utländsk bakgrund befinner sig på en konstant och tydligt lägre nivå än i befolkningen. Den ökade mångfalden i befolkningen avspeglas inte i kultursektorns personal, och myndigheten menar att:

Kultursektorn ligger längre från målet om att spegla befolkningen än för tio år sedan. (s. 5)

Frågan om etnisk mångfald beskrivs som svårhanterlig för kulturinstitutionerna även i Kulturanalys Nordens antologi *Vem får vara med?*, i artikeln *Inkluderingskulturen*. Oklarheter i kulturpolitiken, i den statliga styrningen, hålls fram som en av förklaringarna.

I betänkandet *Konstnär – oavsett villkor* konstaterar Konstnärspolitiska utredningen att konstnärer oftast kommer från hem med välutbildade föräldrar, och att personer med utländsk bakgrund är sämre representerade bland konstnärerna än i befolkningen i stort. Utredningen visar också att det är ungefär

lika många kvinnor som män som är verksamma som konstnärer, men med stora variationer inom olika konstområden. Över en tioårsperiod har andelen kvinnor ökat, vilket har resulterat i en jämnare balans mellan könen.

Landsorganisationen i Sverige, LO, finner i rapporten *Brobyggare eller vattendelare?* att personer från tjänstemanna- eller företagarfamiljer, med relativt hög inkomst och – framför allt – med lång utbildning deltar i kultur oftare än andra. Att vara av utländsk härkomst, dvs vara född i ett annat land eller ha föräldrar som är födda utanför Sverige, beskrivs inte i sig en lika särskiljande faktor.

Myndigheten för kulturanalys publicerade 2019 rapporten *Kulturvanor i Sverige 1989–2018*. I rapporten visas ett starkt samband mellan utbildningsnivå och kulturvanor. Med högre utbildning följer fler kulturaktiviteter. Det finns också ett samband mellan ålder och kultur – ju äldre man är desto mindre ägnar man sig i allmänhet åt kultur.⁸⁸

Folkbildningens deltagare i kulturinriktade arrangemang

Studieförbundens deltagare i kulturinriktade verksamheter

LO konstaterar att de grupper som är underrepresenterade i den så kallade konsumerande kulturen är mer aktiva i egenutövad kultur, till exempel i "studiecirklar i vävning, målning, dans, teater m.m."⁸⁹

Men även inom folkbildningen är vissa grupper underrepresenterade inom kulturområdet. Andelen utrikes födda deltagare är betydligt mindre i studieförbundens studiecirklar inom ämnesområdet *Konst, musik och media* än inom andra ämnesområden. Inom det här området var 14 procent av cirkeldeltagarna utrikes födda 2019, jämfört med 27 procent i studiecirklar med annan inriktning.

Statistiken visar också att de vanligaste ämnesvalen bland inrikes födda deltagare var inriktade mot kultur: *improvisatorisk musik, körsång och husdjursskötsel*. Bland de utrikes födda deltagarna var det vanligast att välja *annan utbildning i religion*,

⁸⁸ Rapporten bygger på data från SOM-institutet vid Göteborgs universitet samlade in 2018. Sambandet mellan deltagande och ålder är omvänt när det gäller aktiviteten "gått på konstutställning" – där återfinns de största andelarna i de äldre åldersgrupperna. När det gäller "gått på museum" syns få skillnader mellan olika åldersgrupper.

⁸⁹ *Brobyggare eller vattendelare?*, s. 53.

svenska som andraspråk respektive samhälls- och beteendevetenskap – allmän inriktning.⁹⁰

Inom det estetiska området är även andelen deltagare med eftergymnasial utbildning större än inom övriga ämnesområden.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2019. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2019. Andel av grupp (procent).

Folkhögskolornas deltagare i kulturinriktade verksamheter

Även inom folkhögskolan finns skillnader mellan deltagare i estetiska verksamheter och andra. Inom särskild kurs med estetisk inriktning är andelen utrikes födda jämförelsevis låg – 10 procent jämfört med 21 procent i övriga inriktningar. De här deltagarna är även tydligt yngre än deltagare i andra kursinriktningar, och de har längre utbildning. Dock är variationen mellan olika ämnesinriktningar stora

Mönstret med jämförelsevis få deltagare från andra länder återkommer i folkhögskolornas allmänna och korta kurser med estetisk inriktning.

I utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolornas regi* var 94 procent av lärarna inom de estetiskt inriktade kurserna uppväxta i Sverige, medan endast cirka 1 procent hade vuxit upp i ett utomeuropeiskt land.⁹¹

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

Mångfald, makt och normer inom folkbildningens kulturinriktade verksamheter

I Folkbildningsrådets utvärdering *Mångfald, makt och normer i folkbildningens kulturverksamheter* bekräftas och fördjupas bilden av folkbildningens estetiska verksamheter: Deltagarna i estetiska studiecirkelar är

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN

SOU 2018:23. Konstnär – oavsett villkor

Konstnärspolitiska utredningen redovisar i sitt betänkande *Konstnär – oavsett villkor?* en kartläggning av de statliga insatserna och villkoren för professionellt verksam konstnärer. Man lämnar förslag till förändringar och utveckling av konstnärspolitiken, inklusive strategiska och långsiktiga insatser för att komma till rätta med den sociala snedrekryteringen till de konstnärliga högskoleutbildningarna.

I sitt remissvar ställer sig Folkbildningsrådet bakom utredningens förslag och konstaterar att utredningen i flera sammanhang nämner folkbildningen som en resurs inom kulturområdet. (Dnr 217, 2018, 07)

i allmänhet yngre än andra deltagare, har relativt lång utbildning och hög disponibel inkomst, och jämförelsevis många är män, samtidigt som färre är födda utanför Norden. En majoritet av dem som är utrikes födda – en betydligt större andel än i övriga studiecirkelar och i befolkningen – har vistats i Sverige i mer än tio år innan de började sin cirkel.

Mönstret är liknande i folkhögskolornas särskilda kurser med estetisk inriktning: Deltagarna är yngre än i särskilda kurser med annan inriktning, färre av dem är födda utanför Norden och föräldrarna har i allmänhet längre formell utbildning. Däremot skiljer sig inte könsfördelningen generellt mellan estetiska och övriga kurser, även om variationen är stor mellan olika estetiska inriktningar.

En preliminär slutsats är att folkbildningens kulturverksamheter *präglas av de mångas kultur men inte i tillräcklig grad av mångfaldig kultur*.

Utvärderarna menar att folkbildningen som helhet har påtagliga resurser att arbeta med mångfald i sina kulturverksamheter, och har sett många exempel på förnyelse och i övrigt positiv utveckling. Samtidigt varierar ambitionerna och utvecklingen i riktning mot ökad mångfald går på det stora hela långsamt. Här bedömer man att traditioner, rådande normer och maktordning spelar roll, och men även att ekonomiska och andra förutsättningar för att arbeta med uppsökande verksamhet och breddad rekrytering ofta saknas.

⁹⁰ I rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder* jämför författarna vilka ämnen som är mest populära bland utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare. Statistiken visar på en uppdelning: Bland de deltagare som är födda i Sverige hör nio av de elva vanligaste ämnena hemma inom kultur-/hantverksområdet. I särklass störst är den improvisatoriska musiken, dvs. pop, rock, jazz, osv. Bland de cirkeldeltagare som kommer från andra länder är bilden i princip motsatt – bara ett av de elva vanligaste ämnena har kulturinriktning.

⁹¹ Uppgifterna om lärarnas bakgrund är hämtade från en enkät som skickades till samtliga lärare inom folkhögskolornas kulturinriktade kurser 2017, inom ramen för utvärderingen.

FRÅN FOLKBILDNINGSRÅDETS BLOGG

Världens mysterier

Att gå på folkhögskola förändrade hela mitt liv, det skriver Emil Jensen i gästblogg hos Folkbildningsrådet. Emil Jensen är en prisad musiker, poet och författare. I sitt gästinlägg skriver han om värdet av folkbildning utan en hake, utan krav på motprestation. Om att få utrymmet att lägga all kraft, tid, lust och kärlek på själva skapandet.

Min favoritbok när jag var liten hette "Världens mysterier". Den innehöll häpnadsväckande fakta om de tre största mysterierna: Snömannen, Bermudatriangeln och Kennedymordet.

Idag tänker jag mer på de tre största samtida mysterierna.

- Varför finns fästingar?
- Varifrån kommer baskiska språket?
- Och störst av dem alla: Hur lyckas folkhögskolan som fenomen leva kvar i en så hyperkapitalistisk vinstkrävande värld, där allt handlar om att "komma i jobb" och ingen tid, energi eller peng ska läggas på att utvecklas som människa?

Det är ett under att folkhögskolan inte är avvecklad eller rentav förbjuden för länge sen. Den är ju livsfarlig för all kortsiktig lönsamhet. Hur kan något sådant få leva vidare, år efter år? De som jobbar med folkbildning på lite mer daglig basis skulle kanske hävda att varje dag är en kamp för överlevnad och att det görs ständiga försök att lägga ner och undergräva folkhögskolans fortlevnad. Men inte desto mindre finns det fortfarande ett bra gäng med skolor i full blom. I alla fall som jag upplever det när jag kommer och uppträder runt om i landet.

När jag var nitton år och hörde rykten om att det gick att söka till något som kallades för "skrivarkurs" trodde jag först inte att det var sant. Skulle jag kunna få studiemedel för att gå en kurs i att skriva? Jag satte ihop vad som måste varit en av de mest ambitiösa ansökningar som gjorts, med alldeles för långa svar på alla frågor och alldeles för mycket arbetsprover. Att jag kom in var förmodligen mer trots ansökan än tack vare. Jag måste verkat vara en pretentiös och intensiv jäkel. Jag var en pretentiös och intensiv jäkel. Och är fortfarande. Men på den tiden trodde jag att det var min bästa egenskap. Vilket det förmodligen var.

Jag gick i alla fall ett helt år skrivarkurs och under hela året undrade jag vad haken var. När kommer smällen? Vad är det för ohygglig motprestation jag

kommer att tvingas till? Det kom aldrig något sådant fruktat bakslag. Nu har jag ju inte hela facit än, kanske kommer min själ att brinna i helvetet för att jag gick skrivarkurs på folkhögskola, men då fick jag ändå ägna ett helt år åt att bara skriva. Det förändrade hela mitt liv. Att de också hade kurser i internationell solidaritet och civil olydnad gjorde mig ännu mer övertygad om att jag var tvungen att passa på, den här utbildningsformen kommer inte finnas kvar om tre år, tänkte jag.

Men några år senare fick jag veta att jag kunde söka en kurs som helt och hållet handlade om att jobba med ett eget projekt. Även det på folkhögskola. Total frihet.Handledning om jag ville, hjälp på vägen om jag behövde, men helt fri att göra som jag ville. Såhär femton år senare undrar jag fortfarande vad haken var. Tack vare det året fick jag möjlighet att börja jobba med mitt artisteri och skrivande. Inte för att jag under året blev bättre på att marknadsföra mig själv eller hitta någon listig försörjning. Tvärtom, för att jag under det året fick ägna all min tid, kraft och lust åt att jobba med materialet och ingenting annat.

Nuförtiden besöker jag ofta folkhögskolor, då brukar jag uppträda på förmiddagen och sen på eftermiddagen träffa mindre grupper som jobbar med skrivande, musik eller scenkonst, för lite samtal och skrivövningar. Eller workshops som det heter, när det är lite oklart vad som ska ske. Då märker jag att många oroar sig för försörjningen. Hur ska de nå ut med sin konst? Hur ska de jobba med marknadsföring? När jag då säger, som ett mantra: Passa på att detta år lägga all kraft, tid, lust och kärlek på själva skapandet av materialet. Tänk inte på försörjning eller hur det ska gå.

Så undrar förstås alla "Vad är haken?"

Det finns ingen. Inte just då. Under det året finns ingen hake.

Ett av vår tids stora mysterier.

Foto: Adrian Recordings

2019-11-06

Emil Jensen
Musiker, poet
och författare

Referenser

- Amnå, E. (2019). *När tilliten prövas. En studie av studieförbundet Ibn Rushds samhällsbidrag*. Folkbildningsrådet.
- Arbetsförmedlingen (2019). *Vissa förutsättningar inför reformeringen av Arbetsförmedlingen. Rapportering i enlighet med regeringsuppdrag*.
- Ardelius, G. (2019). *Bottendöd eller kulturell glöd? Projekt 3klövern: En lägesrapport från fem regioner om den ideella kultursektorns relation till förvaltning och institutioner*. (Ideell kulturallians)
- Bengtsson, J. (2018). *Brobyggare eller vattendelare? En rapport om kulturen och ojämlikheten*. Landsorganisationen i Sverige.
- Ersta Sköndal Högskola (2015). *Folk i rörelse – medborgerligt engagemang 1992–2014*. Institutionen för socialvetenskap. Ersta Sköndal högskolas arbetsrapportserie 85.
- Fejes, A., Dahlstedt, M., Mešić, N., & Nyström, S. (2018). *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*. ABFs skriftserie Folkbildning och Forskning.
- Folkbildningsrådet (2011). *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010. Folkbildning för alla?* Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2011.
- Folkbildningsrådet (2013). *Att vara folkhögskollärare – förutsättningar, kompetensbehov och tidsanvändning*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2013.
- Folkbildningsrådet (2013). *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2013.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap*. Folkbildningsrådet utvärderar No 3 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkelledare – folkbildningens fotfolk och drivkraft*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna. Utvärdering 3 av studieförbundens kulturprogram*. Folkbildningsrådet utvärderar No 4 2014.
- Folkbildningsrådet (2015). *Folkbildningen och Europeiska socialfonden – En kartläggning av folkhögskolornas och studieförbundens förutsättningar att genomföra ESF-projekt*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Steget vidare – undersökning bland folkhögskolornas deltagare 2013*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2015.

- Folkbildningsrådet (2016). *Folkbildning med asylsökande – Studieförbundens särskilda insatser 2015*.
- Folkbildningsrådet (2017). *Cirkeldeltagare från andra länder*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2017.
- Folkbildningsrådet (2017). *Etableringskurs på folkhögskola – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd*.
- Folkbildningsrådet (2017). *Folkbildning med asylsökande 2016 – Svenska från dag 1 och Vardagssvenska vid studieförbund och folkhögskolor*.
- Folkbildningsrådet (2017). *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter*.
- Folkbildningsrådet (2017). *På egna eller andras villkor? Folkbildningens medverkan i Europeiska socialfonden 2014–2020*.
- Folkbildningsrådet (2017). *Studiemotiverande folkhögskolekurs – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd*.
- Folkbildningsrådet (2017). *Svenska för invandrare på folkhögskola – kartläggning för 2016 och 2017*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkbildning med asylsökande 2017 – Svenska från dag ett och Vardagssvenska i studieförbund och folkhögskolor*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna. En kartläggning 2017*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkhögskolans förstärkningsbidrag – En fördjupad analys 2017*.
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkhögskollärarnas arbetsituation*. Folkbildningsrådets återrapportering till regeringen 2017.
- Folkbildningsrådet (2018). *Kulturell bildning i folkhögskolans regi. Deltagare och lärare på estetiska profilkurser*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2018.
- Folkbildningsrådet (2018). *Statsbidrag till folkhögskolor 2019. Villkor och fördelning*. Dnr 395, 2018, 091.
- Folkbildningsrådet (2018). *Statsbidrag till studieförbund. Villkor och kriterier*. Dnr 352, 2018, 092.
- Folkbildningsrådet (2018). *Yttrande avseende Konstnär – oavsett villkor*. SOU 2018:23. Dnr 217, 2018, 07.
- Folkbildningsrådet (2019). *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden. Studiecirkelnas geografiska spridning och betydelse för integrationen på arbetsmarknaden*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Digitalisering inom folkbildningen*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning med asylsökande 2018 – Svenska från dag ett och Vardagssvenska vid studieförbund och folkhögskolor*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning och regional kompetensförsörjning*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Protokoll 2019:4*. Folkbildningsrådets styrelsesammanträde. Dnr 284, 2019, 021.
- Folkbildningsrådet (2019). *Studieförbundens ekonomi 2018*.
- Folkbildningsrådet (2019). *Yttrande över Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet (SOU 2019:13)*. Dnr 168, 2019, 07.
- Folkbildningsrådet (2019). *Yttrande över Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)*. Dnr 265, 2019, 07.
- Folkbildningsrådet (2019). *Yttrande över KLIVA:s delbetänkande På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (U2019/02278/GV)*. Dnr 268, 2019, 07.
- Folkbildningsrådet (2020). *Cirkeldeltagarundersökning 2019 (prel.)*. Publiceras i juni 2020.
- Folkbildningsrådet (2020). *Folkhögskolans pedagogiska personal 2019*.
- Folkbildningsrådet (2020). *Folkhögskoledeltagarna och deras medborgerliga engagemang (prel.)*. Publiceras december 2020.
- Folkbildningsrådet (2020). *Folkhögskolornas kurser i samarbete med Arbetsförmedlingen 2019. Studiemotiverande folkhögskolekurs, etableringskurs på folkhögskola och bristyrkesutbildningar på folkhögskola – återrapportering*. Dnr 20/00180.
- Folkbildningsrådet (2020). *Mänskliga rättigheter inom folkbildningen 2019. Insatser inom folkhögskolor och studieförbund för att stärka kunskapen om mänskliga rättigheter i samhället*.
- Folkbildningsrådet (2020). *Mångfald, makt och normer i folkbildningens kulturverksamheter*. (prel.) Publiceras augusti 2020.
- Hedegaard, J. & Hugo, M. (2018). *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism. Rapport från pågående forskningsprojekt om personer med högfungerande autism och deras studiegång*. I Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Från skola till arbete. Fördjupad analys av ungas övergång mellan skola och arbetsliv. Slutrapport.
- Hugo, M., Hedegaard, J. & Bjursell, C. (2019). *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*. Encell rapport 1:2019. Encell, Högskolan för lärande och kommunikation.
- Kulturanalys Norden (2017). *Kultur med olika bakgrund. Utländsk bakgrund bland anställda på statligt finansierade kulturinstitutioner i Norden*. Nordisk kulturfakta.
- Kulturanalys Norden (2017). *Vem får vara med? Perspektiv på inkludering och integration i kulturlivet i de Nordiska länderna*. Nordisk kulturfakta.

- Myndigheten för kulturanalys (2015). *Kultur av vem? En undersökning av mångfald i den svenska kultursektorn*. Rapport 2015:2
- Myndigheten för kulturanalys (2018). *Kulturvanor i Sverige 1989–2018*. Kulturfakta 2019:2.
- Myndigheten för kulturanalys (2019). *Kulturens geografi. Tillgång till kulturutbud i landets kommuner*. Kulturfakta 2019:3.
- Myndigheten för kulturanalys (2020). *Kulturanalys 2020. En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen*. Rapport 2020:1.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället? En kunskapsöversikt om hinder för deltagande*.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige*.
- Nordvall, H., Pastuhov, A. & Osman, A. (2018). *Folkbildning av och för migranter. En lokal studie av deltagarmönster och meningsskapande inom ABFs verksamhet för målgruppen invandrare*. ABFs skriftserie Folkbildning och Forskning.
- Novus (2019). *Cirkeldeltagarundersökning april 2019*.
- Nylander, E. et al (2014). *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning*. Linköpings universitet, institutionen för beteendevetenskap och lärande.
- OECD (2016). *Investing in Youth: Sweden*, OECD Publishing, Paris.
- Polisen (2017). *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Nationella operativa avdelningen, Underrättelse-enheten.
- Regeringskansliet (2015). *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*.
- Riksdagens kulturutskott (2015). *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen*. 2015/16: RFR4.
- Sernhede René, O., Rosales L. & Söderman, J. (2019). *”När betongen rätar sin rygg.” Ortenrörelsen och folkbildningens renässans*. Bokförlaget Daidalos AB, Göteborg.
- SOU 2018:11. *Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar*. Slutbetänkande av Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar.
- SOU 2018:23. *Konstnär - oavsett villkor*. Betänkande av Konstnärspolitiska kommittén.
- SOU 2019:13. *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – Världens möjlighet*. Betänkande av Agenda 2030-delegationen.
- SOU 2019:23. *Styrkraft i funktionshinderspolitiken*. Betänkande av Styrtredningen för funktionshinderspolitiken
- SOU 2019:35. *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället*. Betänkande av Demokrativillkorsutredningen.
- SOU (2019). *På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk*. Promemoria av Utredningen för Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (KLIVA).
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2017). *Villkor för utbildning. Kartläggning av nuläge för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning*.
- Statistiska Centralbyrån (2017). *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan*. Temarapport 2017:11 utbildning.
- Statistiska centralbyrån (2019). *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF*. Arbetsnamn. Publiceras vecka 13 2019.
- Statskontoret (2016). *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Delrapport.
- Statskontoret (2018). *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Slutrapport. 2018:10.
- Statskontoret (2020). *Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor*. Rapport 2020:2.
- Studieförbunden (2019). *Basen i svenskt musikliv – Studieförbundens musikrapport 2019*. Studieförbundens material 2019:1.
- Svensk författningssamling 2015:218. *Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen*.
- Svensk författningssamling 2015:521. *Förordning (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare*.
- Söderman, J. (2016). *Folkbildning som hiphop med implikationer på läs- och skrivfrämjande*. På uppdrag av Region Skåne.
- Tillväxtverket (2016). *Regionala kompetensplattformar. En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017*.

Tabellbilaga

I tabellerna redovisas i första hand deltagaruppgifter som hämtats från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, som visar unika personer per verksamhetsform. I undantagsfall redovisas grupprapporterade deltagare. Detta markeras i så fall i not.

Skillnad i antal och andel deltagare kan förekomma mellan olika tabeller. Detta beror främst på den variabelgruppering som görs, men även sekretessgranskning kan påverka utfallet. Likaså kan uppgift om enskilda individer eller grupper saknas. Så är exempelvis fallet när det kommer till unga som ännu inte återfinns i SCB:s utbildningsregister.

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag. 64

Tabell S 2a. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2017–2019. Andel (procent)..... 65

Tabell S 2b. Studieförbundens deltagare i Vardags-svenska och Svenska från dag ett 2017–2019. Andel (procent)..... 66

Tabell S 3a. Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).* 67

Tabell S 3b. Deltagare i annan folkbildningsverksamhet i olika kommungrupper 2019. Andel (procent)* 68

Tabell S 3c. Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2019. Antal (N) och andel (procent)..... 69

Tabell S 4a. Nya cirkeldeltagare 2019. Jämförelse med återkommande deltagare.* Andel (procent). .. 69

Tabell S 4b. Cirkeldeltagare i marginaliserade stadsdelar i 27 kommuner 2016. Jämförelse med deltagare i övriga delar i 27 kommuner, samt i riket. Andel (procent)..... 70

Tabell S 5a. Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2019. Antal (N) och andel (procent)..... 71

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2019. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent). 72

Tabell S 5c. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2019. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent). 73

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2019. Andel av grupp (procent). 74

Tabell S 5e. Studiecirklar i musik 2017–2019. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent). 75

Tabell S 6a. Kvinnliga och manliga cirkeldeltagare 2019. Andel (procent). 75

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2019. Andel (procent)..... 76

Tabell S 6c. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent). 76

Tabell S 6d. Cirkeldeltagare i olika åldrar 2019. Andel (procent)..... 77

Tabell S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2019. Största och minsta andel samt median (procent). 77

Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag..... 78

Tabell F 2a. Deltagare i allmän kurs 2017–2019 per kursnivå. Andel (procent). 79

Tabell F 2b. Deltagare i särskild kurs 2017–2019 per kursnivå. Andel (procent). 80

Tabell F 2c. Deltagare i kort kurs 2017–2019. Andel (procent)..... 81

Tabell F 2d. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2017–2019. Andel (procent). 82

Tabell F 2E. Deltagare i Etableringskurs 2017–2019. Andel (procent)..... 82

Tabell F 2F. Folkhögskolans deltagare i Svenska från dag ett 2017–2019. Andel (procent)..... 83

Tabell F 3a. Deltagare i allmän kurs i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).* 84

Tabell F 3b. Deltagare i särskild kurs i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).* 85

Tabell F 3c. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2019. Antal (N) och andel (procent)..... 86

Tabell F 4a. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2019. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent)..... 87

Tabell F 4b. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som bor på internat 2019. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).* 88

Tabell F 4c. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som läser på distans 2019. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans. Andel (procent).* 89

Tabell F 5a. Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2019. Antal (N) och andel (procent). 90

Tabell F 5a. Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2019. Antal (N) och andel (procent). 91

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent). 92

Tabell F 5c. Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Antal (N) och andel (procent)..... 93

Tabell F 6a. Kvinnliga och manliga deltagare i allmän och särskild kurs 2019. Andel (procent). 94

Tabell F 6b. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2019. Andel (procent). 95

Tabell F 6c. Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent). 96

Tabell F 6D. Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent). 97

Tabell F 6E. Deltagare i allmän kurs i olika åldrar 2019. Andel (procent). 98

Tabell F 6F Deltagare i särskild kurs i olika åldrar 2019. Andel (procent). 98

Tabell F 6G. Deltagare med funktionsnedsättning i allmän kurs och särskild kurs 2019. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent). 99

Tabell F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2019. Största och minsta andel samt median (procent)..... 100

Tabell F 8a Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola HT2017–HT2019, per urvalsgrupp. Antal (N) och andel (procent)..... 100

Tabell F 8b. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2017–2019, samt fortsatta studier och arbete. Antal (N) och andel (procent). 101

TABELL S 1.

Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag.

GENERELLT STATSBIDRAG	ANTAL STUDIETIMMAR (N)	ANTAL ARRANGEMANG (N)	ANTAL DELTAGARE (N)	KVNNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)
2019 (1 780 218 000 kr)					
Studiecirklar	12 143 886	241 836	599 357	62	38
Annan folkbildningsverksamhet	1 658 073	74 372	495 668	64	36
Kulturprogram*	3 289 662	365 518	19 219 836	56	44
2018 (1 776 335 000 kr)					
Studiecirklar	13 032 989	260 964	617 924	61	39
Annan folkbildningsverksamhet	1 643 558	72 723	482 182	64	36
Kulturprogram*	3 412 188	379 132	19 868 170	55	45
2017 (1 759 305 300 kr)					
Studiecirklar	13 331 127	271 596	637 113	62	38
Annan folkbildningsverksamhet	1 602 902	68 893	462 694	65	35
Kulturprogram*	3 388 554	376 506	19 799 200	55	45
RIKTADE STATSBIDRAG					
2019					
Vardagssvenska (40 050 000 kr)**	74 597	1 687	10 427	41	59
Svenska från dag ett (81 569 241 kr)**	187 920	4 797	15 012	42	58
Stöd till föräldrar i barns lärande (0 kr)	2 734	126	-	-	-
Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor (29 659 500 kr)	74 531	2 458	7 380	100	-
2018					
Vardagssvenska (71 967 750 kr)**	90 302	2 063	14 095	37	63
Svenska från dag ett (49 851 000 kr)**	203 664	5 305	20 138	39	61
Stöd till föräldrar i barns lärande (49 500 000 kr)	57 616	1 982	4 313	28	72
Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor (49 500 000 kr)	55 831	2 380	3 092	100	-
Bidrag för att stärka folkbildningens demokratibete (3 610 000 kr) ***	-	-	-	-	-
2017					
Vardagssvenska (63 750 000 kr)**	113 158	2 746	19 720	34	66
Svenska från dag ett (63 750 000 kr)**	260 435	7 298	28 594	35	65
Stöd till föräldrar i barns lärande (0 kr)	-	-	-	-	-
Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor (0 kr)	-	-	-	-	-
Bidrag för att stärka folkbildningens demokratibete (0 kr) ***	-	-	-	-	-

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

** Unika personer. Könsfördelning beräknas dock utifrån gruppstatistiken.

*** Bidraget delades mellan studieförbund och folkhögskolor.

TABELL S 2A.**Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2017–2019. Andel (procent).**

	2019	2018	2017
CIRKELDELTAGARE			
Antal deltagare (N)	599 357	617 924	637 113
Kvinnor	62	62	62
Män	38	38	38
Inrikes födda	79	79	80
Utrikes födda	21	21	20
Eftergymnasial utbildning	44	42	42
Gymnasial utbildning 3 år	17	17	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	20	21	21
Högst grundskola/motsvarande	19	19	20
65 år -	38	38	37
45–64 år	24	24	25
25–44 år	23	24	24
20–24 år	5	6	6
13–19 år	8	8	8
Med funktionsnedsättning*	6	7	7
DELTAGARE I ANNAN FOLKBILDNINGSVERSAMHET			
Antal deltagare (N)	495 668	482 182	462 694
Kvinnor	65	65	65
Män	35	35	35
Inrikes födda	85	85	86
Utrikes födda	15	15	14
Eftergymnasial utbildning	50	49	48
Gymnasial utbildning 3 år	19	19	18
Gymnasial utbildning, ej 3 år	18	19	19
Högst grundskola/motsvarande	13	14	15
65 år–	25	25	25
45–64 år	25	24	24
25–44 år	20	20	20
20–24 år	4	4	4
13–19 år	9	9	9
-12 år	16	16	17
Med funktionsnedsättning*	4	4	3

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 2B.**Studieförbundens deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2017–2019. Andel (procent).**

	2019	2018	2017
VARDAGSSVENSKA			
Antal deltagare (N)*	10 427	14 095	19 720
Kvinnor*	41	37	34
Män*	59	63	66
66 år–**	-	-	-
25–65 år**	98	98	100
13–24 år**	2	2	-
-12 år**	-	-	-
Med funktionsnedsättning**	-	-	-
SVENSKA FRÅN DAG ETT			
Antal deltagare (N)	15 012	20 138	28 594
Kvinnor*	42	39	35
Män*	58	61	65
66 år–**	-	-	-
25–65 år**	96	96	98
13–24 år**	3	4	2
-12 år**	-	-	-
Med funktionsnedsättning**	-	-	-

* Avser unika personer. Könsfördelning beräknas utifrån gruppstatistik.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3A.
Cirkeldeltagare i olika kommungrupper 2019. Andel (procent).*

	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		TOTALT
	STORSTAD	STORSTAD	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	MINDRE STAD /TÄTORT	MINDRE STAD /TÄTORT	LANDSBYGDS- KOMMUN		
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	18	9	27	15	15	7	9	100	
ANDELAR DELTAGARE PER KOMMUNGRUPP (PROCENT)									
Kvinnor	60	64	60	63	62	64	64	62	
Män	40	36	40	37	38	36	36	38	
Inrikes födda	70	82	76	83	87	85	86	80	
Utrikes födda	30	18	24	17	13	15	14	20	
Eftergymnasial utbildning	61	46	51	36	41	34	34	46	
Gymnasial utbildning 3 år	17	17	18	17	18	17	18	18	
Gymnasial utbildning, ej 3 år	12	21	17	27	25	27	29	21	
Högst grundskola/motsvarande	10	15	14	20	16	22	20	16	
65 år–	23	47	32	48	43	49	47	38	
45–64 år	25	24	24	24	25	24	26	25	
25–44 år	37	18	26	17	19	15	17	23	
20–24 år	7	4	8	4	4	3	3	5	
13–19 år	8	7	10	7	9	8	7	8	
Med funktionsnedsättning**	5	6	4	7	7	10	13	6	

* Kommungruppsindelningen bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Lågpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Grupperade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3C.

Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2019. Antal (N) och andel (procent).

	BEFOLKNING 13 ÅR OCH ÄLDRE (N)	CIRKELDELTAGARE (N)	ANDEL CIRKELDELTAGARE AV BEFOLKNING 13 ÅR OCH ÄLDRE
Storstad	1 608 723	94 208	6
Pendlingskommun nära storstad	1 598 089	72 711	5
Större stad	2 079 454	155 170	7
Pendlingskommun nära större stad	1 259 844	92 812	7
Mindre stad/tätort	1 120 979	87 167	8
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	515 823	42 753	8
Landsbygdskommun	558 059	54 048	10
Totalt	8 740 971	598 869	7

TABELL S 4A.

Nya cirkeldeltagare 2019. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent).*

	NYA CIRKELDELTAGARE	ÅTERKOMMANDE CIRKELDELTAGARE*
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	19	81
ANDELAR DELTAGARE PER NYA/ÅTERKOMMANDE (PROCENT)		
Kvinnor	61	63
Män	39	37
Inrikes födda	75	81
Utrikes födda	25	19
Eftergymnasial utbildning	47	45
Gymnasial utbildning 3 år	19	16
Gymnasial utbildning, ej 3 år	17	21
Högst grundskola/motsvarande	17	18
65 år–	23	44
45–64 år	26	24
25–44 år	32	21
20–24 år	7	4
13–19 år	11	7
Med funktionsnedsättning	-	-
Storstad	24	18
Pendlingskommun nära storstad	7	9
Större stad	29	28
Pendlingskommun nära större stad	12	15
Mindre stad/tätort	14	15
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	6	7
Landsbygdskommun	8	9

* Med nya deltagare avses deltagare i studiecirkel 2019, som inte deltagit under perioden 2016–2018. Med återkommande deltagare avses deltagare i studiecirkel 2019, som även deltagit någon gång under perioden 2016–2018.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer)

TABELL S 4B.

Cirkeldeltagare i marginaliserade stadsdelar i 27 kommuner 2016. Jämförelse med deltagare i övriga delar i 27 kommuner, samt i riket. Andel (procent).

	MARGINALISERADE STADSDELAR I 27 KOMMUNER	ÖVRIGA DELAR I 27 KOMMUNER	RIKET
Antal (N)	33 464	391 470	526 181
Kvinnor	54	61	62
Män	46	39	38
Inrikes födda	34	78	80
Utrikes födda	66	22	20
Eftergymnasial utbildning*	26	51	44
Gymnasial utbildning 3 år*	17	16	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år*	17	15	21
Högst grundskola/motsvarande*	33	14	19
65 år–	16	31	39
45–64 år	25	25	24
25–44 år	36	31	24
20–24 år	11	7	5
15–19 år	12	6	8**
Studiedeltagande folkhögskola	1	1	-

* Andel med okänd utbildningsnivå är 7,6 procent i de marginaliserade stadsdelarna och 3,2 procent i övriga delar av kommunerna.

** 13–19 år.

TABELL S 5A.

Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2019. Antal (N) och andel (procent).

	ARRANGEMANG		DELTAGARE	
	ANTAL (N)	ANDEL (%)	ANTAL (N)	ANDEL (%)
Konst, musik och media	745 174	48	317 221	43
varav Bild- och formkonst	55 704		29 316	
varav Musik, dans och dramatik	505 753		198 405	
varav medieproduktion	12 595		4 190	
varav Formgivning	1 830		778	
varav Konsthantverk	169 292		84 532	
Humaniora (språk, historia)	298 459	19	153 283	21
varav Religion	66 068		34 943	
varav Främmande språk	109 651		53 068	
varav Svenska och litteraturkunskap (inkl. hemspråk)	67 100		34 301	
varav Historia och arkeologi	42 507		23 191	
varav Livsåskådning, filosofi, logik och etik	13 133		7 780	
Samhälls- och beteendevetenskap	119 208	8	64 724	9
Personliga tjänster	108 810	7	58 084	8
Lantbruk, trädgård, skog och fiske	72 792	5	45 713	6
Data	24 680	2	13 791	2
Hälso- och sjukvård	30 161	2	15 491	2
Socialt arbete och omsorg	23 586	2	10 782	1
Företagsekonomi, handel och administration	17 789	1	9 893	1
Teknik och teknisk industri	10 519	1	4 843	1
Pedagogik och cirkelledarutbildning	24 844	2	13 224	2
Läs- och skrivinläring för vuxna	2 741	-	904	-
Övriga	69 433	4	35 206	5

TABELL S 5B.

Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2019. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

	ÖVRIGA ÄMNESOMRÅDEN	KONST, MUSIK OCH MEDIA	VARAV BILD- OCH FORMKONST	VARAV MUSIK, DANS OCH DRAMATIK	VARAV MEDIE- PRODUKTION	VARAV FORMGIVNING	VARAV KONST- HANTVERK
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	57	43	4	27	1	-	11
ANDELAR DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)							
Kvinnor	63	63	77	52	41	65	87
Män	37	37	23	48	59	35	13
Inrikes födda	73	86	85	86	76	88	87
Utrikes födda	27	14	15	14	24	12	13
Eftergymnasial utbildning	41	47	56	48	51	50	40
Gymnasial utbildning 3 år	21	16	11	15	12	17	19
Gymnasial utbildning, ej 3 år	22	20	20	16	12	13	29
Högst grundskola/motsvarande	16	18	14	20	25	19	13
65 år–	43	40	52	29	20	24	61
45–64 år	23	24	25	24	18	25	24
25–44 år	20	25	17	30	42	23	13
20–24 år	5	5	3	7	16	21	1
13–19 år	9	6	3	9	4	7	1
Med funktionsnedsättning*	65	35	12	60	1	-	27

* Grupperade deltagare (ej unika personer)

TABELL S 5C.

Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2019. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

	ÖVRIGA ÄMNESOMRÅDEN	HUMANIORA (SPRÅK, HISTORIA)	VARAV RELIGION FRÄMMANDE SPRÅK	VARAV FRÄMMANDE SPRÅK	VARAV LITTERATUR- KUNSKAP (INKL. HEMSPRÅK)	VARAV HISTORIA OCH ARKEOLOGI	VARAV LIVSÅSKÅDNING, FILOSOFI, LOGIK OCH ETIK
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	79	21	5	7	5	3	1
ANDELAR DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)							
Kvinnor	63	64	57	64	78	54	66
Män	37	36	43	36	22	46	34
Inrikes födda	82	65	60	51	76	84	72
Utrikes födda	18	35	40	49	24	16	28
Eftergymnasial utbildning	43	48	41	58	49	33	48
Gymnasial utbildning 3 år	18	21	26	17	20	26	21
Gymnasial utbildning, ej 3 år	21	19	18	13	22	28	19
Högst grundskola/motsvarande	17	12	15	12	10	13	12
65 år–	41	44	24	31	61	76	40
45–64 år	24	21	22	27	16	13	22
25–44 år	23	20	21	29	14	8	18
20–24 år	5	4	7	5	3	2	4
13–19 år	7	12	27	9	6	2	16
Med funktionsnedsättning*	88	12	2	5	61	28	4

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5D.

Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2019. Andel av grupp (procent).

	ÄMNE		ANDEL AV GRUPP		ÄMNE		ANDEL AV GRUPP		ÄMNE		ANDEL AV GRUPP	
Kvinnor	Körsång		5	Friskvård		5	Övrigt konsthantverk		5	Övrigt konsthantverk		5
Män	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)		13	Annan utbildning i religion		6	Sång och musik i grupp		6	Sång och musik i grupp		5
Inrikes födda	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)		6	Körsång		9	Husdjursskötsel		6	Husdjursskötsel		5
Utrikes födda	Annan utbildning i religion		9	Svenska som främmande språk		6	Samhälls- och beteendevetenskap, allmän inriktning		7	Samhälls- och beteendevetenskap, allmän inriktning		5
Eftergymnasial utbildning	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)		6	Körsång		6	Husdjursskötsel		6	Husdjursskötsel		4
Gymnasial utbildning 3 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)		11	Husdjursskötsel		6	Körsång		6	Körsång		4
Gymnasial utbildning, ej 3 år	Friskvård		6	Övrigt konsthantverk		6	Körsång		6	Körsång		5
Högst grundskola/motsvarande	Annan utbildning i religion		5	Friskvård		5	Historia		5	Historia		4
65 år–	Friskvård		6	Körsång		6	Historia		6	Historia		6
45–64 år	Husdjursskötsel		7	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)		7	Körsång		6	Körsång		6
25–44 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)		13	Husdjursskötsel		13	Annan utbildning i religion		5	Annan utbildning i religion		4
20–24 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)		11	Annan utbildning i religion		11	Teater och dramatik (för scenframställning)		6	Teater och dramatik (för scenframställning)		6
13–19 år	Annan utbildning i religion		16	Övriga danser		16	Pedagogik o metodik		7	Pedagogik o metodik		6
Med funktionsnedsättning*	Sång och musik i grupp		13	Friskvård		13	Personlig utveckling		12	Personlig utveckling		8

* Gruppapperterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5E.**Studiecirkelar i musik 2017–2019. Deltagare och studietimmar. Antal (N) och andel (procent).**

	2019	2018	2017
Antal studiecirkeltimmar totalt	12 143 886	13 032 989	13 331 127
Antal studietimmar i musikcirkelar	4 914 191	5 070 130	5 189 983
<i>varav antal timmar improvisatorisk musik</i>	2 985 370	3 154 689	3 220 924
Andel studietimmar i musikcirkelar, av alla studietimmar	40	39	39
<i>varav andel studietimmar i improvisatorisk musik, av alla studietimmar</i>	25	24	24
Antal cirkeldeltagare totalt *	743 159	768 539	802 767
Antal deltagare i musikcirkelar *	130 922	134 678	138 028
<i>varav antal deltagare i improvisatorisk musik</i>	41 739	43 043	43 831
Andel deltagare i musikcirkelar, av alla deltagare	18	18	17
<i>varav andel deltagare i improvisatorisk musik av alla deltagare</i>	6	6	5

* Unika personer per ämne och år.

TABELL S 6A.**Kvinnliga och manliga cirkeldeltagare 2019. Andel (procent).**

	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	63	37	100
ANDELAR DELTAGARE PER KÖN (PROCENT)			
Inrikes födda	80	76	78
Utrikes födda	20	24	22
Eftergymnasial utbildning	46	40	44
Gymnasial utbildning 3 år	14	22	16
Gymnasial utbildning, ej 3 år	23	18	21
Högst grundskola/motsvarande	18	20	19
65 år–	46	34	41
45–64 år	24	23	24
25–44 år	19	28	22
20–24 år	4	7	5
13–19 år	7	9	8
Med funktionsnedsättning*	4	2	6

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6B.

Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2019. Andel (procent).

	INRIKES	UTRIKES	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	78	22	100
ANDELAR DELTAGARE PER FÖDELSELAND (PROCENT)			
Kvinnor	64	59	63
Män	36	41	37
Eftergymnasial utbildning	45	37	44
Gymnasial utbildning 3 år	17	13	16
Gymnasial utbildning, ej 3 år	22	18	21
Högst grundskola/motsvarande	16	32	19
65 år–	47	20	41
45–64 år	22	28	24
25–44 år	19	36	22
20–24 år	4	7	5
13–19 år	7	10	8
Med funktionsnedsättning*	-	-	6

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6C.

Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent).

	EFTERGYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUND- SKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	44	16	21	19	100
ANDELAR DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAGGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	67	52	69	61	64
Män	33	48	31	39	36
Inrikes födda	83	84	82	66	80
Utrikes födda	17	16	18	34	20
65 år–	39	28	61	51	44
45–64 år	28	23	30	15	25
25–44 år	30	34	9	14	23
20–24 år	3	16	1	4	5
13–19 år	-	-	-	16	3
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	6

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6D.**Cirkeldeltagare i olika åldrar 2019. Andel (procent).**

	13–19 ÅR	20–24 ÅR	25–44 ÅR	45–64 ÅR	65 ÅR–	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	8	5	22	24	41	100
ANDELAR DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	55	52	54	64	70	64
Män	45	48	46	36	30	36
Inrikes födda	73	68	65	74	90	78
Utrikes födda	27	32	35	26	10	22
Eftergymnasial utbildning	-	27	56	49	39	44
Gymnasial utbildning 3 år	-	53	24	15	10	16
Gymnasial utbildning, ej 3 år	-	4	8	25	29	21
Högst grundskola/motsvarande	100	17	11	11	22	19
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	-	6

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 7.**Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2019. Största och minsta andel samt median (procent).**

	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	48	68	61
Män	32	52	39
Inrikes födda	13	89	80
Utrikes födda	11	87	20
Eftergymnasial utbildning	22	71	46
Gymnasial utbildning 3 år	6	50	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	8	28	17
Högst grundskola/motsvarande	13	22	16
65 år–	2	57	31
45–64 år	19	30	24
25–44 år	14	37	29
20–24 år	2	11	6
13–19 år	3	28	7
Med funktionsnedsättning*	-	12	1

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL F 1.

Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2017–2019, samt fördelat bidrag.

GENERELLT STATSBIDRAG	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)*	ANTAL FOLKHÖG- SKOLOR (N)	ANTAL DELTAGARE (N)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)
2019 (2 288 306 400 kr)					
Allmän kurs	559 647	156	22 414	54	46
Särskild kurs	602 580	155	36 974	67	33
Kort kurs	51 872	128	50 347	60	40
Kulturprogram**	4 700	83	184 646	54	46
2018 (2 283 296 000 kr)					
Allmän kurs	522 299	155	21 322	54	46
Särskild kurs	575 639	154	35 455	66	34
Kort kurs	53 189	125	54 277	61	39
Kulturprogram**	4 738	79	176 786	54	46
2017 (1 889 595 000 kr)					
Allmän kurs	468 301	154	18 936	54	46
Särskild kurs	511 948	152	29 935	65	35
Kort kurs	53 964	122	54 277	60	40
Kulturprogram**	4 960	79	234 101	54	46
RIKTADE STATSBIDRAG					
2019					
Studiemotiverande folkhögskolekurs (105 088 000 kr)	63 034	93	3 743	50	50
Etableringskurs (165 778 500 kr)	80 672	86	2 770	61	39
Bristyrkeskurs (27 293 500 kr)	12 730	18	379	71	29
Svenska från dag ett (51 699 000 kr)	27 210	72	2 094	44	56
2018					
Studiemotiverande folkhögskolekurs (106 007 000 kr)	67 770	94	3 862	51	49
Etableringskurs (302 408 000 kr)	159 935	109	5 405	54	46
Bristyrkeskurs (50 636 600 kr)	25 349	27	666	64	36
Svenska från dag ett (46 061 700 kr)	24 243	76	1 777	39	61
2017					
Studiemotiverande folkhögskolekurs (87 400 000 kr)	53 029	95	3 273	48	52
Etableringskurs (275 628 000 kr)	134 298	110	4 804	46	54
Bristyrkeskurs (25 636 000 kr)	10 379	14	325	67	33
Svenska från dag ett (42 502 300 kr)	31 099	85	2 659	34	66

* Verksamhetens omfattning beskrivs i termer av deltagarveckor - antal deltagare och deras deltagande i antal veckor. Helårsstudier i de långa kurserna, allmän och särskild kurs, bedöms pågå i 35 veckor.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL F 2A.**Deltagare i allmän kurs 2017–2019 per kursnivå. Andel (procent).**

	2019		2018		2017	
	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	34	66	32	68	26	73
ANDELAR DELTAGARE PER KURSNIVÅ (PROCENT)						
Kvinnor	58	51	58	51	63	51
Män	42	49	42	49	37	49
Inrikes födda	15	68	16	70	20	72
Utrikes födda	85	32	84	30	80	28
Eftergymnasial utbildning	16	7	18	6	19	6
Gymnasial utbildning 3 år	6	23	6	23	7	24
Gymnasial utbildning kortare än 3 år	15	14	16	15	15	15
Högst grundskola/motsvarande	63	56	60	56	59	55
65 år–	4	2	4	2	5	1
45–64 år	17	3	15	3	15	4
25–44 år	45	35	47	36	47	35
20–24 år	30	51	28	49	27	51
18–19 år	4	9	6	10	6	9
Med funktionsnedsättning	21	41	19	36		

TABELL F 2B.
Deltagare i särskild kurs 2017–2019 per kursnivå. Andel (procent).

	2019			2018			2017		
	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ	GRUND- SKOLENIVÅ	GYMNASIE- NIVÅ	EFTER- GYMNASIAL NIVÅ
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	9	70	21	9	70	20	8	71	22
ANDELAR DELTAGARE PER KURSNIVÅ (PROCENT)									
Kvinnor	67	68	62	67	67	61	69	65	61
Män	33	32	38	33	33	39	31	35	39
Inrikes födda	60	86	82	60	86	82	71	88	83
Utrikes födda	40	14	18	40	14	18	29	12	17
Eftergymnasial utbildning	34	41	26	34	39	25	32	37	22
Gymnasial utbildning 3 år	15	35	52	13	36	53	12	38	57
Gymnasial utbildning kortare än 3 år	19	10	10	20	10	10	22	10	10
Högst grundskola/motsvarande	32	14	12	33	15	12	34	15	11
65 år–	32	15	2	32	14	2	35	13	2
45–64 år	26	19	18	25	18	16	24	17	15
25–44 år	30	36	54	31	36	55	28	35	54
20–24 år	11	25	24	10	27	25	10	30	28
18–19 år	1	5	2	2	5	2	2	5	1
–17 år							1		
Med funktionsnedsättning	22	11	16	17	8	12			

TABELL F 2C.**Deltagare i kort kurs 2017–2019. Andel (procent).**

	2019	2018	2017
Kvinnor	60	61	58 *
Män	40	39	39
Inrikes födda	89	89	89
Utrikes födda	11	11	11
Eftergymnasial utbildning	46	46	46
Gymnasial utbildning 3 år	22	22	21
Gymnasial utbildning, ej 3 år	19	18	19
Högst grundskola/motsvarande	13	14	14
65 år–	25	24	24
45–64 år	33	32	31
25–44 år	25	26	24
20–24 år	5	6	6
18–19 år	3	3	3
–17 år	9	9	12
Med funktionsnedsättning	5	-	-

* För 3 procent av deltagarna 2017 saknas uppgift om kön.

TABELL F 2D.**Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2017–2019. Andel (procent).**

	2019	2018	2017
Kvinnor	50	51	48
Män	50	49	52
Inrikes födda	29	34	48
Utrikes födda	71	66	52
Eftergymnasial utbildning	8	8	8
Gymnasial utbildning 3 år	11	13	14
Gymnasial utbildning, ej 3 år	15	13	16
Högst grundskola/motsvarande	66	66	62
65 år–	-	-	-
45–64 år	25	21	15
25–44 år	41	41	35
20–24 år	27	30	39
18–19 år	6	7	10
–17 år	1	1	1
Med funktionsnedsättning	5	4	
STUDIERNAS NIVÅ			
Gymnasienivå	54	56	67
Grundskolenivå	46	44	33

TABELL F 2E.**Deltagare i Etableringskurs 2017–2019. Andel (procent).**

	2019	2018	2017
Kvinnor	61	54	47
Män	39	46	53
Inrikes födda	-	-	-
Utrikes födda	100	100	100
Eftergymnasial utbildning*	13	14	20
Gymnasial utbildning 3 år	2	3	4
Gymnasial utbildning, ej 3 år	13	14	15
Högst grundskola/motsvarande	72	69	61
65 år–	-	-	-
45–64 år	32	30	26
25–44 år	57	57	56
20–24 år	11	13	16
18–19 år	-	-	2
–17 år	-	-	-
Med funktionsnedsättning	1	1	
STUDIERNAS NIVÅ			
Gymnasienivå	8	9	8
Grundskolenivå	92	91	92

* Endast cirka hälften av deltagarna återfinns i SCB:s Utbildningsregister (UREG). Uppgifterna om utbildningsbakgrund är därmed mycket osäkra.

TABELL F 2F.**Folkhögskolans deltagare i Svenska från dag ett 2017–2019. Andel (procent).**

	2019	2018	2017
Kvinnor	44	40	34
Män	56	60	66
Inrikes födda			
Utrikes födda	100	100	100
Eftergymnasial utbildning *	-	-	-
Gymnasial utbildning 3 år	-	-	-
Gymnasial utbildning, ej 3 år	-	-	-
Högst grundskola/motsvarande	-	-	-
65 år -	2	1	1
45–64 år	17	14	14
25–44 år	64	61	61
20–24 år	16	19	21
18–19 år	1	4	3
–17 år	-	1	-
Med funktionsnedsättning	1	1	
STUDIERNAS NIVÅ			
Gymnasienivå	4	6	8
Grundskolenivå	93	90	89
(Okänd)	3	4	3

* Uppgifter saknas i alltför stor omfattning i SCB:s Utbildningsregister (UREG) för en relevant presentation av deltagarnas utbildningsbakgrund.

TABELL F 3C.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommungrupper 2019. Antal (N) och andel (procent).

	BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE (N)	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
		DELTAGARE (N)	ANDEL (%)	DELTAGARE (N)	ANDEL (%)
			DELTAGARE AV BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE		DELTAGARE AV BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE
Storstad	1 517 061	5 092	0,3	5 762	0,4
Pendlingskommun nära storstad	1 472 312	5 377	0,4	5 188	0,4
Större stad	1 942 123	5 663	0,3	6 431	0,3
Pendlingskommun nära större stad	1 172 686	6 292	0,5	5 515	0,5
Mindre stad/tätort	1 047 220	6 419	0,6	6 404	0,6
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	481 930	3 524	0,7	3 515	0,7
Landsbygdskommun	523 947	4 607	0,9	4 335	0,8

TABELL F 4A.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2019. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).*

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
Antal skolor med filial		46		61
	FILIAL	HUVUDSKOLA	FILIAL	HUVUDSKOLA
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	17	83	15	85
ANDELAR DELTAGARE PER FILIAL/HUVUDSKOLA (PROCENT)				
Kvinnor	58	53	68	67
Män	42	47	32	33
Inrikes födda	40	54	81	84
Utrikes födda	60	46	19	16
Eftergymnasial utbildning	12	9	35	38
Gymnasial utbildning 3 år	13	19	37	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	16	14	11	10
Högst grundskola/motsvarande	59	58	17	14
65 år–	5	2	12	14
45–64 år	12	7	21	19
25–44 år	42	38	38	40
20–24 år	36	45	24	24
18–19 år	5	8	5	3
Med funktionsnedsättning	33	35	10	13
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	-	-	18	21
Gymnasienivå	57	70	73	71
Grundskolenivå	43	30	9	8

* Med deltagare vid filial avses deltagare i kurser rapporterade i annan kommun än skolans hemkommun.

TABELL F 4B.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som bor på internat 2019. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).*

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
Antal skolor med internat	82		94	
	INTERNAT	EJ INTERNAT	INTERNAT	EJ INTERNAT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	7	93	11	89
ANDELAR DELTAGARE PER INTERNAT/EJ INTERNAT (PROCENT)				
Kvinnor	34	55	57	68
Män	66	45	43	32
Inrikes födda	77	50	93	82
Utrikes födda	23	50	7	18
Eftergymnasial utbildning	2	10	14	40
Gymnasial utbildning 3 år	25	17	58	35
Gymnasial utbildning, ej 3 år	11	15	3	11
Högst grundskola/motsvarande	62	58	25	14
65 år–	–	3	1	15
45–64 år	1	9	3	22
25–44 år	23	39	23	41
20–24 år	66	42	61	19
18–19 år	10	7	12	3
Med funktionsnedsättning	58	33	21	12
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	–	–	17	21
Gymnasienivå	83	67	81	70
Grundskolenivå	17	33	2	9

* Sättet att beräkna andelen deltagare som bor på internat har förändrats från och med 2019. Därmed försvåras jämförelser mot tidigare år.

TABELL F 4C.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som läser på distans 2019. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans. Andel (procent).*

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
Antal skolor med distansundervisning	35		134	
	DISTANS	EJ DISTANS	DISTANS	EJ DISTANS
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	5	95	37	63
ANDELAR DELTAGARE PER DISTANS/EJ DISTANS (PROCENT)				
Kvinnor	67	53	71	65
Män	33	47	29	35
Inrikes födda	71	51	83	83
Utrikes födda	29	49	17	17
Eftergymnasial utbildning	11	9	50	29
Gymnasial utbildning 3 år	18	18	30	42
Gymnasial utbildning, ej 3 år	15	15	12	10
Högst grundskola/motsvarande	56	58	8	19
65 år–	-	3	10	16
45–64 år	9	8	31	13
25–44 år	47	38	49	33
20–24 år	32	44	9	33
18–19 år	12	7	1	5
Med funktionsnedsättning	27	35	4	18
STUDIERNAS NIVÅ				
Eftergymnasial nivå	1	-	19	22
Gymnasienivå	91	67	80	65
Grundskolenivå	8	33	1	13

* Sättet att beräkna andelen deltagare som bor läser på distans har förändrats från och med 2019. Därmed försvåras jämförelser mot tidigare år.

TABELL F 5A.

Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2019. Antal (N) och andel (procent).

(Fortsätter på nästa sida)

KURSORIKTNING	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)
Allmän, bred ämnesinriktning	532 109	29 255	94,7	40 211	3 344	6,9
Beteendekunskap, humaniora	997	54	0,2	14 197	822	1,7
Religion och livsåskådningsfrågor				47 390	4 340	9
Historia	737	80	0,3	2 826	323	0,7
Fritidsledarutbildning	176	8	-	26 634	1 454	3
Cirkelledarutbildning				292	20	-
Annan ledarutbildning inkl organisation	897	44	0,1	26 083	2 736	5,7
Litteratur	410	22	0,1	9 465	786	1,6
Beteendekunskap, humaniora Övrigt	1 118	61	0,2	23 530	1 971	4,1
Estetiska ämnen				22 485	1 484	3,1
Musik	486	26	0,1	82 098	6 220	12,9
Scenisk konst (dans, film och teater)				31 655	1 864	3,9
Slöjd och konsthantverk	800	42	0,1	23 638	1 816	3,8
Bild, form och målarkonst	437	23	0,1	50 215	3 513	7,3
Kyrkomusiker/kantor				3 601	271	0,6
Estetiska ämnen Övrigt				12 706	873	1,8
Företagsekonomi, handel och kontor				580	47	0,1
Ekonomi				737	95	0,2
Administration				874	47	0,1
Administration med datorstöd				4 739	231	0,5
Företagsekonomi, handel och kontor Övrigt				1 405	99	0,2
Matematik, naturvetenskap	2 610	134	0,4	101	24	0,1
Matematik	103	23	0,1	311	60	0,1
Biologi, inkl ekologi	3	1	-	3 763	397	0,8
Miljövård				7 528	834	1,7
Matematik, naturvetenskap Övrigt	1 275	69	0,2	7 183	745	1,5
Medicin, hälsa och sjukvård				9 994	646	1,3
Friskvård	356	21	0,1	20 026	1 839	3,8
Medicin, hälsa och sjukvård Övrigt	538	27	0,1	14 370	897	1,9
Samhällsvetenskap	758	40	0,1	1 449	149	0,3
Fackliga frågor				2 399	466	1
Arbetsliv, övrigt				1 542	76	0,2
Informationsverksamhet & mediautbildning				21 032	1 278	2,6
EG/EU frågor				2 236	255	0,5
Internationella frågor, övrigt	189	9	-	3 070	265	0,6
Samhällsfrågor, allmänt	1 121	60	0,2	10 337	1 327	2,7
Föreningskunskap				321	100	0,2
Socialpolitik	209	23	0,1	1 673	87	0,2
Samhällsvetenskap Övrigt				5 643	493	1
Språk	231	11	-	7 451	810	1,7
Svenska	6 729	427	1,4	10 461	1 089	2,3
Engelska	381	68	0,2	2 425	314	0,7
Tyska				1 515	90	0,2
Tecken- och dövblindtolkutbildning				4 590	249	0,5
Skrivtolkutbildning				585	31	0,1
Sfi/svenska för invandrare	1 900	104	0,3	709	46	0,1

TABELL F 5A.**Kursinriktningar i allmän och särskild kurs 2019. Antal (N) och andel (procent).** (Fortsättning från föregående sida)

KURSINRIKTNING	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL DEL- TAGARE (N)*	ANDEL DEL- TAGARE (%)
Kontakttolkutbildning				2 067	211	0,4
Språk Övrigt				3 525	453	0,9
Teknik				560	28	0,1
Datorteknik				4 152	396	0,8
Transport, trafik				351	45	0,1
Teknik Övrigt				4 034	243	0,5
Idrott	1 099	58	0,2	3 408	272	0,6
Hushålls-, textil-, konsument- och varukunskap	629	34	0,1	2 549	130	0,3
Övrigt	3 346	177	0,6	15 859	1 653	3,4
SUMMA	559 644	30 901	100	602 580	48 354	100

* Unika personer per kursinriktning. En och samma person kan ha läst mer än en inriktning.

TABELL F 5B.

Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

	ÖVRIGA ÄMNES- OMRÅDEN	ESTETISKA KURS- INRIKTNINGAR		VARAV MUSIK	VARAV SCENISK KONST (DANS, FILM OCH TEATER)		VARAV SLÖJD OCH KONST- HANTVERK		VARAV BILD, FORM OCH MÅLARKONST		VARAV ÖVRIGA ESTETISKA ÄMNEV	
		TOTALT										
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	67	33		13	4	4	4	7	5			
ANDELAR DELTAGARE PER ÄMNESOMRÅDE (PROCENT)												
Kvinnor	67	68		54	67		81	80	76			
Män	33	32		46	33		19	20	24			
Inrikes födda	79	90		91	90		90	91	89			
Utrikes födda	21	10		9	10		10	9	11			
Eftergymnasial utbildning	38	37		33	24		48	44	41			
Gymnasial utbildning 3 år	35	41		45	54		31	35	38			
Gymnasial utbildning, ej 3 år	12	7		5	5		11	9	7			
Högst grundskola/ motsvarande	15	15		17	17		10	12	14			
65 år –	14	13		12	5		17	17	10			
45–64 år	21	17		15	4		31	20	18			
25–44 år	44	30		24	33		37	33	36			
20–24 år	18	34		40	50		14	26	31			
18–19 år	3	6		9	8		1	4	5			
Med funktionsnedsättning	12	14		11	19		14	19	14			
STUDIERNAS NIVÅ												
Eftergymnasial nivå	26	11		11	25		8	6	12			
Gymnasienivå	64	84		79	74		91	94	85			
Grundskolenivå	10	5		10	1		1	-	3			

TABELL F 5C.

Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2019. Jämförelse med övriga inriktningar. Antal (N) och andel (procent).

	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD UTBILDNING KORTARE ÄN TVÅ ÅR	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD UTBILDNING MINST TVÅ ÅR	ÖVRIGA INRIKTNINGAR
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	10	8	82
ANDELAR DELTAGARE PER INRIKTNING (PROCENT)			
Kvinnor	65	58	68
Män	35	42	32
Inrikes född	80	81	84
Utrikes född	20	19	16
Eftergymnasial utbildning	27	15	40
Gymnasial utbildning 3 år	53	60	33
Gymnasial utbildning, ej 3 år	9	11	11
Högst grundskola/motsvarande	11	14	16
65 år–	–	–	17
45–64 år	19	13	20
25–44 år	56	60	35
20–24 år	24	26	24
18–19 år	2	1	4
Med funktionsnedsättning	15	20	12

TABELL F 6A.

Kvinnliga och manliga deltagare i allmän och särskild kurs 2019. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	KVINNOR	MÄN	TOTALT	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	54	46	100	67	33	100
ANDELAR DELTAGARE PER KÖN (PROCENT)						
Inrikes född	49	56	52	85	80	83
Utrikes född	51	44	48	15	20	17
Eftergymnasial utbildning	12	7	9	41	30	37
Gymnasial utbildning 3 år	16	19	18	35	41	37
Gymnasial utbildning, ej 3 år	15	15	15	11	10	11
Högst grundskola/motsvarande	57	59	58	13	19	15
65 år–	4	1	3	16	10	14
45–64 år	10	6	8	22	15	19
25–44 år	44	32	38	38	42	39
20–24 år	34	54	43	21	29	24
18–19 år	8	7	8	3	4	4
Med funktionsnedsättning	33	37	35	11	16	13
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	–	–	–	20	24	21
Gymnasienivå	65	71	68	72	68	71
Grundskolenivå	35	29	32	8	8	8

TABELL F 6B.

Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2019. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	52	48	100	83	17	100
ANDELAR DELTAGARE PER FÖDELSELAND (PROCENT)						
Kvinnor	52	60	56	69	61	67
Män	48	40	44	31	39	33
Eftergymnasial utbildning	4	16	9	37	40	37
Gymnasial utbildning 3 år	24	11	18	40	23	37
Gymnasial utbildning, ej 3 år	12	17	15	10	15	11
Högst grundskola/ motsvarande	60	56	58	13	22	15
65 år–	5	1	3	15	8	14
45–64 år	2	15	8	19	26	20
25–44 år	31	48	39	37	50	39
20–24 år	50	33	42	25	14	23
18–19 år	12	3	8	4	2	4
Med funktionsnedsättning	52	19	36	13	10	13
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	–	–	–	21	23	21
Gymnasienivå	91	46	70	73	57	71
Grundskolenivå	9	54	30	6	20	8

TABELL F 6C.**Deltagare i allmän kurs med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent).**

ALLMÄN KURS	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUND- SKOLA/ MOT- SVARANDE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	9	18	15	58	100
ANDELAR DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAGGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	70	53	57	56	57
Män	30	47	43	44	43
Inrikes födda	26	73	47	57	55
Utrikes födda	74	27	53	43	45
65 år–	18	2	5	1	3
45–64 år	23	5	13	7	9
25–44 år	56	41	52	37	41
20–24 år	3	52	30	42	39
18–19 år	-	-	-	13	8
Med funktionsnedsättning	13	34	32	42	36
STUDIERNAS NIVÅ					
Gymnasienivå	51	91	70	69	71
Grundskolenivå	48	9	30	31	29

TABELL F 6D.**Deltagare i särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2019. Andel (procent).**

SÄRSKILD KURS	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUND- SKOLA/ MOTSVARAN- DE	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	37	37	11	15	100
ANDELAR DELTAGARE PER UTBILDNINGSBAGRUND (PROCENT)					
Kvinnor	74	64	69	60	68
Män	26	36	31	40	32
Inrikes födda	83	90	77	76	84
Utrikes födda	17	10	23	24	16
65 år–	24	4	27	9	15
45–64 år	29	10	42	12	20
25–44 år	42	44	26	33	40
20–24 år	5	42	5	24	22
18–19 år	–	–	–	22	3
Med funktionsnedsättning	6	15	14	21	12
STUDIERNAS NIVÅ					
Eftergymnasial nivå	15	30	21	16	21
Gymnasienivå	78	67	65	67	71
Grundskolenivå	7	3	14	17	8

TABELL F 6E.**Deltagare i allmän kurs i olika åldrar 2019. Andel (procent).**

ALLMÄN KURS	65 ÅR-	45-64 ÅR	25-44 ÅR	20-24 ÅR	18-19 ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	3	8	38	43	8	100
ANDELAR DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP (PROCENT)						
Kvinnor	78	67	61	43	55	54
Män	22	33	39	57	45	46
Inrikes födda	84	15	41	62	79	52
Utrikes födda	16	85	59	38	21	48
Eftergymnasial utbildning	55	24	13	1	-	10
Gymnasial utbildning 3 år	11	9	17	24	1	18
Gymnasial utbildning, ej 3 år	22	22	18	11	-	15
Högst grundskola/ motsvarande	12	45	52	64	99	58
Med funktionsnedsättning	13	20	29	41	48	35
STUDIERNAS NIVÅ						
Gymnasienivå	55	28	61	79	83	68
Grundskolenivå	44	71	39	21	17	32

TABELL F 6F**Deltagare i särskild kurs i olika åldrar 2019. Andel (procent).**

SÄRSKILD KURS	65 ÅR-	45-64 ÅR	25-44 ÅR	20-24 ÅR	18-19 ÅR	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	14	19	39	24	4	100
ANDELAR DELTAGARE PER ÅLDERSGRUPP PROCENT)						
Kvinnor	76	75	65	59	63	67
Män	24	25	35	41	37	33
Inrikes födda	91	78	78	89	91	83
Utrikes födda	9	22	22	11	9	17
Eftergymnasial utbildning	61	52	40	8	-	37
Gymnasial utbildning 3 år	11	18	41	72	3	37
Gymnasial utbildning, ej 3 år	19	22	7	3	-	11
Högst grundskola/ motsvarande	9	8	12	17	97	15
Med funktionsnedsättning	7	9	13	19	15	13
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	4	20	29	21	9	21
Gymnasienivå	77	69	65	75	88	71
Grundskolenivå	19	11	6	4	3	8

TABELL F 6G.

Deltagare med funktionsnedsättning i allmän kurs och särskild kurs 2019. Jämförelse med övriga deltagare. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	FUNKTIONS- NED- SÄTTNING	ÖVRIGA	TOTALT	FUNKTIONS- NED- SÄTTNING	ÖVRIGA	TOTALT
Andel deltagare av alla deltagare (procent)	35	65	100	13	87	100
ANDELAR DELTAGARE PER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING / ÖVRIGA (PROCENT)						
Kvinnor	51	55	54	60	68	67
Män	49	45	46	40	32	33
Inrikes födda	74	39	52	86	83	83
Utrikes födda	26	61	48	14	17	17
Eftergymnasial utbildning	3	13	9	19	40	37
Gymnasial utbildning 3 år	17	18	18	44	36	37
Gymnasial utbildning, ej 3 år	13	16	15	12	10	11
Högst grundskola/motsvarande	67	53	58	25	14	15
65 år–	1	4	3	8	15	14
45–64 år	5	10	8	14	20	19
25–44 år	33	41	38	39	39	39
20–24 år	51	39	43	35	22	24
18–19 år	10	6	8	4	4	4
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	–	–	–	27	20	21
Gymnasienivå	81	61	68	58	73	71
Grundskolenivå	19	39	32	15	7	8

TABELL F 7.

Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2019. Största och minsta andel samt median (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	17	100	52	29	100	68
Män	-	83	48	-	71	32
Inrikes födda	-	95	59	-	97	88
Utrikes födda	5	100	41	3	100	12
Eftergymnasial utbildning	-	46	6	7	93	36
Gymnasial utbildning 3 år	4	43	16	3	67	39
Gymnasial utbildning, ej 3 år	3	32	14	1	30	9
Högst grundskola/ motsvarande	13	85	62	-	67	14
65 år–	-	92	-	-	93	6
45–64 år	-	45	5	-	55	18
25–44 år	-	73	37	2	80	41
20–24 år	-	72	47	-	70	21
18–19 år	-	28	6	-	17	2
Med funktionsnedsättning	-	100	36	-	100	11
STUDIERNAS NIVÅ						
Eftergymnasial nivå	-	12	-	-	100	14
Gymnasienivå	14	100	74	-	100	78
Grundskolenivå	-	86	26	-	100	-

TABELL F 8A

Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola HT2017–HT2019, per urvalsgrupp. Antal (N) och andel (procent).

	HT 2019		HT 2018		HT 2017	
	ANTAL	ANDEL	ANTAL	ANDEL	ANTAL	ANDEL
Behöriga sökande fhsk	5 669		5 474		5 455	
Antagna totalt	3 452	61	3 269	60	3 251	60
ANTAGNA ANDEL PER URVALSGRUPP						
Gymnasiebetyg/komvuxbetyg	135	4	137	4	147	4
Behörighetsintyg med studieomdöme från folkhögskola	1 635	47	1 627	50	1 594	49
Högskoleprovresultat	830	24	785	24	767	24
Urvalsgrupper som bestäms direkt av universitet/högskola	852	25	720	22	743	23
Totalt	3 452	100	3 269	100	3 251	100

TABELL F 8B.

Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2017–2019, samt fortsatta studier och arbete. Antal (N) och andel (procent).

	2019	2018	2017
Antal folkhögskolor (N)	93	111	95
Antal deltagare (N)*	3 743	3 862	3 279
Andel deltagare 24 år och yngre	34	38	49
<i>varav andel kvinnor</i>	39	40	41
<i>varav andel män</i>	61	60	59
<i>varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs (AK) respektive särskild kurs (SK) senast december året därpå.**</i>	33	36	43
Andel utrikes födda deltagare	40	36	37
Andel deltagare 25 år och äldre	66	62	51
<i>varav andel kvinnor</i>	57	57	56
<i>varav andel män</i>	43	43	44
<i>varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs (AK) respektive särskild kurs (SK) senast december året därpå.**</i>	18	22	28
Andel utrikes födda deltagare	84	81	71
Andel deltagare som fått arbete inom 6 månader efter avslutad kurs***	13	13	12

* Unika deltagare per år.

** Utöver dessa finns även deltagare som gått vidare till Komvux och SFI.

*** Uppgifter från Arbetsförmedlingen.

Publicerad av Folkbildningsrådet 2020

ILLUSTRATIONER: Emma Hanquist

LAYOUT: Pasadena Studio

TRYCKERI: Billes Tryckeri, 2020

ISBN: 978-91-88692-73-3

www.folkbildningsradet.se

Folkbildningsrådet
Box 38074
100 64 Stockholm
folkbildningsradet.se